

Poštnina plačana pri pošti
1315 Velike Lašče

TROBLA

GLASILO OBČINE VELIKE LAŠČE

NAVODILA ZA PISANJE PRISPEVKOV V OBČINSKO GLASILO TROBLA

Zaradi lažjega urejanja prosimo vse avtorje člankov, da pošiljajo ustrezno pripravljena besedila. Ta lahko dopolnijo tudi s fotografijami, ki so povezane z vsebino prispevka. Fotografije morajo biti primerne kakovosti: visoke ločljivosti in velikosti vsaj 1 MB. Fotografije pošljite ločeno od besedila, vsako v svoji priponki. Pri končni grafični obdelavi prispevka si uredništvo dovoljuje izbor primernih fotografij po strokovni oceni ter popravke besedila v skladu z zahtevami lektorja.

Prispevke pošljite na elektronski naslov **trobla@velike-lasce.si** do objavljenega roka za oddajo prispevkov v tekoči številki občinskega glasila.

Objavljeni članki ne izražajo uradnega stališča Občine Velike Lašče. Uredništvo si pridržuje pravico, da poslano gradivo preoblikuje v skladu s celotno podobo Troble.

Letnik 29, številka 7, 20. december 2023.
Izhaja sedemkrat letno; gospodinjstva v občini prejmejo glasilo brezplačno.

Naklada: 1.615 izvodov.

Izdajatelj: Občina Velike Lašče.

Odgovorni urednik: Luka Jakše.

Uredniški odbor: Angelca Petrič, Dragica Heric, Nika Možek in Miha Andolšek.

Lektoriranje: Jezični dohtarček, s. p. (razen že oblikovanih prispevkov).

Prelom: Špela Andolšek, s. p.

Foto na naslovnici: Boštjan Podlogar

Tisk: Luart, d. o. o.

Naslov uredništva: Trobla,
Levstikov trg 1, 1315 Velike Lašče.

Tel.: 01 781 03 70

E-pošta: trobla@velike-lasce.si.

Prispevke za Trobla lahko oddate tudi v nabiralnik, ki se nahaja v hodniku pritličja občinske stavbe.

Naslednja Trobla izide 31. januarja 2024; prispevke je treba oddati do 17. januarja 2024.

KAZALO

Uvodnik	3
Občinske strani	4
Seje Občinskega sveta Občine Velike Lašče	4
Investicije v komunalno infrastrukturo	6
LAS po poteh dediščine od Turjaka do Kolpe	8
Intervju: Matjaž Hočevar	10
Podjetništvo	14
Nas kmete udari vse, kar je možno	14
Pogosto narobe razumljena tema dobrobit živali	16
Kultura	22
Rocktronica	22
Decembrsko sladkanje	24
Stoletnica Stritarjeve smrti	26
Predstavitev slikanice pesmi za otroke Josipa Stritarja	27
Ta veseli dan kulture na Trubarjevi domačiji	29
Pot modrega bleščavca	36
Misijonar Peter Opeka ponovno med nami	38
Iz velikolaškega okraja: Voda ima zdravilno in čarodejno moč	44
Šola in vrtec	46
StritART	47
Glasbena šola Ribnica in izkušnje na Hrvaškem	49
Mija in Jure: najini recepti	50
Šport	52
45. leto delovanja Planinskega društva Velike Lašče	52
Lovšin grize kilometre	54
Adl o tem in onem	55
Dogodki/društva	56
7. državana razstava in ocenjevanje kruha iz krušne peči v Robu	56
Upokojenski kotiček	58
Jesenovanje čete vztrajnih bizonov	60

Decembrski čar

Spoštovane občanke in občani!

Vstopili smo v mesec, ki nas obdaruje s čarobnostjo, toplino in iskricami veselja – december. Čas, ko se mesto odene v bleščeče lučke, ulice zadišijo po cimetu in vanilji ter srca napolnijo s pričakovanjem in ljubeznijo. Veseli december je obdobje, ko se ustavimo in se zazremo nazaj v leto, ki je minilo, ter hkrati z optimizmom zremo v prihodnost. December ni le mesec praznovanj in daril, temveč tudi čas, ko se zavemo pomena medsebojnih odnosov, solidarnosti in sočutja. V teh dneh se povežemo z družino in prijatelji, delimo trenutke radosti in si izkazujemo naklonjenost. To so trenutki, ki bogatijo naše življenje in ustvarjajo trajne spomine.

Ob tej priložnosti želim deliti nekaj misli in vtisov iz mojega obdobja podžupana naše občine.

Od marca letos, ko sem stopil na pot podžupanske funkcije, sem imel privilegij spoznati številne izmed vas. V teh mesecih sem se ne le uradno srečal z vami na različnih dogodkih, temveč sem tudi neposredno vstopil v vaše skupnosti, delil trenutke smeha in soustvarjal raznolike projekte, ki bogatijo naš vsakdan.

Ena od prvih nalog, ki smo se jih lotili že marca, je bila priprava na počitniško varstvo otrok. Z veseljem sporočam, da bomo s tem projektom nadaljevali tudi v prihajajočem letu. Skupaj z ekipo smo se potrudili, da je bilo varstvo otrok kakovostno, varno in hkrati zabavno.

Sodelujemo z društvu in jih vključujemo v dogodke. Prav tako smo se aktivno vključili v sestanke za pridobivanje evropskih in državnih sredstev, kar je ključno za izvedbo različnih projektov in naložb v našo občino.

S pomočjo strokovnjaka Luke Jezerška bomo poskrbeli za primerno opremo pri prenovi naše šolske kuhinje, ki bo omogočila kakovostno in zdravo prehrano za naše šolarje.

Vodim tudi Svet za preventivo in vzgojo v cestnem prometu, kjer skupaj z ekipo skrbimo za našo varnost na cestah. Sestanki s krajevnimi odbori, lovci in kmeti so nam omogočili širši vpogled v različne potrebe in izzive naših občanov.

Lahko izpostavim tudi vključenost v komisijo za štipendije nardarjenih dijakov in študentov ter štipendije za deficitarne poklice. Verjamem, da je podpora izobraževanju ključna za razvoj naše skupnosti, zato bomo še naprej sledili ciljem na tem področju.

Na Velikolaškem pohodu po kulturni poti v času občinskega praznika smo se skozi našo občino sprehodili v družbi poslanca državnega zbora dr. Anžeta Logarja. V sproščenem vzdušju smo se poglobljeno pogovarjali o različnih političnih izzivih ter o priložnostih, ki čakajo našo državo.

Sprehod skozi bogato kulturno dediščino je postal priložnost za izmenjavo idej in gradnjo mostov med lokalno samoupravo in državo. Naša skrb za gospodarstvo, kmetijstvo in turizem se odraža v konkretnih ciljih, ki smo si jih zastavili v okviru odbora, ki ga vodim. Sodelovanje z zainteresiranimi občani pri ustanavljanju projektnih skupin za razvoj turizma je pomemben korak k trajnostnemu razvoju naše občine.

Posebno ponosni smo na solidarnostni koncert, ki smo ga organizirali kot pomoč občini Ljubno za sanacijo po poplavih. Skupaj smo dokazali, da je enotnost med občani ključna v težkih trenutkih in verjamem, da se bomo tudi v prihodnje podpirali in gradili trdno skupnost.

Veselim se nadaljnjega sodelovanja z vami, drage občanke in občani, saj vsak vaš prispevek in vsak pogovor predstavljata priložnost za rast in napredek naše občine. Skupaj lahko naredimo še več, ustvarimo še boljšo skupnost in ohranimo duh sodelovanja, ki nas povezuje.

Ob tej priložnosti bi rad izpostavil tudi eno od vizij, ki bi jo

rad uresničil v naslednjem letu. Želim si pripeljati v našo občino še več znanih oseb, ki bi lahko postale ambasadorji naše skupnosti. Skozi njihovo prepoznavnost lahko širimo glas o lepotah in priložnostih, ki jih naša občina ponuja. Ne nazadnje pa želim izpostaviti tudi dogajanje na Trubarjevi domačiji, kjer pripravljamo zanimive pogovorne večere z naslovom »Za Trubarjevo mizo«; vodila jih bo novinarka in radijska moderatorka, ki nas bo popeljala skozi različna področja življenja in delovanja sogovornika. V prihajajočem letu načrtujemo kar pet takšnih dogodkov, na katerih bodo gostje iz različnih področij, od zdravstva in politike do kulture in gospodarstva.

Naj bo naša skupnost prostor, kjer se vsakdo počuti dobrodošlega in slišaneega.

Naj zaključim z besedami našega častnega občana misijonarja Petra Opeke: bodi pošten in drži besedo.

*Spoštovane občanke in občani,
želim vam vesele božične
praznike, ponosen dan
samostojnosti in enotnosti ter
veliko zdravja in uspehov v
novem letu 2024.*

*Naj vam prihajajoče leto
prinese obilje nepozabnih
trenutkov, dosežkov in smeha
ter naj bo obenem polno
priložnosti za osebno
rast in izpolnitev vaših
najljubših sanj.*

#srečno2024

Dejan Zakrajšek,
podžupan

Seje Občinskega sveta Občine Velike Lašče

Maruša Hribar, občinska uprava

S 7. redne seje

Občinski svet Občine Velike Lašče se je 27. septembra 2023 sestal na 7. redni seji. Na dnevnem redu je bilo 11 točk. Po sprejetju zapisnika 6. redne seje so predsedniki vseh odborov in komisij predstavili poročila o svojih sejah.

V nadaljevanju je Občinski svet potrdil Operativni program odvajanja in čiščenja komunalne odpadne vode v občini Velike Lašče. Gre za dokument, katerega namen je varstvo površinskih in podzemnih voda na območju občine pred onesnaženjem z odvajanjem komunalne odpadne voda. V operativnem programu je za vsako posamezno aglomeracijo v Občini Velike Lašče (Velike Lašče, Male Lašče, Pušče, Rašica, Dvorska vas, Mala Slevica, Velika Slevica,

Vrh nad Želimljami) določeno, kakšna infrastruktura za odvajanje in čiščenje komunalne odpadne vode je predvidena v njej. Operativni program določa tudi obveznost opremljanja posameznih objektov, ki so na območjih zunaj meja aglomeracij, ki ne bodo opremljena z javno kanalizacijo oziroma za njih opremljanje z javno kanalizacijo ni predpisano z malimi čistilnimi napravami.

Sledilo je soglasno sprejetje Odloka o rebalansu proračuna Občine Velike Lašče za leto 2023 – II. Nato so občinski svetniki sprejeli še noveliran Odlok o ustanovitvi vzgojno izobraževalnega zavoda Osnovne šole Primoža Trubarja Velike Lašče in Odlok o spremembah in dopolnitvah Odloka o ustanovitvi Javnega zavoda za kulturo in turizem Trubarjevi kraji.

V nadaljevanju je Občinski svet sprejel Sklep o dopolnitvi Sklepa o višini najemnin za najem ali enkratno uporabo prostorov v lasti Občine Velike Lašče, s katerim se začne v najem oddajati tudi športna dvorana v podružnični šoli Turjak. Najem športne dvorane v Podružnični šoli in vrtcu Turjak je možen le za dejavnosti, ki jih izvajajo ponudniki za predšolske in šoloobvezne otroke, in sicer v rednem času obratovanja šole.

Občinski svet je sprejel sklep, da se kot predstavnik javnosti v senatih za reševanje pritožb zoper policiste predlaga Franceta Modica, in obravnaval vloge občanov za odkup in zamenjavo zemljišč. Potem so nekateri občinski svetniki zastavili vprašanja oziroma podali različne pobude; na koncu je še župan podal svoje poročilo o tekočih dogodkih.

Z 8. redne seje

Občinski svet Občine Velike Lašče se je 23. novembra 2023 sestal na 8. redni seji. Na dnevnem redu je bilo 11 točk. Po sprejetju zapisnika 7. redne seje je predsednik odbora za komunalno, varstvo okolja in urejanje prostora predstavil poročilo svoje seje.

Občinski svet je nato soglasno sprejel Sklep o tehnični posodobitvi grafičnega prikaza namenske rabe prostora Občinskega prostorskega načrta Občine Velike Lašče. Namen tehnične posodobitve Občinskega prostorskega načrta (v nadaljevanju: OPN) je zagotoviti ažurnost njegovega grafičnega dela z grafičnimi podatki katastrskega načrta. Gre torej za transformacijo celotnega OPN na novi in bolj natančen kataster.

V nadaljevanju je Občinski svet sprejel Spremembe in dopolnitve Poslovnika Občinskega sveta Občine Velike Lašče. V nadaljevanju je župan predstavil predloga proračunov Občine Velike Lašče za leto 2024 in leto 2025; nato je občinski svet sprejel Sklep, da se predlog proračuna Občine Velike Lašče za leto 2024 in predlog proračuna Občine Velike Lašče za leto 2025 ter načrt razvojnih programov za obdobje 2024 do 2028 dajo v javno razpravo do 9. decembra 2023.

Sledilo je obravnavanje Odloka o spremembah in dopolnitvah odloka o nadomestilu za uporabo stavbnih zemljišč v občini Velike Lašče, ki s strani občinskih svetnikov ni bil sprejet. So pa občinski svetniki sprejeli Sklep o vrednosti točke NUSZ za leto 2024, ki znaša 0,002198 Gre za 6,9 % povečanje vrednosti točke NUSZ glede na indeks cen življenjskih potrebščin v zadnjem letu.

Sprejet je bil še Popravek odloka o rebalansu proračuna Občine Velike Lašče za leto 2023 št. 2 in sklep o ukinitvi javnega dobra. Sledila je obravnavna vlog občanov za odkup in zamenjavo zemljišč. Na koncu so nekateri občinski svetniki zastavili vprašanja oziroma podali različne pobude; seja se je zaključila s poročilom župana o tekočih dogodkih.

Zapisniki sej občinskega sveta in posnetki sej so objavljeni na občinski spletni strani:

<https://www.velike-lasce.si/>

obcinske-strani/obcinski-svet/

Vabila z gradivom so objavljena na spletni strani v katalogu informacij javnega značaja:

<http://www.lex-localis.info>

Uradni list
Republike Slovenije

V Uradnem listu RS, št. 103/2023 so bili objavljeni:

- Odlok o ustanovitvi vzgojno-izobraževalnega zavoda Osnovne šole Primoža Trubarja Velike Lašče,
- Odlok o rebalansu proračuna Občine Velike Lašče za leto 2023 št. 2,
- Odlok o spremembah in dopolnitvah Odloka o ustanovitvi Javnega zavoda za kulturo in turizem Trubarjevi kraji,
- Sklep o potrditvi Operativnega programa odvajanja in čiščenja komunalne odpadne vode v Občini Velike Lašče,
- Sklep o dopolnitvi Sklepa o višini najemnin za najem ali enkratno uporabo prostorov v lasti Občine Velike Lašče.

V Uradnem listu RS, št. 121/2023 so bili objavljeni:

- Spremembe in dopolnitve Poslovnika Občinskega sveta Občine Velike Lašče,
- Sklep o vrednosti točke za odmero nadomestila za uporabo stavbnih zemljišč v letu 2024,
- Sklep o tehnični posodobitvi Občinskega prostorskega načrta Občine Velike Lašče,
- Sklep o ukinitvi statusa javnega dobra,
- Popravek Odloka o rebalansu proračuna Občine Velike Lašče za leto 2023 št. 2.

Postal sem prostofer; pridružite se tudi vi

Pogosta vprašanja bodočih prostoferjev

Miha Merljak

Besede, ki jih je v našo kamero izrekel Jože Stritar, ne bi mogle biti bolj resnične: "Pri dajanju človek včasih več dobi kot da!" Zdaj to lahko potrdim na podlagi osebnih izkušenj. Namreč, postal sem prostofer.

Glede na to, da še nisem v pokoju, so seveda vsi okoli mene mojo odločitev komentirali, da kaj se pa grem, ker jaz ves čas delam. In imajo prav, jaz časa običajno res nimam. Ampak privilegij svobodnega razporejanja službenega časa mi vendarle omogoča, da lahko v svoj urnik tudi kaj vrinem in kakšno delo na svojem koledarju tudi zamaknem.

Seveda sem bil na službeni poti, ko so me prvič klicali; drugič sem bil na snemanju, tretjič na sestanku, četrtič pa sem uspel najti čas, da sem peljal gospo v Ljubljano k zdravniku.

Je že res, da sem se Prostoferju v prvi vrsti pridružil za potrebe zgodbe za našo oddajo Avtomobilnost, ki jo ustvarjam za Televizijo Slovenija, a bolj kot sem raziskoval, bolj me je potegnilo od besed k dejanjem. In naj razkrijem, da ta članek ima agendo, to je povabilo.

Povpraševanje je namreč tu pri nas v Laščah in tudi vsepovsod po Sloveniji večje od ponudbe; marsikatera gospa oziroma gospod ni prejel prostovoljne vožnje, ker vozniki nismo bili na razpolago. Torej, če se nam boste pridružili, nas bo več na razpolago; lažje bomo ustregli oziroma pomagali.

Pri tem se zavedajte bistvenega pravila. Nobene slabe vesti ne imejte, če ne boste utegnili in boste preprosto morali reči ne.

Predlagam pa, da zdaj odgovorimo na najbolj pogosta vprašanja, ki se porodijo, ko začnemo premelevati odločitev.

Komu so prostovoljne šoferske storitve sploh namenjene?

V prvi vrsti starostnikom; starostna meja je 65 let. Peljemo tudi mlajše upokojence, recimo invalidsko upokojene. Storitve je namenjena ljudem, ki ne vozijo sami, nimajo lastnega vozila, nimajo svojcev, ki bi jih lahko peljali, in tudi tis-

tim, ki so oddaljeni od javnega prometa. Seveda je prav ta zadnja postavka v naši občini ključnega pomena, saj v mnoge oddaljene vasice ne pelje avtobus. Moja prva "stranka" je recimo od najbližje postaje odmaknjena skoraj 50 minut.

Kam peljemo?

To ni taksi služba; tega se je treba zavedati! Ne peljemo, ker je to bolj udobno. Te vožnje so reševanje potreb. Največkrat torej peljemo v zdravstvene ustanove, torej v bolnišnico, zdravstveni dom, lekarno, ustanove javnega značaja, na upravno enoto in recimo tudi na pokopališče. Vožnje pa z veseljem podaljšamo in spotoma peljemo še v trgovino, se kje ustavimo ... In starejši, vabimo vas, da nas pokličete tudi zato, da vas peljemo recimo v Levstikov dom na predstavo, na koncert, morda na veselico ali pa na sobotno tržnico.

Ali lahko še koga poberemo?

Enostaven odgovor je ne. Da stvar lahko funkcionira, pač morajo veljati pravila igre, torej tridnevno naročanje

voženj vnaprej, med osmo in petnajsto uro na 080 1010. Razlog je seveda tudi v zavarovanju avta in vseh oseb.

Moram obvladati večšine zdravstvene nege?

Ne. Ko je potreba po posebni negi, pridejo na pomoč profesionalci. Mi prostoferji z veseljem primemo pod roko; več si ne upamo, a smo dobri poslušalci; z veseljem prisluhnemo.

Koliko vožnje stanejo?

Iskren hvala bo čisto dovolj. Ne podarjajte jajc in steklenic žganja, saj pravimo, da pri dajanju tudi mi prostoferji dobivamo. Denar pa sploh ne pride v poštev! Vse stroške pokrije naša občina: avto, klicni center in drugo.

Torej, če vas mika, če imate občasno kaj časa na razpolago, prostoferji naše občine vas vabim(o), da se nam pridružite in pomagate. Morda imate še kakšno vprašanje; pokličite na Prostoferjev klicni center na 080 1010. Vabim vas tudi, da si ogledate video, ki smo ga z Avtomobilnostjo posneli prav v naših krajih. S telefonom poskenirajte QR kodo in pogledajte. Ali pa obiščite spletno mesto rvtvsi.si/avtomobilnost.

PROSTOFER

Investicije v komunalno infrastrukturo

David Krošelj, občinska uprava

Kdaj bo narejeno? Kaj pa mi? Elektriko moramo dati v zemljo! Optika je prepočasna. Cestno ogledalo je nagnjeno. Javna razsvetljava mi sveti v spalnico. Voda je predraga ... To in še več slišimo vsak dan na upravi. Zavedamo se, da so investicije v komunalno infrastrukturo nujno potrebne, žal pa je zaradi omejenih sredstev potrebno razumeti, da vsega naenkrat ni mogoče narediti.

Asfalt Škrlovica

V septembru 2023 so se zaključila dela na Škrlovici, kjer se je na novo uredilo 800 metrov ceste, in v Podkraju, kjer se je uredilo 200 metrov ceste. V obeh primerih ni šlo samo za preplastitev asfalta, ampak za menjavo celotnega ustroja, utrditev, izdelavo propustov, novih muld ter bankin. Poleg omenjenega se je v naši občini na več kot tridesetih lokacijah krpalo poseben in uničen asfalt. V letošnjem letu je planirano še asfaltiranje PC Ločica s finim asfaltom ter ureditev poti proti odvodniku vode v dolino. Vrednost vseh asfalterskih del in nadzora je bila 270.000 €.

Vodovod

V jesenskih mesecih je vodovodni sistem v naši občini doživel prepotrebne tri obnove posameznih odsekov. Poleg omenjenega smo vgradili regulator tlaka na Turjaku, določili lokacijo vrtime v Rutah in izdelali telemetrijo ter ograjo na vodohranu Podstrmec. Posneli smo traso »pozabljenih« vodovodov, zamenjali nekaj dotrajanih hidrantov ter namestili še pet novih. Prijavili smo se na razpis za obnovo vodovodnega odseka Mala Slevica – Dvorska vas – Podkraj – Prilesje. Seveda pa smo imeli v zadnjih nekaj mesecih tudi ogromno okvar in puščanja cevi, saj je omrežje nekje staro že 50 let in več. Vse okvare je koncesionar uspešno popravil

in s tem omogočil nemoteno oskrbo s pitno vodo.

Mali Ločnik

V mesecu septembru so potekala dela pokablitve elektrike osrednjega dela Malega Ločnika, ki jo je izvajala Elektro Ljubljana. Naročili smo razširitveni izkop in zamenjali dotrajan vodovod v dolžini 150 metrov ter namestili dva nova hidranta. Na tej trasi smo prebivalcem izdelali tudi nove priključke v skupni dolžini 100 metrov. Pri šestih hišah se je prestavilo vodomerni jašek iz hiš na prosto. V razširitveni jarek se je poleg električne napeljave in vodovodnih cevi namestilo še cev za optiko, s čimer se bo osrednji del Malega Ločnika znebil zračne napeljave. Zaradi dotrajanosti asfalta se je preplastilo celotno širino vozišča v dolžini 300 metrov. Ob tem bi se v občinski upravi radi iskreno zahvalili vaščanom za tvorno in korektno sodelovanje. Celoten strošek občine je bil 65.000 €.

Gradišče

Na začetku oktobra smo imeli na Gradišču prvi in edini sestanek glede obnove vodovoda, kjer smo zbrali večino potrebnih podpisov lastnikov parcel, čez katere poteka nov vodovod. Dogovorili smo se, da se obnovi kompletni vodovod skupaj s priključki in zamenja notranje vodomerne

jaške s zunanjimi, kjer je to potrebno. Trasa glavnega voda je dolga približno 550 metrov, priključki pa še 450 metrov. Glede na to, da pred obnovo vodovoda naselje ni imelo nobenega hidranta, smo se dogovorili tudi za lokacijo treh novih hidrantov.

Od sestanka do začetka izvedbenih del je trajalo le 10 dni. V enem mesecu se je naredilo izkop, položilo glavni vod, namestilo hidrante in izvedlo podboje ceste. Trenutno se izdelujejo še hišni priključki in če nam bo vreme služilo, predvidevamo, da bo projekt zaključen sredi decembra. Tudi tu bi se radi iskreno zahvalili za dobro sodelovanje vaščanov. Vrednost investicije je 56.000 €.

Knej – Rob

S sosednjo občino Dobropolje smo na začetku novembra začeli s sočasno obnovo vodovoda Knej-Rob, s čimer smo prihranili del stroškov zemeljskih del. Ker velika večina trase vodovoda poteka ob robu oziroma po cestišču, smo se odločili, da bomo uporabili duktilne cevi, ki so mnogo bolj trpežne in trajne kot klasične vodovodne cevi. Celotna trasa je dolga 1200 metrov; od tega se bo v letošnjem letu izvedlo okoli 800 metrov, naslednje leto pa še 400 metrov. Za začetek projekta je bilo potrebno pridobiti veliko število soglasij, saj trasa vodovoda poteka po številnih parcelah. Tu nam je bil v veliko pomoč krajevni odbor Rob, ki se mu iskreno zahvaljujemo. Letošnja dela, vključno z zamenjavo odstranjenega asfalta, se bodo ob ugodnih vremenskih razmerah zaključila predvidoma na sredini decembra. Vrednost investicije je 100.000 €; če bi se izvedbe lotili sami, bi bila končna številka višja.

Regulator tlaka Turjak

Na območju Turjaka in v OC Ločica je prihajalo do ogromnega nihanja tlaka v vodovodnem sistemu, zato smo bili primorani zgraditi podzemni jašek, v katerem se je naredila prevezava na regulator tlaka, ki skrbi za konstanten pritisk v vodovodnem sistemu. Po vzpostavitvi smo imeli nekaj zapletov s pritiskom in pretokom vode, ki pa smo jih nemudoma rešili. Vrednost celotne investicije je bila 33.000 €.

GJI

Letos smo v prostorski informacijski sistem občin vrisali dobrih 6000 metrov vodovoda na širšem območju Stop. Vris vodovodnih sistemov je zelo pomemben, saj se s tem določi na centimeter natančna lokacija cevi, kar je pri kasnejših obnovah vodovoda ključnega pomena. Vse obnove vodovodov se vrisujejo sproti. Po pridobljenih 7 ponudbah smo se dogovorili za ceno 5000 €.

Obnova hidrantov

Našo občino krasi zelo razgiban teren, zato imamo temu prilagojeno tudi večje število hidrantov. V letošnjem letu je bila nujna zamenjava dveh dotrajanih hidrantov; sanirali pa smo štiri. Vrednost investicije in vzdrževanja hidrantov v letu 2023 je 4500 €.

Vodohran Podstrmec

Letos smo dokončno zaključili tudi s projektom vodohran Podstrmec. Med drugim smo uredili propust, ki je spodjedal makadamsko pot; uredili smo dodatne prekope na dovozni poti, postavili ograjo okoli objekta in uredili telemetrijo. Telemetrija je tehnologija, ki omogoča meritve na daljavo in posredovanje informacij sistemskemu oblikovalcu ali operaterju. V našem primeru je to koncesionar za oskrbo s pitno vodo Vodokomunalni sistemi d. o. o. Telemetrija

omogoča oddaljen dostop do podatkov o količini vode v vodohranu, vklop in izklop črpalk, doziranje klora, nihanje tlaka (nenačrtovani večji odvzem vode iz sistema) in pripomore k takojšnjemu posredovanju, ko pride do napake oziroma okvare na sistemu. Vrednost vseh investicij je približno 14.000€.

Okvare

Od avgusta naprej se je na celotnem vodovodnem sistemu v naši občini pojavljalo ogromno okvar, kar kaže na dotrajanost nekaterih vodovodov, ki jih bo potrebno v prihodnjih letih obnoviti. Trenutno najbolj problematičen del je Ulaka – Velike Lašče. Na omenjenem delu je bilo letos že 13 okvar. To za sabo potegne veliko porabo časa na terenu in tudi večje stroške, ki vključujejo vse stroške dela, krpanje asfalta, vodovodne materiale itd. Stroški okvar v letu 2023 so nanесли približno 100.000€.

Na komunalnem področju se je letos v investicije in vzdrževanje skupaj z letnim in zimskim vzdrževanjem lokalnih cest in javnih poti vložilo okoli 1.317.500 €.

Načrti za 2024

Glede na težave, ki se pojavljajo na področju komunalne oskrbe v naši občini, nas v letu 2024 čaka kar nekaj izzivov. V januarju 2024 se ob ugodnih vremenskih razmerah planira vrtanje v Predgozdu za vrtno Rute PR-1. Vrtina se bo vrtala do globine 160 metrov in upamo, da bomo zagotovili nov vodni vir za napajanje vodovodnega sistema, saj trenutni vrtni na območju (Boštetje) izdatnost strmo pada. Trenutno nam obstoječa vrtina izdaja samo še 0,7 l/s vode, za normalno delovanje pa bi potrebovali vsaj 8 l/s načrpane vode.

Nadaljeval se bo letošnji projekt nove vodovodne povezave Knej – Rob z dokončanjem še zadnjih 400 metrov trase. Na vodovodnem sistemu Rute bomo ob-

novili zadnja dva krajša odseka v dolžini 200 metrov, na katerih se je letos pojavilo kar nekaj okvar. Za vodovodni sistem Turjak bomo v letu 2024 pripravili dokumentacijo za obnovo povezave Turjak – Veliki Osolnik v dolžini 3300 metrov.

Glavna in največja investicija na vodovodnem omrežju pa se bo dogajala na odseku Mala Slevica – Dvorska vas – Podkraj – Prilesje. Če nam bo ministrstvo odobrilo nepovratna sredstva, se bo na novo zgradila povezava med omenjenimi vasmami v skupni dolžini 3500 metrov. Pričakujemo med 40 in 50 % sofinanciranja. Iskreno upamo na odobrena sredstva, saj se projekt prestavlja že kar nekaj časa. Pripravili bomo tudi dokumentacijo za obnovo vodovoda na relaciji Velike Lašče – Ulaka v dolžini 3200 metrov.

V letu 2024 nas čaka obsežna priprava dokumentacije za nadaljnje projekte, pridobivanje soglasij, iskanje zanesljivih in kvalitetnih izvajalcev ter sprotne vzdrževanja vodovodnih sistemov.

Na področju asfaltiranja imamo v letu 2024 predvidenih več sredstev kot v tekočem letu. Glede na trenutne cene lahko s predlaganim proračunom na novo asfaltiramo okoli 2 kilometra cest oziroma nekoliko več v primeru, če se izvede samo preplastitev.

V občinski upravi se, kolikor je le mogoče, trudimo, da v luči dobrega gospodarjenja vzdržujemo obstoječe stanje. S sodelovanjem se lahko doseže marsikaj in dober primer je odlično sodelovanje letošnje jesen v vaseh, kjer sta se obnavljala vodovod in druga infrastruktura. V prihodnje si želimo še več takšnega sodelovanja.

Upamo, da bo občinski svet potrdil predlog proračuna za naslednje leto, saj je planiran kar velik vložek v komunalno infrastrukturo. Pri tem upamo na sodelovanje in razumevanje občanov, saj bo potrebnih kar nekaj začasnih zapor cest in kratkotrajnih prekinitev oskrbe z vodo.

Knej – Rob

Regulator tlaka Turjak

Vodohran Podstrmec

Okvare

Okvare

LAS Po poteh dediščine od Turjaka do Kolpe v programsko obdobje 2021-2027

Tina Zajc Zver | foto: Primož Pahor

Lokalna akcijska skupina Po poteh dediščine od Turjaka do Kolpe (LAS) je lokalno partnerstvo članov iz zasebnega (nevladnega), javnega in gospodarskega sektorja, ki obsega osem občin: Osilnico, Kostel, Kočevje, Ribnico, Sodražico, Loški Potok, Velike Lašče in Dobrepolje.

LAS bo na začetku leta 2024 začel objavljati javne pozive za nepovratna sredstva, na katere se lahko prijavijo upravičenci, kot so občine, (javni) zavodi, podjetja in društva s sedežem na območju LAS, ki v projektu sodelujejo in z njegovo izvedbo razvijajo naše lokalno okolje na različnih področjih. To so lahko nove storitve in dogodki za starejše, otroke, razvoj turizma, razvoj samooskrbe, ureditev vaških jeder in prostorov za druženje, digitalizacija podeželskih območij, spodbujanje medgeneracijskega sodelovanja in še veliko več. Kaj vse se lahko izvede z LEADER/CLLD sredstvi (iz Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja in Evropskega sklada za regionalni razvoj) je zapisano v Strategiji lokalnega razvoja, ki bo predvidoma potrjena na začetku decembra 2023.

Za delovanje Lokalne akcijske skupine so potrebni tudi organi LAS – skupščina s predsednikom in podpredsednikom, upravni odbor ter nadzorni odbor, ki se jim je prav na začetku novembra iztekel štiriletni mandat. Razpisali smo redne volitve članov v organe LAS, ki so potekale na 4. seji skupščine LAS, 22. novembra 2023.

Nova sestava organov LAS je naslednja:

- **Predsednik:** dr. Vladimir Prebilič
 - **Podpredsednica:** Metka Starič
- Upravni odbor:**
- **Javni sektor:** dr. Vladimir Prebilič, Občina Kočevje; Matjaž Hočevar, Občina Velike Lašče; Samo Pogorelc, Občina Ribnica
 - **Gospodarski sektor:** Albin Likar, LUKA, turizem in trgovina, d. o. o.; Aleš Marolt, Kočevski les, družba za lesno proizvodnjo, d. o. o.; Gregor Pirc, In situ, Rokodelska zadruga Sodražica, z. o. o., so. p.
 - **Nevladni sektor:** Metka Starič, PARNAS Zavod za kulturo in turizem,

Velike Lašče; Tina Kotnik, Gozdarsko društvo Medved; Vasja Marinč, Fotografski klub Kočevje

Izvoljeni člani Nadzornega odbora LAS:

- **Javni sektor:** Tina Peček, Rokodelski center Ribnica
- **Gospodarski sektor:** Tomaž Poje, POYEK turizem in svetovanje, Tomaž Poje s. p.
- **Nevladni sektor:** Dušica Hočevar, Turistično društvo Dobrepolje

Vsem izvoljenim članom v organe LAS čestitamo; želimo jim uspešno delo in upamo na dobro sodelovanje v prihajajočem programskem obdobju. Vodilni partner LAS PPD: RC Kočevje Ribnica d. o. o.

Evropski kmetijski sklad
za razvoj podeželja:
Evropa investira v podeželje

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SKLAD ZA
REGIONALNI RAZVOJ
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

DIGI točka tudi v naši občini

Po vsej državi se v sodelovanju z Obrtno-podjetniško zbornico Slovenije, Ministrstvom za digitalno preobrazbo in Pošto Slovenije odpira več kot 200 digi točk. S tem si prizadevajo za povečevanje vključenosti digitalno manj pismenih prebivalcev. Certificirani svetovalci na digi informacijskih točkah bodo obiskovalcem na razumljiv način svetovali in pomagali pri uporabi različnih digitalnih storitev: uporabi elektronske osebne

izkaznice in mobilne aplikacije, prijavi v elektronske storitve in pri elektronskem podpisovanju, dostopu do informacij o delu državne uprave na portalu gov.si, uporabi storitev eZdravja na portalu zVEM ter dostopu do e-storitev ZPIZ in drugih.

V naši občini se je digi točka odprla na naslovu Poslovni prostor Mapri Proasfalt, Mali Ločnik 4, Turjak. Odprta je v ponedeljek in torek od 13. do 16. ure in od srede do petka od 8. do 12. ure.

Zaščita vodomera pred zmrzaljo

Vodokomunalni sistemi d. o. o.

V zimskih mesecih, ko temperature padejo pod ledišče, je zelo pomembno, da so vodomeri ustrezno toplotno zaščiteni. Zaradi zmrzali se namreč vodomer lahko pokvari oziroma počni, zato mora biti ustrezno zaščiten pred neugodnimi vremenskimi vplivi. Nekateri vodometri jaški z vodomeri so v zaprtih prostorih. Priporočamo, da je v teh prostorih temperatura celo leto vsaj 5 stopinj Celzija. Večinoma pa so jaški z vodomeri na prostem. Ti vodomeri so večinoma že ob vgradnji ustrezno toplotno izolirani, a kljub temu uporabnikom svetujemo, da preverijo, ali je jašek pokrit z izoliranim pokrovom, vodomer pa dodatno zaščiten z izolacijskimi materiali. Za zavarovanje vodovodnega priključka in naprav v vodovernem mestu pred zmrzaljo, vročino in drugimi škodljivimi vplivi iz okolja so namreč odgovorni uporabniki.

Prijava na e-račun

E-račun je vse bolj uveljavljen način poslovanja prek sodobnih bančnih poti. Račun v e-obliki je prijazen do okolja. Po vsebini enakovredno nadomešča vaš račun za vodooskrbo v papirnati obliki; razlikuje se edino v načinu pošiljanja. Izberete lahko:

- račun v obliki PDF na vaš e-naslov,
- e-račun v spletno banko.

Kako si lahko uredite račun v e-obliki?

Račun v izbrani e-obliki si lahko uredite:

- preko obrazca na spletni strani www.vks-belaj.si,
- v e-banki.

Želimo vam vesel Božič in srečno novo leto 2024!

Na javne ceste spet prihajajo zimske razmere

Skupna občinska uprava občin Ribnica, Loški Potok, Sodražica in Velike Lašče

V zimskem času so ceste pogosto v stanju, ko moramo vozniki povečati pozornost in biti v prometu bolj previdni. Da morajo biti motorna vozila med 15. novembrom in 15. marcem opremljena s predpisano zimsko opremo, vemo vsi. Čeprav smo v lokalnih glasilih že večkrat opozorili na kršitve, ki jih v zimskih razmerah storijo lastniki zemljišč in objektov ob javnih cestah, smo inšpekcijske službe, občinsko redarstvo in policija tudi v zadnji zimski sezoni obravnavali kar nekaj kršitev cestnih predpisov. Zato na tem mestu ponovno izpostavljamo nekaj osnovnih obveznosti, ki jih imajo ob nastopu zimskih razmer na javnih cestah na eni strani izvajalci zimskega vzdrževanja javnih cest, na drugi strani pa tudi vozniki in lastniki zemljišč in objektov ob javnih cestah.

Obseg zimske službe, oziroma katera dela obsegajo zimsko vzdrževanje javnih cest, določa Pravilnik o rednem vzdrževanju javnih cest (Ur. l. RS št. 38/16). Gre za sklop dejavnosti in opravil, ki so potrebni za zagotavljanje prevoznosti ceste in varnega prometa v zimskih razmerah. V zadnjem času smo priča ekstremnim vremenskimi situacijam; vse pogosteje se pojavljajo nepredvidljive vremenske razmere, obilne količine padavin, žled, močan veter, ki lomi in prevrača drevesa ... Izvajalci zimskega vzdrževanja javnih cest v takšnih okoliščinah v vsakem trenutku in na vsaki lokaciji včasih ne morejo zagotoviti prevoznosti ceste na način, kot to pričakujejo občani. Vozniki moramo v takšnih razmerah ostati strpni in potrpežljivi ter upoštevati navodila izvajalcev javne službe, policije in drugih uradnih oseb ter spoštovati začasno postavljeno prometno signalizacijo in prometno opremo. Enako velja tudi za ostale udeležence v prometu, zlati za pešce in kolesarje in tudi za lastnike zemljišč in objektov ob javnih cestah.

Kakšne pa so obveznosti lastnikov zemljišč in objektov ob javnih cestah?

Ste med tistimi, ki plužijo ali odmetavajo sneg s svojih dvorišč in dovozov kar na pločnik ali celo na sredino ceste? ... saj cesto plužijo in kup snega iz našega dvorišča se na njej ne bo niti najmanj poznal ... kmalu bo mimo pripeljalo plužno vozilo in bo sneg odrinil

drugam ... In tako poleg našega kupa na cesti nastane še kup iz sosedovega dvorišča, pa z dvorišča sosedu, ki živi na drugi strani ceste in tako naprej po celi ulici.

Nikar ne počnite več tega, saj cestni predpisi takšno ravnanje posameznika obravnavajo kot oviranje varne uporabe javne ceste. Zaradi kupov snega, ki so iz zemljišč ob cesti narinjeni na cesto in na pločnike ob voziščih cest se podaljšuje čas, ki je potreben, da se lahko vzpostavi vsaj minimalna prevoznost ceste; povečujejo se stroški zimskega vzdrževanja ceste; poleg tega vas takšno početje lahko tudi drago stane. Za takšno ravnanje posameznikov je v cestnih predpisih predpisana globa v višini 500 EUR. Na cesti je namreč dovoljeno odlagati ali puščati samo sneg, ki nastane zaradi izvajanja zimske službe. Sestavni del javne ceste je tudi pločnik. Lastniki zemljišč ob občinskih cestah ste dolžni dopustiti odlaganje snega na vaše zemljišče, če se vam s tem ne povzroča škoda. Prav tako ste lastniki zemljišč in objektov ob javnih cestah dolžni dopustiti izvedbo vseh drugih ukrepov za vzpostavitev prevoznosti ceste oziroma za odpravo neposredno grozeče nevarnosti, če izvedba takšnega ukrepa ni mogoča v okviru cestnega zemljišča.

Ob občinskih cestah morajo lastniki objektov prav tako poskrbeti, da so na strehah objektov, s katerih se lahko na občinsko cesto vsuje sneg, pritrjeni snegolovi. Z objektov ob cesti je potrebno pravočasno odstraniti sneg in ledene sveče, in sicer tako, da ne ogrozijo varnosti udeležencev v prometu. Zavedati se moramo, da je v primeru, če na mimoidočega pade sneg s strehe objekta ali pa ga zadene ledena sveča, poškodovanec upravičen do denarne odškodnine od lastnika stavbe. Posledice padca snega ali ledene sveče s strehe objekta so za takšno osebo lahko tudi usodne.

Opozorilo na tem mestu velja tudi voznikom, ki svoja vozila parkirajo na javnih parkirnih površinah, da vozila pravočasno umaknejo in s tem izvajalcem zimske službe omogočijo nemoteno pluženje teh površin.

intervju:
Matjaž Hočevar

»Dihali bomo na škrge, ampak vseeno sem prepričan, da bomo dosegli zastavljene cilje.«

Luka Jakše | foto: Tadej Bavdek

Drži, naša občina, glede na velikost proračuna, subvencionira v primerjavi z ostalimi rekordno veliko.

Mineva prvo leto vašega županovanja. Pred tem ste bili že en mandat občinski svetnik, tri leta pa tudi podžupan. Ali je prvo leto na mestu župana potekalo v skladu s pričakovanju, ali vas je kaj presenetilo?

Za mesto župana sem kandidiral z jasno vizijo, tako da me v tem letu ni nič posebej presenetilo; vse je, kot sem pričakoval. Mogoče imam le nekoliko slabši občutek glede sodelovanja z nekaterimi društvi in krajevnimi odbori. Opažam velik manko samoiniciativnosti, da bi kakšno stvar sami uredili. Večinoma imajo samo velika pričakovanja in zahteve, kaj vse bi jim morala občina omogočiti, zelo malo pa je altruističnega dela v skupno dobrobit. Zato sem na sestanek povabil predsednike krajevnih odborov in jim povedal, da bodo tisti, ki bodo sodelovali, se povezovali med seboj in kaj naredili tudi sami, imeli večjo podporo občine. Žal v teh časih, ko se vse draži, drugače enostavno ne gre.

Skupaj s podžupanom Dejanom Zakrajškom tvorita dokaj mlado ekipo. Kako poteka vajino sodelovanje in kako ocenjujete delovanje občinskega sveta?

Verjamem, da sem si zbral pravega podžupana. Po desetih mesecih sodelovanja lahko trdim, da je bila moja izbira pravilna. Zelo je delaven in sposoben; najino sodelovanje je dobro. Bolj intenzivno deluje na področjih, ki sem mu jih zapal in sva dnevno v stiku. Tudi z občinskim svetom zaenkrat dobro sodelujemo. Seveda se najdejo zadeve, kjer se ne strinjamo, vendar vedno najdemo neko vmesno pot.

Ogrodje občinske uprave je delovalo praktično z vsemi župani do zdaj. Verjetno gre za utečen kolektiv, ki bo lahko izpeljal v proračunu zadane cilje oziroma projekte?

Naj najprej povem, da bomo na občinski upravi po novem letu izvedli manjšo reorganizacijo med zaposlenimi. Ena izmed sodelavk se bo pričela uvajati v delo občinske urbanistke. Pokrivala bo tudi področje investicij. Del njenega zdajšnjega dela pa se bo razporedil med ostale zaposlene na občinski upravi. Dolgoletni računovodja je odšel v pokoj. Namesto njega je prišel novi mlad sodelavec, ki je zelo zagnan in delaven. Trenutno pokriva področja povezana z vodovodi, del investicij, vzdrževanje javnih objektov, prevzel bo področje kanalizacije, igrišča, pomaga tudi v računovodstvu. Imamo tudi novo pravnico, s katero sem zelo zadovoljen. Počasi se pomlajuje in posodablja tudi uprava. Veliko ljudi me sprašuje, zakaj nadaljujem z direktorico, ki je tu praktično dlje kot prvi župan. Glede na to, da sem kot župan zaposlen za polni delovni čas in sem z direktorico v dnevem stiku, ne vidim razloga, zakaj ne bi nadaljevali sodelovanja. Po reorganizaciji dela na upravi, pa upam, da se bosta delo in učinkovitost še izboljšala.

Ste tik pred sprejemom proračunov za leti 2024 in 2025. Kateri so ključni poudarki v teh dveh dokumentih?

Seja občinskega sveta bo potekala jutri in upam, da bosta proračuna za leti 2024 in 2025 sprejeta. Glede na finančne zmožnosti sta razvojno naravnana; moja želja je, da bi bila še bolj ambiciozna, a žal za to ni dovolj sredstev. Eden večjih projektov je obnova kuhinje v Osnovni šoli v

V skrajnem primeru bomo podelili koncesijo za družinskega zdravnika. Ni pa to najboljša rešitev, ker je v tem primeru glavno gonilo koncesionarja zaslužek.

Velikih Laščah, za kar bomo potrebovali posojilo v višini treh milijonov evrov. Ta projekt je nujno potreben, saj je kuhinja dotrajana in tudi šola ni več požarno varna, ker ne izpolnjuje vseh zahtevanih standardov. Leta 2024 bodo na voljo razpisi za nepovratna sredstva in do takrat bomo imeli pripravljene projekte, s katerimi se bomo prijavi za sofinanciranje. V letu 2024 bomo prenovili tudi zunanje igrišče pri OŠ v Velikih Laščah; dokončali bomo prizidek k sušilnici sadja na Gradežu, drugo jesen pa bomo začeli z obnovo zdravstvene postaje. Ta obnova bo potekala v več fazah, v treh, štirih letih, saj smo pridobili 360.000 evrov od Ministrstva za zdravje. Vsako leto bomo namenili okoli 150.000 evrov, da bomo imeli spet spodobno urejeno zdravstveno postajo.

Ker občina trenutno še nima zemljišča, ki bi bilo namenjeno za gradnjo doma starejših, smo pristopili k projektu Dnevno varstvenega centra za starejše v delu stavbe vrtca na Karlovici, ki se bo, če bo vse po sreči realiziral v prihodnjem letu in kjer se nam obeta dober delež sofinanciranja. To so večji projekti; velik poudarek bo tudi na vodovodih, vrtinah, konkretno v Rutah; drugo leto se začnejo dela na vodovodu Prilesje – Dvorska vas – Mala Slevica. Dejstvo je, da je vodovodno omrežje v občini načel zob časa in so za obnovo in gradnjo nujno potrebna vlaganja.

Pravite, da sta proračuna razvojno naravna. Koliko pa je tako imenovanega zaklenjenega denarja oziroma koliko denarja je prostega? Kaj ostane po fiksnih stroških?

V proračunu je na voljo za vse investicije za leto 2024 dobrih 600.000 evrov; enako je za leto 2025. Če od tega odštejemo 300.000 evrov za asfaltiranje, vidimo, kje smo. Dihali bomo na škrge, ampak vseeno sem prepričan, da bomo dosegli zastavljene cilje. S temi omejenimi sredstvi rinemo naprej z investicijami in verjamem, da bomo skupaj s svetniki nekaj naredili za razvoj občine. Redno

tudi spremljamo razpise za sofinanciranja različnih projektov.

Vemo tudi, da se vlada ni ravno pretegnila z dvigom povprečnine.

Povprečnina se je dvignila iz 700 evrov na prebivalca na 725, glede na realni dvig življenjskih in materialnih stroškov pa bi morala biti blizu 900 evrov. Poleg tega je vlada razdelila še 20 milijonov evrov za povišanje plač javnih uslužbenec, kar za našo občino zneso 35.000 evrov. Dobili pa bomo manj sredstev za uravnoteženje razvitosti občin, in sicer 371.000 evrov, kar je za 90.000 evrov manj kot lani. Če upoštevamo, da se je povišala minimalna plača, da se je v javnem sektorju še dodatno vsem dvignila plača za en plačni razred in da je posledično zaradi tega dražji tudi vrtec, smo od 200.000 do 250.000 evrov na slabšem kot lani. Mislim da se kljub zagotovitom predstavniki Skupnosti občin Slovenije ter predstavniki Združenja občin Slovenije niso dobro pogajali. Zaradi pomanjkanja sredstev bo težava tudi s prijavi za sofinanciranje, saj mora občina za vsako investicijo vnaprej zagotoviti finance. Zato sem razočaran nad zneskom povprečnine za naslednji dve leti.

Med vsemi okoliškimi občinami ravno naša največ subvencij namenja kmetijstvu in malemu gospodarstvu. Kakšni so učinki teh subvencij?

Drži, naša občina glede na velikost proračuna subvencionira v primerjavi rekordno veliko z ostalimi okoliškimi občinami. Skoraj 340.000 evrov letno namenimo za subvencije v programe vrtca, štipendije, pomoč ob rojstvu otrok, šole, kmetijstvo, gospodarstvo; subvencioniramo tudi pitno vodo ipd. Subvencije v kmetijstvo so nujne, saj bi bila

brez delovanja kmetov naša pokrajina še bolj zaraščena in neobdelana. Za subvencioniranje malega gospodarstva smo lani namenili 92.000 evrov. Mislim, da je prav, da občina spodbuja podjetništvo, vendar pa bomo nekoliko spremenili razpisne pogoje, saj zaenkrat poteka tako, da se sredstva dodeljujejo po načelu, kdor prvi pride, prvi melje. Bolj prav se mi zdi, da bi bila sredstva dodeljena na podlagi vsebine prijave in ne hitrosti. Po drugi strani sicer poslušam od podjetnikov, da dobijo od občine zelo malo. Na to lahko odgovorim le, da veliko več kot v okoliških občinah.

Izvoljeni ste bili v upravni odbor LAS-a. Kaj si lahko od tega obetamo?

Ja, upravni odbor LAS-a, lokalne akcijske skupine od Turjaka do Kolpe, šteje osem članov. Predsednik je župan Kočevja Vladimir Prebilič; v veliko veselje in ponos mi je, da je podpredsednica naša občanka Metka Starič. Naša občina do zdaj ni v dovoljšni meri izkoristila možnosti znotraj tega združenja. Na primer, lahko bi se prijavi za sofinanciranje TIC-a na Rašici. Moj načrt je, da za sofinanciranje prijavimo projekte, kot so Dnevno varstvo starejših občanov, ureditev Trubarjeve domačije in druge. Obetam si, da bomo pridobili kar nekaj nepovratnih sredstev za našo občino. V preteklosti je bil ta vir financiranja neupravičeno spregledan in neizkoriščen.

V preteklosti je bilo kar nekaj trenj med občino in Kmetijsko zadrugo. Kakšna so zdaj ta razmerja?

Direktorja Jošta Perovška osebno poznam in se z njim dobro razumem. Mislim, da je sodelovanje sploh pri dajanju določenih soglasij dobro. Odlično smo sodelovali tudi pri izvedbi dobrodelnega koncerta ob poplavih. Drugo pa je

delovanje upravnega odbora kmetijske zadruga, ki po mojem občutku ne funkcionira najbolje. Lahko da se tudi motim, vendar od njih v petih mesecih nismo uspeli pridobiti pisnega odgovora, ali bi lahko dnevno varstvo starejših organizirali v stari trgovini v Velikih Laščah. Tako smo potem pridobili lokacijo na Karlovinci. Občina je vsekakor pripravljena podpirati delovanje zadruga in upam, da bodo še bolje povezovali kmete. Ljudje me veliko sprašujejo tudi glede usode klavnice. Ta je v lasti kmetijske zadruga in ne od občine. Želim pa si, da bi jo umaknili iz centra Lašč in pri tem smo pripravljene pomagati, kolikor je v naši moči.

Po odhodu družinske zdravnice je standard na področju zdravstvene oskrbe padel. Kakšne so možnosti izboljšav na tem področju?

Po odhodu družinske zdravnice h koncesionarju, kjer dobivajo občutno boljše plače kot v javnem zdravstvu, je v Laščah prisoten zdravnik za neopredeljene dvakrat na teden. Direktor ZD Ribnica Andrej Lampe mi je zagotovil, da to deluje. Občani mi sicer tožijo glede neodzivnosti na elektronsko pošto in klice na telefonsko številko. Na to sem direktorja tudi opozoril. Vsi se trudimo dobiti novega zdravnika in pozivam tudi občane, če le poznajo koga, ki bi bil zainteresiran, naj nam posredujejo kontakt, da se povežemo z njim. Moje mnenje in razmišljanje odbora za družbene dejavnosti je, da bi v primeru, če ne uspemo dobiti novega družinskega zdravnika, bi lahko v skrajnem primeru podelili koncesijo. Ni pa to najboljša rešitev, ker je v tem primeru glavno gonilo koncesionarja zaslužek.

Iz vladnih načrtov je izpadla gradnja tretje A razvojne osi od Petrine do Ljubljane. Kako boste reagirali župani občin, skozi katere bi potekala ta cesta?

Župani od Petrine do Škofljice smo zelo povezani in odločeni, da je potrebno to povezavo zgraditi. Bili smo na dveh sestankih na Direkciji za infrastrukturo; na pobudo župana Škofljice je bila na Lavrici organizirana okrogla miza na omenjeno temo. Kljub obljubam na nobenem sestanku ni bila prisotna pristojna ministrica. Počutimo se izigrane in drugorazredne. Vse kaže, da tretja A razvojna os ne bo umeščena niti v državni proračun; z izjemo podvoza na Škofljici je vse izpadlo ven. Z direktorjem direkcije za infrastrukturo smo se dogovarjali o obnovi nevarnih

Župani od Petrine do Škofljice smo zelo povezani in odločeni, da je potrebno to cestno povezavo zgraditi.

odsekov obstoječe Kočevske magistrale. Na Direkciji se izgovarjajo, da ni denarja. Zdaj pa bo še dodaten izgovor – poplave. Konec novembra je vlada na predlog ministrice razrešila direktorja omenjene direkcije. Dejstvo pa je, da ministrica in vlada za to problematiko nimata poslušna. Kočevje in Ribnica se industrijsko hitro širita; vedno več je tovornjakov in očitno bomo morali župani vzeti vse skupaj v svoje roke od zapor ceste do določenih omejitev, da bodo ljudje bolj pozorni na varnost v prometu, saj so najbolj ogroženi naši najmlajši občani.

Kar nekaj občanov nas je opozorilo, da nova šola in vrtec v Turjaku že razpadata. Ali bo izvajalec popravil slabo izvedena dela?

Šolo je treba pohvaliti kot lep objekt, zgrajen po najnovejših smernicah. Nezdovoljni pa smo z izvajalcem, saj treba veliko napak še odpraviti. V šoli smo imeli prav zaradi tega tudi kolegij župana, ker nam želi izvajalec odpravljene napake še zaračunati. Vztrajali bomo pri tem, da je treba napake odpraviti, a čaka nas še veliko dela. Uveljavitev bančne garancije ni enostavna; moj predhodnik je namreč podpisal prevzem objekta in se strinjal z izvedenimi deli. Če ne bo šlo drugače, bomo to reševali na sodišču. Vendar čas hitro teče in čez nekaj let bo objekt predvsem zaradi slabe izvedbe in pa tudi neodzivnosti izvajalca potreben obnove, kar pomeni spet precejšen strošek.

Menim, da javna naročila, kjer se izbere najcenejšega ponudnika, ne omogočajo optimalne izvedbe projektov. Ta izvajalec je tudi po drugih občinah znan, da vedno pride s smešno nizko ceno, nato pa sledijo izsiljevanja z aneksi. Upam, da se ne bo prijavil na razpis za obnovo šolske kuhinje.

Kakšni pa so načrti za grad Turjak?

Iz evropskega sklada za odpornost in razvoj je skupaj pridobljenih 8 milijonov evrov, iz evropskega sklada za okrevaljevanje po covidu-19 za turizem pa še 1,8 milijona evrov, skupaj torej skoraj 10 milijonov evrov. Občina sodeluje z ministrstvom za

kulturo; potrdili smo spremembo OPN in uredili vso potrebno dokumentacijo. Praktično je samo še dobre dve leti časa, da se obnova realizira, saj morajo biti sredstva porabljena do konca meseca junija leta 2026. Obnovljeni bodo volovski stolp, grajska ječa, konjušnica; uredilo se bo grajsko dvorišče; v gradu bo hotel in v lovskem domu prenočišča. Obetamo si, da bomo še boljša turistična destinacija in bomo s tem privabili več turistov. Mi kot občina pa moramo delati na tem, da bomo lahko turiste več dni zadržali pri nas in jim imeli kaj ponuditi.

Kako bo skrb za vodenje in vzdrževanje urejeno po organizacijski plati?

Grad je v lasti države. Želja ministrstva je, da bi grad prevzel Javni zavod Trubarjevi kraji, saj je takšna običajna praksa. Lahko bo tudi kdo drug. To je treba še doreči, saj so s tem povezani precejšnji stroški. Javni zavod bi grad v upravljanje sicer dobil brezplačno, a mora pokriti vse stroške. Vemo pa, da so z gradom povezani veliki stroški, zato tu zaenkrat še ni računice.

Turjačani se pogosto pritožujejo, da nimajo gostilne. Kaj se dogaja z Roziko? Kakšni so načrti?

Ko sem nastopil mandat, smo takoj pristopili k reševanju situacije. Objavili smo dva razpisa, vendar sta bila oba neuspešna. Vmes smo podrli nelegalno zgrajeni nadstrešek. Ponovno je bil objavljen zelo poenostavljen razpis, ki se je zaključil 4. decembra. Prispele so tri prijave in komisija je po ogledu in točkovanju vlog izbrala najboljšega ponudnika, ki bo z delom pričel v mesecih po novem letu. Zavedam pa se, da je gostinstvo tudi zaradi kadrovske podhranjenosti naporen posel.

Pogosto ugotavljamo, da se turistično-izletniška ponudba v občini krči. Je morda rešitev v večji povezanosti med različnimi akterji, vključno z zavodom Trubarjevi kraji?

Ustanovljen je bil javni zavod. Kulturo imamo razvito na visokem nivoju. Naša skupna naloga je privabiti še več ljudi, ki bi tukaj tudi prenočili. Najtrši oreh za steti je to, da bi prepričali naše kmetovalce, da prilagodijo in obogatijo ponudbo tudi za izletnike in turiste. Občina jim bo pomagala pri dokumentaciji, da registrirajo domačo dejavnost. Težko je verjeti, ampak v občini skoraj nimamo nikogar, ki bi domače pridelke in izdelke lahko ponujal

legalno. Imamo pa nekaj ponudnikov sob in njihove namestitve bi veljalo bolje izkoristiti. Trenutno je precejšnja težava pri pridobivanju dokumentacije za postavitve glamping hišk. Računam, da bomo z novim OPN to olajšali. Na žalost priprava OPN traja 6 do 8 let. Bomo videli, morda se bo zaradi poplav te postopke lahko pospešilo, kot je bilo obljubljeno.

Kje vidite blagovno znamko Velikolaška čez pet let?

V tej zgodbi vidim velik potencial; vprašanje pa je, ali ga bomo znali izkoristiti. Na primer, na Rašici imamo TIC, vendar nimamo ponudnika z domačim medom, medico ali kakšnimi drugimi lokalno pridelanimi izdelki, ki bi jih lahko tržili pod blagovno znamko Velikolaška. Tudi v županski funkciji, ko sprejemam različne goste, jim ne morem ponuditi naših dobrot in tako pomagati pri promociji blagovne znamke. Rešitev vidim le v sodelovanju ponudnikov in da bi se podali na trnovo pot pridobitve vseh potrebnih dovoljenj in druge dokumentacije. Potem bi Velikolaška dobila zagon in možnost za uspeh bi bila velika. Če pa občani ne bodo za to, ne vidim prihodnost. Žalosti me, da ob vsem, kar lahko

ponudijo naši kmetje in pridelovalci, tega ne moremo ponuditi na trgu.

Verjetno bi svojo vlogo morala tu opraviti tudi kmetijska zadruga.

To so poskušali ob nastopu novega direktorja, a žal ni uspelo. Kmetom so ponudili police v trgovini, kjer bi lahko prodajali svojo zelenjavo in krompir, vendar ni bilo pravega odziva. Še vedno ostajam optimist in upam, da se mogoče pa le kdo opogumi in poda v te vode. Hkrati se dobro zavedam, da je v teh čudnih časih naporno in nepredvidljivo biti kmet.

Dejali ste, da je kultura v teh krajih na visokem nivoju; na prireditvi ob 100. obletnici smrti Josipa Stritarja pa vas ni bilo. Zakaj vas ni bilo na tem dogodku?

Najtežji oreh za streti je prepričati naše kmetovalce, da prilagodijo in obogatijo ponudbo tudi za izletnike in turiste.

Res je. Žal sem imel že vnaprej dogovorjene obveznosti. Dogodek je bil, kot sem slišal, vrhunsko izpeljan, vendar me je nekoliko motila organizacija, saj sem bil o vsem obveščen šele dan pred prireditvijo. Nato smo zadevo reševali tako, da smo nekaj na hitro posneli in so to potem predvajali na dogodku. Trudim se, da se udeležujem skoraj vseh prireditev, a se seveda ne morem klonirati, saj so nekatere dogodki ob istem času.

Pred kratkim je domače kraje obiskal tudi Pedro Opeka, ki je v velikolaški cerkvi daroval mašo. Morda bi občina za prepoznavnost lahko izkoristila tudi dejstvo, da od tu izvira naš edini kandidat za Nobelovo nagrado. Kakšen je bil vaš vtis ob srečanju z njim?

Bil sem presenečen nad odzivom; cerkev je bila polna. Gospod Opeka je človek z veliko začetnico. Na koncu maše sem mu zaželel, da dobi Nobelovo nagrado za mir, za katero je bil že dvakrat nominiran. Ob stiku z njim sem čutil prav posebno energijo. Pri pridigi je opisal svoje življenje na Madagaskarju, kjer je bil najprej povsem na tleh, bolan, razmišljal o odhodu, vendar je našel moč, da je ostal in je dejansko iz smetišča ustvaril novo mesto, polno optimizma. Vsem nam je lahko s svojo energijo, voljo in delom za zgled in upravičeno je tudi naš častni občan.

Sejem Festival božičnega kruha v Laščah se je dobro prijel; letos so ga mladenke in mladeniči popestrili še z Rocktroniko. Ali se kaj razmišlja o večjem formatu izvedbe decembrskih dogodkov v bodoče?

S tem je začel moj predhodnik Tadej Malovrh in odziv je res dober. Upam, da bo tako še naprej in da se bo v letih še naprej razvijal in bogatil družabno življenje v občini. Vesel sem, da so se mladi spet zbrali skupaj in izvedli zimsko verzijo Rocktronike. Zavedam se, da so prebivalci Velikih Lašč tisto noč spali nekoliko slabše, vendar upam, da so to vzeli z dobro mero razumevanja. Praktično nimamo več nobenega dogajanja v občini in Rocktronika je super dogodek in zgled, da je mogoče z entuziazmom in požrtvovalnostjo nekaj narediti za skupnost in zabavo.

Naj izkoristim priložnost ter vsem občankam in občanom voščim vesele praznike. Želim vam zdravo in predvsem mirno leto, ki prihaja.

Nas kmete udari vse, kar je možno

Primož Petrič | foto: osebni arhiv

Tokrat predstavljamo kmetijsko gospodarstvo Jožeta Debeljaka iz Retij. Njihova kmetija je bila že pred desetletji, ko sta jo obdelovala še njegova starša, ena najnaprednejših na širšem območju Velikih Lašč. Ponovno jo je zagnal naš tokratni sogovornik. Zagotovo je Jože Debeljak podjetnik z naprednim razmišljanjem in potencialom. Med pogovorom z gospodarjem kmetije je zaznati odločnost in predanost biti kmet. Kmet je beseda, ki bi predvsem morala ponazarjati gospodarnost, planiranje, modrost, spretnost in znanje. Biti kmet pomeni biti vztrajen in predan. Prav tak je naš sogovornik.

Kaj te je gnalo, da si se podal v tovrstno gospodarstvo in ponovno zagnal kmetijo?

Razumevanje med generacijam je velik izziv; posledično se je v nekem trenutku naša kmetija zaprla in kot otrok sem živel, lahko bi rekel, meščansko življenje v Velikih Laščah. Zamenjali smo okolje; v nas je navezanost na kmetijo še vedno obstajala. Ob zaključku osnovne šole in razmišljanju, v kaj se podati, je ded izrazil željo, naj prevzamem kmetijo in se vpišem v kmetijsko šolo. Ves čas sem se čutil povezanega s kmetijo in rad sem kmet. Zato sem se tudi vpisal v kmetijsko šolo in zdaj smo tu, kjer smo.

Kakšne so posebnosti dela na kmetiji in kako gledaš na vpetost hčere v kmetijo?

Pomembno je, da živimo čim bolj normalno življenje. Možnost dopusta, občasna odsotnost, obiski, kot si to lahko privoščijo večina ljudi. To je kmetu sicer največja prepreka in trn v peti, a nam je nekako uspelo vzpostaviti vzdržen režim in prakso. Eden redkih

sem, ki sem že pred časom za pomoč zaposlil delavca. Sedaj je z mano na kmetiji zaposlena tudi moja hči. Ni mi vseeno; navzela se je strasti do kmetije in s tem prevzema veliko nevhvaležno breme. Sem pa vesel in mi njeno sodelovanje veliko pomeni.

Je narava tu v naši občini do kmeta prizanesljiva?

Nas kmete udari vse, kar je možno. Vegetacija je tu manjša, kar se zelo pozna pri količini pridelka. Z istim vložkom v drugem okolju je pridelek precej boljši. Velik problem je tudi divjad, ki povzroči ogromno škode, a posluha za reševanje tega problema ni. Trenutno razpoloženje je pač tako, da bi morali imeti krave na sedežnih garniturah. Vse skupaj je zaskrbljujoče.

Kako pa občutite želje oziroma pričakovanja potrošnikov?

Hrano potrebujemo vsi; potrošniki jo velikokrat preplačajo. Kljub temu pa je kmet tisti, ki v osnovi proizvaja hrano kot surovino. Nima vpliva na končno

ceno ali kakovost, ki je potrošniku na voljo na policah. Procesi predelave v predelovalni verigi, globalni vpliv na domač trg narekujejo in nadzirajo kmetovo zadovoljstvo. Potrošnik na žalost ne dobi tako kvalitetne hrane, kot bi jo lahko. Na splošno menim, da potrošnik kupuje slabo hrano po visoki ceni; da bo vse še huje, nam to narekuje slabo odkupno ceno.

Kot zgodba o zemlji in davku.

Ko kupiš zemljo, je vrednost davka večja od vrednosti moke. To ponazarja vrednost kmeta in njegovega deleža v procesu pridobivanja hrane.

Katera je vaša glavna dejavnost?

Govedoreja je glavna dejavnost in posledično mlečna proizvodnja. Imam 55 krav, nekaj telic, telet in pitancev. Skupno okoli 80 glav. Hči Nastja se je z lanskim letom zaposlila na kmetiji, zato smo razširili ponudbo, povečali obseg pitancev in neposredno prodajo mleka. Glavni potencial vidim v povečanju deleža neposredne prodaje mleka.

Trenutno razpoloženje je pač tako, da bi morali imeti krave na sedežnih garniturah.

Sam opravljam še storitve zimske službe; nekaj imam tudi gozda. Z vsem tem nekako shajam.

Zakaj je potencial ravno v pridelavi mleka?

Letno pridelamo približno 250.000 litrov mleka, kar ni malo. Zagotovo bi bila še večja dodana vrednost, če bi ga večji del predelal v mlečne izdelke, ampak tu potem trčimo v nove izzive in predvsem s tem povezane stroške.

Ali se povezujete tudi z drugimi pridelovalci?

Povezava z drugim proizvajalcem bi bila gotovo smiselna pri skupni predelavi, vzpostavitvi blagovne znamke in v nadaljevanju pri trženju produktov. Teoretično se dobro sliši, ampak v praksi te možnosti tu ne vidim. Kapacitete so; verjetno je ovira za tovrstno prakso prožnost pridelovalcev.

Katero opravilo je na kmetiji najzahtevnejše?

Prepričan sem, da je najbolj zahtevno delo molža. Zahteva disciplino in red. Molža mora biti opravljena dvakrat dnevno in ob isti uri ne glede na letni čas, dopust, bolezen ali druge zadržke. Mislim, da je to največji problem in breme.

Obstajajo že roboti za molžo.

Robota za molžo nimam; prednost dajem zmogljivemu molžišču. Res pa je, da razmišljam tudi o uvedbi robota.

Ali bi ti kdo lahko priskočil na pomoč in te občasno nadomestil?

Ta zamisel je bila že zastavljena preko strojnega krožka, ampak se ni obnesla. Bi pa bila to dobra priložnost za kakšnega veččega fanta; mislim, da bi imel veliko dela.

Kaj te v življenju najbolj osrečuje?

Najbolj sem ponosen na svoje štiri otoke; imam jih zelo rad. Pomembno je tudi, da smo organizirani in delo sproščeno opravljamo. Včasih to sproščenost tudi kdo opazi. Mogoče je; marsikaj je mogoče. To ne pomeni, da mora kmet trpeti in si roke obrabiti do kolen.

Lili Mahne o biokulturni dediščini

Stella Vlašić, JZTK | foto: Stella Vlašić

Javni zavod Trubarjevi kraji kot organizator velikolaške tržnice pripravlja enkrat na leto strokovno predavanje na temo dopolnilnih in tržničnih dejavnosti, kjer je poudarek na izmenjavi znanj, prenosu informacij, povečevanju usposobljenosti ter primerih dobre prakse.

Tako smo v sejni sobi Levstikovega doma v četrtek zvečer, 23. novembra, gostili Lilijano Mahne iz Kmetije Mahne, ki deluje na treh lokacijah: v Cerknici, kjer deluje kot učilnica za kulinarčno dediščino, kmetijske površine z novim nasadom orehov so v vasi Javorje v Velikih Laščah, v Iškem Vintgarju pa so jim na voljo gozdne površine, ki jih na kmetiji razvijajo v kreativna učna in ustvarjalna okolja.

Lili se kot dolgoletna nosilka dopolnilne dejavnosti na kmetiji vključuje v številne projekte ter ustvarja vrsto različnih zgodb in storitev. Večina jo pozna po slastnih prigrizkih iz lokalne samooskrbe, kjer ji idej za pripravo in sestavin nikoli ne zmanjka. Lili namreč sestavine za inovativne prigrizke črpa iz svojega lokalnega okolja.

Na predavanju v Levstikovem domu nam je spregovorila o pomenu biokulturne dediščine, ki jo uspešno izvaja in trži že kar nekaj let. Predstavila nam je vrsto različnih zelišč in rastlin, ki jih najdemo na domačem vrtu, iz katerih lahko pripravimo domiselne prigrizke. Eden izmed njih je tudi zimski portulak.

Prisluhnili smo različnim zgodbam in težavam, s katerimi se kmetje in nosilci dopolnilne dejavnosti soočajo na terenu. Velikokrat je epilog zgodbe manko neodločnosti za izpostavitve in registracijo.

Želja tovrstnih predavanj in izobraževanj je čim večji dosežek mladih kmetov, ki bi se odločili za registracijo dopolnilne dejavnosti in tako postali v svoji dejavnosti konkurenčni vsem ostalim. Lili je zagotovo pravi naslov, če bi tudi vas pritegnila takšna dejavnost.

Hvala vsem udeležencem, ki ste se vabilu odzvali.

JAVNI ZAVOD
TRUBARJEVI KRAJI

VELIKOLAŠKA
družila slabotnih zgodb

Pogosto narobe razumljena tema dobrobit živali

Povzeto po: Kmečki glas št. 49 z dne 6. december 2023 | foto: Dragica Heric

Tema dobrobit živali je zelo široka in predmet številnih raziskav in razprav, a še vedno večkrat narobe razumljena. Opazen je namreč vedno večji razkorak med splošno in strokovno javnostjo, zadnji odvzem goveda na kmetiji v Krškem pa prav gotovo ni pripomogel k boljšemu medsebojnemu razumevanju, ampak je ta razkol še poglobil.

Kot pravi predsednik Veterinarske zbornice Slovenije in vodja Nacionalnega centra za dobrobit živali (NCDŽ) na Veterinarski fakulteti izr. prof. dr. Ožbalt Podpečan (dr. vet. med.) ter specialist bujatrike, vede o zdravljenju goveda, se kljub vsemu strinja z društvi za zaščito živali, da so vse oblike mučenja in zanemarjanja živali nesprejemljive. Za prepoznavanje mučenja ne potrebuješ posebnih dodatnih znanj, vendar pa na podlagi prijav, ki jih dobivajo na NCDŽ, ugotavljajo, da predvsem živali zunaj objektov, v naravnem okolju, splošna javnost ne pozna in ne ve natančno, zakaj so te živali tam in kaj je za njih dobro. »Neizmerno mi je žal, da se kljub velikim naporom, ki jih vlagamo v medsebojno razumevanje, dogaja ravno nasprotno, pove Podpečan, ki še poudari, da se pri odvzemu goveda v Krškem pravzaprav nihče ni ukvarjal z dobrobitjo živali. V ospredju so bili le akcija in postopki, nihče pa ni pomislil, kaj je v trenutku ukrepanja najboljše za živali, ki so z odvzecom doživele več stresa, kot bi ga s primernimi korektivnimi ukrepi znotraj gospodar-

stva. »Ne nazadnje bi jih sicer še vedno lahko odvzeli, s čimer ni nič narobe, ker razmere tam niso bile primerne, vendar brez dvomov o zakonitosti in strokovni upravičenosti postopka. A ker ni bilo tako, je šlo narobe vse, kar lahko narobe gre,« pravi dr. Ožbalt Podpečan.

Različne reje, a vse imajo lahko dobre in slabe razmere

Kmetje s svojimi postopki in sistemom reje ključno vplivajo na izboljšanje življenjskih pogojev rejnih živali. Pogoji reje so zelo različni – tako kot tehnologije. Izkazalo se je, da med tehnologijo reje in skrbjo za dobrobit ni mogoče vleči vzporednic, saj lahko tudi v rejah, kjer so krave privezane, rejci zelo dobro skrbijo za živali. Po drugi strani pa so lahko zelo slabe razmere v reji prostih krav. Na splošno se rejci trudijo poskrbeti za živali predvsem zaradi dveh razlogov. Prvi je pragmatičen, lahko tudi 'egoističen', saj je uspešna prireja odvisna od dobre skrbi za živali. Drugi razlog je, da so kmetje empatični ljudje,

Ljudje, ki nikoli niso skrbeli za živali, težko razumejo kompleksnost skrbi za živali.

ki že po svojem bistvu skrbijo za živali ne glede na vse očitke. Ta dva razloga kažeta na to, da je primerno poskrbljeno za živali, kar pa ne pomeni, da ne bi moglo biti še boljše. V to vlagajo veliko napora, ne samo na NCDŽ, ampak tudi ostale pristojne službe; tudi rejci sami se tega zelo zavedajo.

Rejne živali in družne živali – mačke in psi

Splošna javnost težko presoja o tem, kdaj je dobrobit rejnih živali okrnjena, saj preslabo pozna in razume biologijo posameznih vrst živali. Na eni strani so vsem na očeh rejci rejnih živali, za katere javnost misli, da lahko kar vstopa na njihova zemljišča in komentira rejo. Na drugi strani pa imamo popolnoma skrite, zaprte sisteme, izolirane in za razplod izkoriščane živali po mestnih blokih in stanovanjih. Določeni rejci družnih živali – mačk in psov – vodijo psarne oz. farme teh živali, za katere je popolnoma neprimerno poskrbljeno, pa javnosti to ne zanima. Te živali držujejo po raznih stanovanjih, medtem ko ima veterinarska inšpekcija velike težave z vstopom v stanovanja, kar pa onemogoča raziskovanje razsežnosti te problematike. »Večina prijav ali obveščanj o prijavah ali domnevnih mučenjih živali, ki prispejo na NCDŽ, je v glavnem vezanih na rejne živali. Zdi se, kot da družne živali ne obstajajo, čeprav prija-

Govedo je zelo prilagojeno na hladno vreme in ima debelo kožo, ki ga ščiti pred mrazom.

Pri nižjih temperaturah konj poje več sena, ki mu zaradi mikrobiološke razgradnje v prebavilih sprošča toploto in ga dodatno greje.

ve glede njih zaznavamo preko drugih inštitucij, pravi dr. Podpečan.

Do sedaj so na NCDŽ dobivali veliko prijav, vprašanje pa je, kako bo v prihodnje, saj so se društva za zaščito živali odločila, da jih po zadnjem incidentu ne bodo obveščala. To po mnenju dr. Podpečana vsekakor ni premišljena poteza, še manj pa v korist živali. NCDŽ je sicer vedno obveščen in o vsaki prijavi ga seznanjajo Uprava Republike Slovenije za varno hrano, veterinarstvo in varstvo rastlin (UVHVVR). Po pregledu prejetega slikovnega materiala namreč veterinarski inšpekciji lahko nudijo dodatna strokovna pojasnila ali pomoč. Ob očitnih kršitvah pa inšpektorji postopek izpeljejo sami, saj na NCDŽ na osnovi seznanitve s prijavo nimajo pristojnosti za ukrepanje. Lahko podajo le mnenje, za katerega zaprosijo veterinarski inšpektorji.

Novosti zakona o zaščiti živali

Novosti, ki jo glede financiranja uvaža novi zakon, ki je začel veljati 11. novembra 2023, je ta, da sredstva od prodaje odvzetih živali prejmejo društva za zaščito živali, denar pa bo namenjen tudi za prehodne hleve. Po prejšnjem zakonu so ta denar prejeli kršitelji. Glede tega dr. Podpečan navaja, da prehodnega hleva še nimamo in ga verjetno še nekaj časa ne bomo imeli. Predlagateljica zakona sicer govori, da gle-

de financiranja ni tako, ampak 3. alineja 43. člena pravi: »Iz kupnine od prodane živali se pokrijejo stroški postopka, morebitna razlika pa se nameni za izvajanje nalog skrbi za živali iz 33. člena tega zakona ali za dejavnost oskrbe trajno odvzetih rejnih živali iz 33. a člena tega zakona ...« Torej to razumemo v smislu, da ves denar ostane nevladnim organizacijam oz. rejec ne dobi nič, prej pa je

S ceste lahko vsak fotografira in komentira živali na paši ali v blatu, nihče pa ne more v stanovanje, saj gre za zapletene procesne izpeljave.

Tudi v reji, kjer so krave privezane, lahko rejci zelo dobro skrbijo za živali.

dobil preostanek od prodaje odvzetih živali in stroška odvzema.

Z novelo zakona se uvaja tudi nov institut kvalificiranega prijavitelja neprimerne ravnanja z živalmi. Tak prijavitelj mora biti aktiven član nevladne organizacije, nekaznovan, usposobljen in mora opraviti izpit o poznavanju biologije, fiziologije, obnašanja in zdravstvenega varstva živali ter o poznavanju predpisov, ki urejajo zaščito živali, in predpisov, ki urejajo postopke inšpekcijskega nadzora in prekrškovne postopke. Svojo pristojnost izkazuje z izkaznico, ki jo izda Uprava za varno hrano, veterinarstvo in varstvo rastlin po preverjanju izpolnjevanja pogojev. Z uvedbo kvalificiranih prijaviteljev gre po mnenju Podpečana za vzporedni nadzor. Kot pravi, država raje uvaja vzporedni nadzor ali nadzor nad tistimi, ki so sploh še ostali, namesto da bi krepila veterinarsko inšpekcijo in število uradnih veterinarjev, ki stalno pada. Država mora omogočiti zadostno število ustrezno usposobljenih inšpektorjev, nevladne organizacije, ki delujejo v javnem interesu, pa lahko tako ali tako – že po prejšnjem zakonu – prijavljajo primere kršitev dobrobiti živali, nad katerimi potem bdijo veterinarski inšpektorji. »Novi zakon tako ustvarja nezaupanje in podira še tisti nadzor nad zaščito živali, ki smo ga imeli do sedaj, kar je težko razumeti. V NCDŽ zato spodbujamo uveljavljanje dobre prakse ravnanja z živalmi in se trudimo z izobraževalno vlogo na področju dobrobiti živali,« pravi dr. Podpečan.

Med pravice in dolžnosti uradnega veterinarja ob izvajanju nadzora – poleg tistih, ki so že določene s predpisi o inšpekcijskem zakonu – novela dodaja možnost, da uradni veterinar odredi videonadzor v klavnici na njene stroške.

DROBNE POZORNOSTI ZA NAJBLIŽJE

DECEMBER JE ČAS, KO ŠE POSEBEJ IZRAZIMO NAKLONJENOST DO SVOJIH NAJBLIŽJIH, KI JO POGOSTO IZKAŽEMO S PODARJANJEM PRAZNIČNIH DARIL. NEKAJ SMO JIH PRIPRAVILI V MUZEJSKI TRGOVINICI NA TRUBARJEVI DOMAČIJI, KI JIH SEVEDA LAHKO KOMBINIRATE PO VAŠIH ŽELJAH. IZBRANA DARILA VAM BOMO TUDI PRAZNIČNO ZAVILI. VABLJENI K OGLEDU IN K NAKUPU.

*Želimo vam
vesel božič in
srečno novo leto!*

JAVNI ZAVOD
TRUBARJEVI KRAJI

ZA TISTE,
ki ljubite življenje v barvah.

ZA TISTE,
ki ste radi unikatne.

ZA TISTE,
ki ste radi samosvoji.

ZA TISTE,
ki radi barvate svet po svoje.

ZA TISTE,
ki ste polni navdiha.

ZA TISTE,
ki imate radi lokalno.

ZA TISTE,
ki imate radi domačnost.

ZA TISTE,
ki cenite kakovost izdelka.

ZA
skupne družinske večere.

Velikolaška kronika

Ga naj, ga naj v občini!

Inšpektor Muki

Tokrat kronika malo drugače. Ker mi pisanje o prižigu lučk ali festivalu božičnega kruha ne diši preveč oziroma bi v meni vzbudilo podobne občutke kot ob diareji, se bomo tokrat podali v preteklost. Slabe četrto stoletja v preteklost, v december leta 1999.

V tistih mrzlih dneh je marsikoga še vedno tresla nogometna evforija, potem ko je nekaj tednov pred tem Miran Pavlin sredi zasneženega Kijeva zabil gol Ukrajincem in nas odpeljal na Euro, medtem ko je selektor Srečko Katanec ugotovil, da »Bog je in vse vidi«. Vladimir Putin je na čelu Rusije zamenjal Borisa Jelcina; Franjo Tuđman in Stane Dolanc sta bila na smrtni postelji; Luka Dončić je bil še v plenicih. Britney Spears je cvilila Hit me baby one more time; na male ekrane so prišli Sopranovi, na velik platna pa Šesti čut. »I see dead people ...« Na velikolaškem trgu so potekala še zadnja fina dela pred slovesnim odprtjem prenovljenega bifeja; za vlogo osla v živih jaslicah se je kot vedno trlo kandidatov. A vse to je v trenutku ostalo v globoki senci občinskega prvenstva v kegljanju.

Presenečenje bi bilo milo rečeno. Bila je to senzacija vseh senzacij. Preboj fuzbalerjev na evropsko prvenstvo je bil mačji kašelj v primerjavi s tekmovanjem v Prigorici. Če je bil Ačimovičev gol Šovkovskemu s polovice igrišča na gnijočem in razpadajočem Bežigradu hit tedna, je bilo to ... Andro, ki je bil takrat še Andrej, je dejal, da je bil to fenomen; številni drugi so govorili o čudežu. Predbožičnem čudežu, glede na to, da se je, kot že rečeno, vse skupaj dogajalo na začetku decembra.

Tovrstne drame ni pričakoval nihče. Kolajne so bile namreč vnaprej razdeljene. Eli, Emil in Tone so bili pač v svoji ligi. Oziroma so igrali ter trenirali v eni izmed lig. Bilo je le vprašanje, kako si bodo med seboj razdelili kolajne. Vsi ostali so tekmovali za četrto mesto. Za leseno kolajno. Za prvo mesto med amaterji. Vsaj tako se je zdelo.

Urbana legenda pravi, da je bil eden izmed trojice – na tem mestu ga ne bomo imenovali – tako zelo prepričan v svoje odličje, da je življenjsko sopotnico napotil h frizerju in ji naročil, naj na kasnejšo podelitev pride v ta novem »pelzmantlu«. Še več, verjel je, da bo prav on tisti, ki si bo ob koncu večera okoli vratu nadel zlato kolajno in je pred odhodom na vratih svoji boljši polovici samozavestno navrgel, da bo nocoj spala pri prvaku. A bil je to račun brez krčmarja. Zaba vo jim je oziroma mu je pokvaril nepričakovani junak.

Kaj ga je obsedlo oziroma kaj se je tistega sobotnega popoldneva Brodnikovemu Janezu, ki je širšim množicam seveda poznan kot Jožlov Janez, prikazalo v Prigorici, ne vemo. Vemo pa, da je keglje podiral kot večkratna svetovna prvakinja Marinka Kardinar. Kot Miro in Harry Steržaj. Skupaj. Zdelo se je, da v tisti sicer drobni, a utrjeni ročici ne drži kugle za kegljanje, temveč nپرimerno večjo kroglo za bowling. V nekem trenutku mu je kazalo še bolje, na koncu pa se je Jožlov, dandanes marljiv član občinskega režijskega obrata, okitil z bronasto kolajno. Ni bil prvak, a svet športa vseeno ni videl tovrstnega presenečenja vse od leta 1990, ko

je neznani Buster Douglas dosegel nokavt takrat neporaženega železnega Mika Tysona.

Če so Nemci leta 1954 dobili Wunder von Bern, Američani pa leta 1980 Miracle on Ice, smo v Laščah v tistem sobotnem popoldnevu dobili čudež na kegljišču. Temačno ter v cigaretni dim in alkoholne hlape ovito kegljišče je le še pridodalo mističnosti. Kdo je bil zvezda dneva, ni bilo niti najmanjšega dvoma. Čestitke bronastemu junaku so deževale z vseh strani. Njegov soime njak lipnski Janez je vse skupaj pospremil z njegovo znamenito: »Ga naj, ga naj v laški občini!« S kislim nasmeškom na obrazu pa mu je roko stresel tudi osel, pardon, osmoljenec dneva, četrti uvrščeni Tone.

Bog je in vse vidi, če si sposedimo Srečkove besede. Bil je to eden najbolj bolečih porazov v njegovi sicer zelo pestri športni karieri. Pa porazov ne pred tem ne po tem nikakor ni manjkalo. Pelzmantel je ostal v omari, resnični prvak Eli pa je še pred podelitvijo, ki se je dogajala pri Roku, pohitel domov in preoblekel posteljo. Za vsak primer, če bi slučajno res želela spat pri prvaku.

Seveda smo med snovanjem teh vrstic tudi Toneta pocukali za rokav, a je tudi skoraj četrto stoletja kasneje bolj redkobeseden (kar se seveda zgolj in samo te teme tiče). Medtem ko številni drugi še dandanes radi obujajo spomine na tisti decembrski dan leta gospodovega 1999, pa Tone pravi: »Ah, pustimo to. Raje napiši, da sem še vedno aktualni občinski prvak v veleslalomu.« Res je, a to je že neka druga zgodba.

Berem, bereš, beremo

Maja Smole, MKL

3. decembra 2023 smo že tradicionalno začeli z novo sezono projekta Mesto bere. Tokrat beremo kriminalne romane. Pri projektu lahko sodelujete člani Mestne knjižnice (16+), ki boste v času trajanja projekta prebrali vsaj 5 knjig z aktualnega seznama priporočenih knjig in nam do 3. maja 2024 poslali izpolnjeno zloženko ali izpolnili e-obrazec na spletni strani www.mklj.si.

Mladinski oddelek Zgodbice
Lindgren, Astrid:
Več o nas otrocih iz Hrupnega
Mladinska knjiga, 2023

Še več bomo izvedeli o otrocih iz Hrupnega. Stopili bomo v svet, poln otroške igrivosti, v svet človečnosti in prijateljstva, humorja in vsega dobrega. O da bi lahko v takem svetu živelo čim več otrok. V svetu brez strahu in vojn. Druga knjiga priljubljene zgodbe o otrocih iz Hrupnega iz zbirke klasičnih del Astrid Lindgren. V izvorniku je izšla leta 1949, zdaj pa jo lahko beremo tudi mi v imenitnem prevodu Nade Grošelj.

Viri: emka.si, bukla.si, miszalozba.com,
epistola.si, dobreknjige.si, graffiti.si

Mladinski oddelek Živalstvo za
mladino
Brown, Carron:
Selitve živali (posveti skozi stran)
Epistola, 2023

Katere živali se selijo? Zakaj in kako se odpravljajo na dolga potovanja? Vse to in še več izveš v tej slikanici. Z raziskovanjem izjemnih potovanj različnih živali bodo otroci lažje razumeli, zakaj so selitve živali tako pomembne za njihovo preživetje. Knjiga otroke spodbuja, da cenijo čudeže narave, hkrati pa jih oza-vešča o okolju in navdihuje njihov občutek radovednosti. Za zabavo pri branju pa bo poskrbelo presenečenje, skrito na vsaki strani, ki ga bodo s svetilko lahko tudi sami razkrili.

Mladinski oddelek Resničnost
Pregelj, Sebastian: Zmaj nad mestom
Miš, 2023

Gre za drugo knjigo iz zbirke Zgodbe vojvodine Kranjske (prva knjiga ima naslov Coprnica pod gradom), v kateri avtor popisuje zanimive in napete prigode Valvasorjevega mladega oprode Martina. Ta se tokrat znajde v Ljubljani, kjer se čudi mestnim običajem. Ko mu neznanec v roke porine knjigo, pa se njegovo bivanje v mestu postavi na glavo. Pridruži se pisani družini, ki ga podučijo o prepovedanih knjigah in ki ji slednjic celo pomaga iz zapore rešiti njihovega tovariša. Najprej sledimo zgodbi, ki sloni na zgodovinskih dejstvih, na koncu knjige pa najdemo še poučni dodatek o nekaterih osebah, običajih ali pojavih tistega časa.

Vabljeni na POGOVOR Z METKO STARIČ, urednico priročnika o poprtnikih

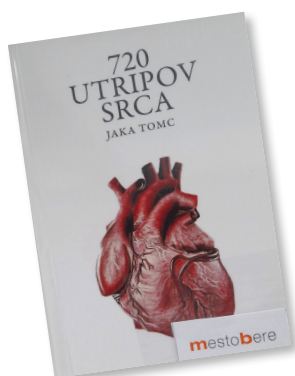
18. januar, v knjižnici Frana
Levstika v Velikih Laščah, ob 18. uri.

Predstavila nam bo delo urednice v zavodu Parnas, kjer so aktivni na področju varstva kulturne dediščine. V okviru tega so izdali kar nekaj knjig. Zadnja od teh ima naslov: Poprtnik priročnik za pripravo božičnega kruha.

Odrasli oddelek Kriminalni romani
Tomc, Jaka: 720 utripov srca
Proksima, 2023

Če radi berete knjige, ki vas vzpodbudijo k razmišljanju, je 720 utripov srca prava knjiga za vas. Roman, ki se prebere na dah in drži bralca v napetosti do samega konca, je preplet čisto prave kriminalke in osebnega filozofskega pogleda na naše življenje oz. naša življenja. V naših glavah in srcih avtor nekaj premakne in nas zapelje v razmišljanje o vrednotah, smislu življenja in o vsem, kar obstaja onkraj tega sveta in našega vsakdana. Sili nas k poglobljenemu razmišljanju o tem, kdo smo, in hkrati skozi ljubezensko zgodbo osrednjega junaka Roka in njegove Kaje kaže, da se je za tisto, kar imamo radi, vredno boriti, se upirati usodi in jo skušati prelisičiti. Knjiga je tudi na seznamu za Mesto bere.

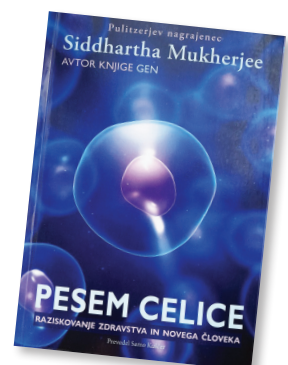

Odrasli oddelek Stripi za odrasle
Arakawa, Hiromu:
Jekleni alkimist 1 in 2
Graffit, 2023

Jekleni alkimist je večkrat nagrajena serija, ki si je pridobila kulturni status in velja za mojstrovino japonskega stripa. Brata Elric sta kot mlada alkimista poskusila obuditi v življenje mrtvo mamo in s tem zagrešila med alkimisti strogo prepovedani, nepopisni zločin človekotvorjenja. Za svoj neuspeli poskus sta plačala visoko ceno: starejši Edward je ostal brez roke in noge, ki ju je kasneje nadomestil z jeklenima protezama, mlajši Alphonse pa jo je odnesel še precej huje. Edino upanje, da si povrneti telesi, jima vliva legenda o kamnu modrosti, fantastičnemu ojačevalcu moči, zato ga namenita poiskati. A pot do njega je težka in polna nevarnosti, tako da je pred njima prava epska pustolovščina!

Odrasli oddelek Biologija
Mukherjee, Siddhartha:
**Pesem celice – raziskovanje
zdravstva in novega človeka**
UMco, 2023

Ameriški onkolog in imunolog Siddhartha Mukherjee je zaslovel s svojim knjižnim prvencem Kralj vseh bolezni, za katerega je prejel tudi Pulitzerjevo nagrado. Revija Time pa ga je uvrstila med sto najpomembnejših stvarnih knjig v zadnjih stotih letih. Pesem celice je avtorjeva tretja temeljna knjiga, v kateri analizira ključne vidike človekovega življenja. V njej nam na svoj prepoznavni, pripovedno sugestivni ter znanstveno analitični način predstavi zgodovino raziskovanja celic, teh osnovnih gradnikov žive materije. Svojo pripoved na izviren način preplete z najsodobnejšimi dognanji in osebnimi izkušnjami ter izsledki glede celičnega organiziranja, delovanja in obnavljanja.

Zimska pravljica **ROCKTRONICA**

Rok Kokošinek | foto: Boštjan Podlogar

Leto je okoli in spet je napočil mesec, ko se vsi spontano ali prisiljeno veselimo, praznujemo, obdarjamo, nekateri tudi malce bojimo šibe, sprejemamo zaobljube in kar še pritiče koncu koledarskega leta. Dogajanja ne manjka niti pri nas, sam pa moram začeti pri festivalu božičnega kruha. Pregovorno sem se najedel tistega, ki na festivalu k sreči ni v ospredju, torej zarečenega.

Rocktronica se je, kljub zapisanemu v tem glasilu dve številki nazaj, tudi letos zgodila. Nemara delno tudi zaradi zapisanega v tem glasilu dve številki nazaj. Še bolj pomembno pa je, da je zimska izvedba festivala dokaz, da se da. Da je tudi v relativno kratkem roku možno organizirati in izpeljati uspešen dogodek, če le vsi deležniki stopimo skupaj.

Tistega zimskega jutra je bilo v Laščah nekaj v zraku, pa to ni bil vonj sveže spečenega kruha, temveč nič manj prijetno decembrsko vznemirjenje. Ne zgodi se namreč vsak dan, da namesto prometa in nekaj parkiranih vozil na Stritarjevi cesti stoji oder, nasproti pa vrsta božičnih

stojnic z raznoliko ponudbo. Prav tako se ne zgodi vsak dan, da se odvije dogodek, ki na trg privabi staro in mlado in kljub ne preveč prijetnim temperaturam poskrbi za vročico. Še redkeje pa se zgodi, da gostimo nekoga, ki se brez lažne skromnosti lahko predstavi kot legenda slovenskega rapa.

Tudi tistega zimskega večera je bilo v Laščah nekaj v zraku. Za božični čas nepogrešljiv vonj po kuhanem vinu, smeh mladine in bobnenje žive glasbe. Na glavnem odru so se zvrstili velikolaski osnovnošolski band, ki nadebudnim glasbenikom omogoča drugačno izkušnjo od ustaljenih tirnic javnega

glasbenega izobraževanja, veterani s soseščine Zgrešeni primeri, stalnica Rocktronice, ki je ni potrebno posebej predstavljati, Lumberjack, in za zaključek dogajanja na glavnem odru eden in edini, naravnost iz Trnovga, Klemen Klemen. Predpraznični večer pa se je tako šele dobro začel. Kar se zgodi na afterju, naj ostane na afterju. Omenim naj le, da so prostori Mine pokali po šivih. Povpraševanje tudi po takšnih zabavh torej je.

Tudi naslednji dan je bilo v Laščah nekaj v zraku. Sledi dogodka v središču občine ni bilo več, ostali pa so spomini, kakšno novo prijateljstvo, pa tudi rahlo boleča glava. Splačalo se je.

Zimska izvedba Rocktronice je bila v marsičem nenavadna, a zvesta svojemu bistvu. V imenu organizacijske ekipe Rocktronice iskrena hvala vsem, ki ste pomagali pri izvedbi te čisto prave zimske pravljice, vsem sosedom pa hvala za potrpljenje. Želimo vam vesele božično-novoletne praznike.

Sponzorji:

- GT Wrap
- MLC Ljubljana
- Blesk 2
- Gradnje moste
- Javni zavod Trubarjevi kraji
- Občina Velike Lašče
- PuciCup
- Different Angles
- Unibrand
- Občina Velike Lašče
- PGD Ponikve
- KUD Primož Trubar

Posebna zahvala:

- Stella Vlašič
- Kmetijska zadruga Velike Lašče
- Žan Nedeljkovič
- Primož Mlinarič
- Matej Dolšak
- Nejc Hren
- Aleksander Kebab
- PGD Velike Lašče

Klemen Klemen je blestel v dolenskem stylu.

Šolski band vedno raztura. Poklon in pohvala.

Zgrešeni primeri so eksplozija prvinskega rocka.

Lumberjacki zagotavljajo festivalsko vzdušje.

Ljubezen ljubezen ljubezen, to si ti. je odmevalo na trgu.

Decembrsko sladkanje

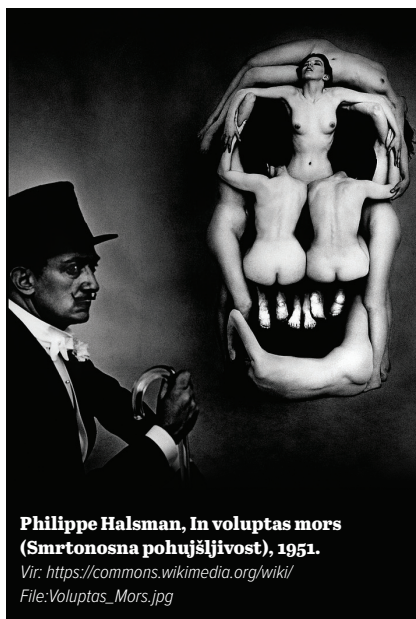
Marjana Dolšina Delač

Dolgo sem tuhtala o primerni in aktualni vsebini za decembrsko številko Troble. Članek o Picassovi Guernici, ki se je izpod mojih prstov znašel v novembrski številki, je poleg pohval za aktualen izbor teme in ironično-hudomušni ton obenem požel nekaj kritike na račun njegove domnevne strokovne zahtevnosti. Na očitke sem se odzvala z dobrih dva tisoč sto znakov dolgim besedilom, ki sem ga takoj za zadnjo piko pospravila v predal svoje pisalne mize (čeprav v resnici vedno pišem za tisto veliko, kuhinjsko in na navadnem ne-spinalis stolu s štirimi nogami), saj iz njega bruha meni sicer lasten, zajedljiv, a za objavo popolnoma nesprejemljiv cinizem. Odločila sem se, da po zgledu volitev, Evrosonga in ureditve osrednjega trga v Laščah s psevdotalijansko fontano tokrat le poslušam glas ljudstva, ki mi gotovo hoče samo najboljše. Zakaj bi se torej upirala?

Za leitmotiv sem tokrat izbrala liziko Chupa Chups, ki ji težko očitamo semantično večplastnost, ideološko pogojenost ali celo sporočilno radikalnost. Večina mojih vrstnikov – če citiram aktualni ljudski vir – Modrijane, zdaj že na pragu srednjih let, jo pozna po popevkarski reklami »Čupa čups je lizika za vse« iz sredine optimistično prežarjenih devetdesetih let prejšnjega stoletja, prav vse generacije pa iz trgovin z delikateso, kjer tik pred blagajno v pisanih buketih prežijo na nič hudega sluteče otroke in njihove utrujene mame.

Rodila se je Chupa Chups

Véliká ideja ikonične lizike je transparentno predstavljena na uradni spletni strani te blagovne znamke (www.chupachups.si/nasa-zgodba) in se opira na posrečeno konceptualno izhodišče španskega poslovneža Enrica Bernata, ki je želel na tržišče plasirati izkušnjo, »kot bi jedel sladkarije z vilicami«, ter tako prilagoditi sladkanje ciljani publiki – otrokom, ki odslej ne bodo imeli več lepljivih prstov, umazanih oblačil in zato zoprnih staršev. Na vrhuncu hladne vojne se je leta 1958 – istega leta, kot so

Philippe Halsman, *In voluptas mors* (Smrtonosna pohujšljivost), 1951.

Vir: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Voluptas_Mors.jpg

Američani izstrelili svoj prvi satelit Explorer 1, – torej rodila tudi prva lizika. Do leta 1990 je že zasitila svetovno tržišče, saj so jo ponujali na policah kar 164 držav in še danes s pridom globalno seje karies po mlečnem zobovju našega podmladka.

Takšna zgodba bi si zaslužila lasten članek le v kratkih katalogih trgovskih verig, ki jih morajo poštarji, že tako preobremenjeni z raznašanjem paketov spletnih trgovin, trpati v premajhne nabiralnike. Tu je morda točka, ko še lahko lahko zaključimo, saj so prav te publikacije pogosto edino papirnato čtivo, ki ga še vzamemo v roke.

V kraljestvu Salvadorja Dalija

Lahko pa tu šele začnemo. Ker vse dobro najprej pojemo z očmi, je sladki zalogaj potreboval privlačen ovoj in zasnoval ga je mojster vizualnih ekstaz, Bernatov španski rojak Salvador Dalí. Presenečeni? Verjamem. Dalija namreč bolj poznamo po fantazmagoričnih slikarskih ekskurzih, po platnih, naseljenih z bitji in predmeti, ki se lahko oblikujejo in rodijo v najskrivnejšem kotičku domišljije ter zaživijo le v najbolj norih sanjah (na spletu jih poiščite sami, saj avtorske pravice še ne omogočajo njihove objave). Katalonski ekscentrik, rojen v mestu Figueres, se je po otroški razstavi risb v domači hiši ter zatem še v bližnjem gledališču vpisal na akademijo v Madridu. Ker je bil prepričan, da že kot študent presega znanje svojih učiteljev, je tik pred zaključkom opravil s formalnim izobraževanjem in se odpravil v svetovljanski Pariz. Tam je izbruhnil vulkan njegove

ustvarjalnosti, najprej usmerjen v preigravanje kubističnih form in konceptualnega dadaizma; nato se je našel med nadrealisti. Zaradi svojega čudaškega vedenja, pričenski z ekstravagantnim oblačenjem in dolgimi zavitimimi brki, ki jih je negoval kot hommage Diegu Velazquezu, španskemu baročnemu slikarju iz 17. stoletja, je postal prepoznavna pop ikona svoje dobe in še danes pooseblja alternativo vsemu, kar je pričakovano, primerno in puritansko. Njegov ustvarjanje se likovno sicer omejuje na precej tradicionalna sredstva, medtem ko vsebina prepoznavnih prizorov v nič kaj avantgardni tehniki olja na platnu ne odpira le novih svetov, ampak se poigrava z gledalčevo percepcijo običajno neproblematično berljivih podob. Soočimo se z bizarnimi deformacijami človeškega telesa, ki zbujejo imanentno nelagodje, s prostori, ki kljubujejo gravitaciji in porajajo vrtoglavico, metamorfičnimi snovmi, ki pred nami spreminjajo obliko, teksturo in agregatna stanja ter formami, ki se iz praznih preoblikujejo v polne, iz konveksnih v konkavne in tako zamegljijo enoznačno predstavo o tem, kaj sploh zaznavamo pred sabo. Norbert Lynton je v knjigi Zgodba moderne umetnosti umetnikovo namerno asociativno anarhičnost ubesedil kot »namen, da bi sistemsko utemeljil zmedo in tako pomagal do konca razvrednotiti svet resničnosti«.

V legendarnem letu 1969, letu poleta na Luno in Woodstocka, je Dalí prispeval novo Chupa Chups podobo z logotipom v obliki rumenega osemlistnega cveta in napisom v odebeljenih rdečih črkah, ki se najprej izpišejo v razmaknjenih kapitalah, nato pa kot zavita kurzivna pisava z ligaturami. Namesto ob strani ga je namestil na vrh strjene okrogle sladke paste, da bi bil vselej viden in zato gotovo opažen. V poznih osemdesetih letih se je napis tipografsko poenotil in postal tako prepoznaven, da so po njem poimenovali linijo ženskega spodnjega perila znamke Tezenis, leta 2010 pa celo novo vrsto spužve, ki so jo odkrili na Antarktiki in ji nadelo ime Chupa Chups – zaradi okrogle oblike in iz slabe vesti, ker so največji davek te odprave plačali prav otroci, ki so raziskovalce čakali doma.

Prekletstvo dopamina

Verjetno se strinjamo, da je lizika v 20. stoletju zavzela mesto arhetipske sladkarije, ultimativnega sladkornega užitka, kjer se brez sprenevedanja odrečemo vsemu odvečnemu v prid sladkorju, ekstraktno goščeni in majhni, s slino topeči se

Levo, prvi logotip Salvadorja Dalija, desno Chupa Chups, kot jo poznamo danes.

Vir: <https://www.logodesignlove.com/chupa-chups-logo>

kroglici. In prav tu se skriva njena past. Robert Lustig, ameriški pediater endokrinolog, je to past dodobra osvetlil v knjigi *Oprani možgani*, posvečeni sladkorju kot najcenejšemu modernemu sredstvu za hipno užitek in dolgoročno destrukcijo občutka prave sreče. Svoj izvod knjige z veseljem posodim morebitnemu zainteresiranemu bralcu, če ga ne motijo malce lepljive strani, saj sem jo (kako ironično) na poletnem oddihu polila z domačo šabeso. Če se vrnemo k temi – avtor definira sladkor kot najenostavnejši vir dopamina, hormona užitka, ki se ga nikoli ne branimo, saj je močno zasvajajoč. Poleg sladkorja je skupen še heroinu, nekaterim drugim drogam, pa tudi spolni in telesni aktivnosti. Le kdo bi to obsojal, saj v sivini vsakodnevne rutine, družbenih pretresov in globalnih groženj hlepimo zgolj po kančku osebne sreče. Težava tiči v dejstvu, da srečo pro-

izvaja povsem drug hormon, serotonin, ki nasprotno ne pozna bližnjic in ga prejmemo le s prigaranim uspehom, empatijo ali altruističnim odrekanjem. Stanje večnega prekletstva Lustig v omenjeni knjigi na str. 318 poetično opiše: »Sreča, ta naš rajski vrt, je naša naravna pravica, vendar smo bili ogoljufani zanjo. Namesto tega so nam podtaknili vrt zemeljskih naslad, ki pa lahko rodi edino zle plodove.« Kaj je torej lizika drugega kot zli plod, produkt potrošniškega instantnega odpravljanja dopaminske krize? Ker je tako učinkovita, jo uporabljajo celo otroški zdravniki kot podkupnino, da otroci pogumno prestanejo zoprne preiskave ali manjše operativne posege v lokalni anesteziji. In deluje. Salvador Dalí, kralj vizualiziranja nekontrolirane podzavesti, sanj, raziskovalec človekovega ida ter njegovih zavestnih manifestacij, je v roke dobil formulo za užitek. S pridom jo

je izrabil, saj bi težko našli otroka ali odraslega, ki ni izkusil, kako se po njej pričnejo cediti sline in v sladkornem zanosu napolnijo ustno votlino.

V prvi reklamni kampanji so liziko Chupa Chups oglaševali s sloganom v katalonščini, ki ga lahko prevedemo kot: »Okrogla je in dolgo traja.« Če je v otroških glavah lizika idealna poslastica, saj njeno uživanje glede na ostale sladke dobrate res traja dlje in je sploh ni treba pojesti za mizo, v svetu odraslih mala doza dopamina s svojo sladkobo napeljuje tudi na seksualno zapeljivost. Nikakor nimam v mislih navezave na Nabokovo kontroverzno *Lolito* ali Ženske Charlesa Bukowskega, ampak na komercialne izpeljave podob privlačnih deklet z liziko v ustih, ki prepletajo dve izraziti postmodernistični vrednoti zahodne družbe, seksualnost in mladost. Strjeni staljeni sladkor na paličici torej na noben način ni zgolj banalna, industrijsko izdelana slaščica, ampak hkrati predstavlja simbolni predmet nagonskega zadovoljevanja potreb po ugodju, naj gre za odraslo poželenje ali nedolžno otroško željo po sladkem. Je prepovedan, a hkrati vsem dosegljiv sadež, prav takšen, kot bi ga Dalí vključil v eno svojih absurdnih kompozicij. V osemdesetih letih prejšnjega stoletja so Chupa Chups skušali približati odraslim uporabnikom s sloganom: »Kadite Chupa Chups« ter nadaljevali v podobnem protikadilskem slogu: »Sesanje ne ubija« in: »Prenehajte kaditi, pričnite sesati.« Celo ime se navezuje na špansko pesmico, ki gre: »Chupa un dulce rameoe, chupa chupa chupa un chups,« kar pomeni »Poliži nekaj sladkega, liži, liži, liži chups«. Skoraj sarkastično je Lustig ugotovil, da bi tako le zamenjali eno obliko dopamina za drugo in da nas enako učinkovito kot tobak ubija tudi sladkor.

Od preprostega opisa potrošniškega produkta v reklamnih katalogih smo se res že zdavnaj oddaljili in presenečeni zaključimo, da ima lizika s svojo podobo, okusom in predvsem z izkušnjo, ki jo ponuja, ambivalentni ikonografski in čutni potencial, ki se udejanja glede na življenjsko obdobje, v katerem jo vtaknemo v usta.

Za konec še voščilo

Za preostanek prazničnega decembra, v katerem vse naše želje prav hitro postanejo le še gonja za Chupa Chups v vseh možnih pojavnih oblikah, si zato drznimo vsaj tu in tam oddahniti od površinskih dopaminskih skominov in ujeti nekaj serotoninke mane tako, da si namenimo čas kot edini nepovratni življenjski kapital. Če zraven še koga objamemo in ga s ščepcem daljjevske predrznosti celo poljubimo, pa smo verjetno našli najoptimalnejši recept za srečo.

Stoletnica Stritarjeve smrti

mag. Ana Porenta | foto: Boštjan Podlogar

V dvorani Levstikovega doma Velike Lašče je v soboto, 25. novembra 2023, potekala osrednja prireditev ob stoletnici smrti Josipa Stritarja – pripovednika, pesnika, dramatika, esejista in urednika. Celo leto se je že zgodilo več spominskih prireditev. Stritarja smo se spomnili tudi na tradicionalnih srečanjih (ob otvoritvi slikarske razstave, v Knjižnici pod krošnjami, ob dnevu reformacije ...) – vanje smo vključevali Stritarjeve besede (sonete, odlomke iz kritičkih pisem, romanov).

KUD Primož Trubar je v sodelovanju z OŠ Primoža Trubarja pripravil osrednjo prireditev natanko ob 100. obletnici smrti Josipa Stritarja. Vsi vemo, da se je rodil v Podsmreki 6. marca 1836, njegovo življenje pa se je končalo 25. novembra 1923 v Rogaški Slatini.

Proslava se je pričela s Stritarjevo pesmijo Žabja svatba, ki jo je zapel šolski pevski zbor pod vodstvom Vite Mekinda. Na prireditvi je bil predvajan tudi video posnetek odprtja spominskega obeležja Stritarju, delo kiparja Dušana Zekoviča. Skulpturo sta pod smreko v Parku kulturnikov odgrnila kipar in župan Matjaž Hočevnar; po njegovem nagovoru je nastopil še Janez Gruden s Stritarjevo pesmijo.

Majda Samsa je za ta večer pripravila zanimiv izbor iz pisnih virov Stritarjevih sopotnikov ali naslednikov ter odlomke iz Stritarjevih del. Proslavo je tudi režirala. V njej smo sledili Stritarju od trenutka njegove smrti po njegovi življenjski poti, na kateri so bila osvetljena najpomembnejša področja njegovega ustvarjanja. Slišali smo odlomke iz

njegovih pesmi, iz pisma Luizi Pesjakovi in proznih del Zorina in Gospoda Mirodolskega, izseke iz eseja o Prešernu in drugih kritičkih esejev ter nekaj Dunajskih sonetov in njegovih pesmi za otroke.

Matjaž Gruden je interpretiral odlomke Stritarjevih del. Ta so komunicirala z viri, iz katerih so bili predstavljeni odlomki, katerih avtorji so se izpisovali na projekciji. Med njimi je bilo več člankov iz Slovenskega naroda, Kmetijskih in rokodelskih novic, zapisi njegovih sodobnikov Ivana Prijatelja, Jožeta Pogáčnika, Frana Levca, Toma Zupana ter seveda sopotnika, tudi velikolaščana Frana Levstika, nato urednika Stritarjevih zbranih del Franca Koblarja, umetnostnega zgodovinarja Tomaža Brejca ter naše Marjane Dolšina Delač. Te zapise smo na prireditvi predstavili Margareta Damjanič, Rok Kokošinek, Matej Polzelnik in Ana Porenta.

Stritarjeve pesmi za otroke so domiselno uprizorili velikolaški šolarji z mentorico Janjo Samsa na ljubek in všečen način – vsi smo se spomnili na Dva junaka in V šoli, saj smo jih svojčas znali na pamet. Za glasbene točke sta poskrbeli Meta Kokošinek na klavirju in Špela Kokošinek na violini; njuni nastopi so bili pospremljeni z aplavzom publike. Za tehniko so poskrbeli Matej Hren, Zdenko in Niko Samsa, Nik Hren, Liam Samsa, Drejc Gruden in shemalec Luka Marolt. Po prireditvi smo se na pogostitvi v Galeriji Levstikovega doma še dolgo pogovarjali o veličini Stritarjevega dela in o tem, kako pomembno je obujati spomine na našo bogato kultur-

no zgodovino in k temu vedno znova pritegniti tudi mladi rod.

Stritar, hvala za omiko, pogum, neizčrpno ustvarjalnost, ki si jo izkazal v vseh literarnih zvrsteh in oblikah – tako v pesništvu, pripovedništvu, dramatik, satiri in mladinski književnosti kot tudi v prevajalstvu, predvsem pa v kritiki in esejistiki. Po pravici je nagrada za mladega kritika, ki jo vsako leto podeljujejo v Rogaški Slatini, poimenovana po tebi. Za vse, ki smo kdaj pokukali v tvojo bogato zapuščino, velja, da se radi vračamo k njej. In vabimo tudi tiste, ki je še ne poznate, da se sami prepričate, kako nas tudi v sodobnem času uspejo nagovoriti Stritarjeve besede.

»Stritar zavzema v očeh potomcev svojih sorodnikov in sovaščanov rojstne Podsmreke pozicijo nedvomne jezikovne in tudi širše kulturne avtoritete.

Predstavlja izobraženca, ki je dediščino idilične Mišje doline ponese na Dunaj in se od tam s svojim pisanjem vrača vanjo kot v svoji skruti otroški raj. Za nas je bil in ostaja svetovljan, ki dokazuje, da se lahko odličnost rodi tudi tukaj, pod obronkom Ogenc, ter se skupaj z radovednostjo in željo po znanju izoblikuje v eno najpomembnejših osebnosti svojega prostora in časa.«

Marjana Dolšina Delač,
umetnostna zgodovinarica,
vaščanka Stritarjeve rojstne
Podsmreke

Predstavitev otroške slikanice Pesmi za otroke Josipa Stritarja

Marjana Dolšina Delač | foto: Domen Jugovar

Pod okriljem Javnega zavoda Trubarjevi kraji je na začetku decembra že drugo leto zapored izšla otroška slikanica, ki bo vse vrtčevske otroke s stalnim prebivališčem v občini Velike Lašče pospremila v praznični čas.

Pesmi za otroke Josipa Stritarja je iz zbirk Jagode, Lešniki, Pod lipo in Zimski večeri izbrala slavistka in poznavalka njegovih del Majda Samsa. Raznovrstno poezijo za najmlajše je razporedila v tri sklope: prvi govori o živalih in njihovih prigodah, drugi o kmečkih opravilih – o mlatenju žita in oranju s parom volov; tretji sklop je posvečen otroškemu vsakdanu, šoli in predvsem igri, ki je bila takrat mnogo bolj kot danes zares v domeni otrok in njihove neizmerne domišljije.

Slikanico je z dvaindvajsetimi ilustracijami opremil likovni pedagog, slikar in ilustrator Rok Dragič. V njih se je dotaknil idilične Mišje doline z bogatim rastlinskim in živalskim svetom, v katerem zagotovo kraljujejo žabe, ki jim je Stritar posvetil že

ponarodelo pesem Žabja svatba. Četudi je Dragič upodobil Stritarjeve spomine iz njegovih najzgodnejših dni, ki so se v letih odmikanja v odraslost spremenili v idealizirane podobe harmoničnega cikličnega plesa letnih časov, jih je prikazal daleč od melanholičnega sentimenta, ki se v tovrstnih prikazih bukoličnega sobivanja z udomačeno, a neomadeževano naravo kaj hitro prihuli za hrbet. V naivnih podobah iz otroških oči se zrcali komaj opazno parodi-rani sodobni svet urbanih žabjih hipsterjev, zgaranih, naveličanih kmetov in nejevoljnih volov, prekarnih mravljiščnih delavcev, bankirskih komarjev, new-agevskih metuljev in Instagram porok. Martinček, ki pije martini, in čevljar, ki izdeluje ženske salonarje, pač nista tipična kadra iz Stritarjevega 19. stoletja. Prav tako ne moremo govoriti o podobah sodobnosti, ampak o utopični in hkrati distopični predstavi o prihodnosti z referenčne točke davno minulega časa, ki jo danes doživljamo kot samoumevno resničnost, a nismo prepričani, da je res takšna, kot si je želimo. Ilustracije so likovno jasne, ljubke, barvite in igrive, a tudi močno samoironične, kar jih rešuje pred pretirano sladkobo, ki tako prepogosto zasiti otroško literaturo. Ilustrator jemlje bralce docela resno, saj računa na to, da

bo brez pojasnil zmožal razbrati latentno aktualizirano sporočilo, ki se ustvari nekje vmes med besedo in podobo, nikakor pa ne jemlje resno sveta odraslih, ki ga humorno komentira.

Slikanica je nastala s sofinanciranjem Občine Velike Lašče in podjetja DOLT Tadej Dolšina s. p. Jezikovno jo je pregledala Ana Porenta; oblikovala jo je Špela Andolšek; tehnično sem jo uredila Marjana Dolšina Delač; organizacijo je koordinirala Barbara Pečnik. Predstavitev slikanice, ki je bila 3. decembra, na Ta veseli dan kulture, je povezoval direktor Javnega zavoda Matjaž Gruden; predstavila sva jo Rok Dragič in Marjana Dolšina Delač. Program so popestrile še učenke OŠ Primoža Trubarja Velike Lašče: Gaja Božnar, Zala Andoljšek in Anja Rojc z deklamacijami Stritarjevih pesmi ter dekleta iz kmalu študentske skupine Lažni alarm: Eva Pečnik, Špela Kokošinek, Klara Zakrajšek in Petra Kokelj z zimzelenimi slovenskimi popevkami in – kako le drugače – priredbo Stritarjeve Žabje svatbe. Omenjenim se za sodelovanje iskreno zahvaljujem, vas, spoštovane bralke in cenjene bralce pa vabim k nakupu knjige, ki je vedno najlepše praznično darilo. Najdete jo v sprejemnici Trubarjeve domačije na Rašici; občasno jo boste lahko kupili tudi na posebnih dogodkih in sejmih. Razstava originalnih ilustracij, ki so prav tako na prodaj, bo v galeriji Skedenj na ogled še vse do sredine januarja. Prirčno vabljene v Stritarjev otroški svet!

Spomenik Josipu Stritarju

Matej Polzelnik | foto: Matej Polzelnik

V sklopu spominjanja na stoletnico smrti našega rojaka Josipa Stritarja smo 25. novembra nasproti Levstikovega doma odkrili spomenik Josipu Stritarju. Spomenik je delo Dušana Zekoviča, dejavnega ustvarjalca na velikolaškem, ki se pod dela podpisuje z vzdevkom Haze.

Osnovno izhodišče koncepta predstavlja železni pano s Stritarjevo podobo, ki iz njega izstopi kot samostojna, prav tako železna instalacija. Pod njo se izboči napis JOSIP STRITAR z letnicama rojstva in smrti, 1836 in 1923. Zasnova spomenika se naslanja na misel o Stritarju kot enem od ključnih posameznikov naše literarne zgodovine, s katerim se je slovenski jezik naposled proslavil na področjih visoke kulture, znanosti in strokovnih ekspertiz ter se v tem pogledu kljub relativno majhnemu krogu govorcev postavil ob bok drugim evropskim jezikom. Železna zaslomba spominja na monolit, prazgodovinski menhir, ki je pomenil rudimentarni arhitekturni element in ključno podporo ter hkrati tisti osnovni objekt v krajini, ki je jasno izpričal človekovo kulturno aktivnost. V svetu jezikovne kulture Stritar sam predstavlja pomemben gradnik v kompleksnosti slovenskega jezika. Na področjih literarne in likovne kritike je eden od temeljnih kamnov prav on sam; na področju poezije je tisti, ki jih je odkrival, ko je prepoznal Prešernove Poezije kot vrhunsko delo, njihovega avtorja pa kot erudita in besednega virtuoz. Stritarjevo delo obravnavamo v vlogi mejnika, mejnega kamna, ki označuje začetek zrele faze slovenskega jezika, torej jezika vseh družbenih plasti, jezikovnih zvrsti in vsebinskih področij. Iz gladkega ozadja tako prodre njegovo iz značilnega fotografškega portreta stilizirano naličje, za katerim lahko le slutimo vso intelektualno širino in globino, ki jo je 25. novembra 1923 odnesel s seboj v grob, nam pa prepustil zapisane sledi.

Spomenik v celoti ohranja barvo osnovnega materiala –

železa, ki je, tako kot Stritarjevo delo, prepuščen na milost in predvsem nemilost prihodnjih rodov ter sčasoma dobiva rjavkasto rjasto patino časa. Oblikovno enostavnost in enobarvnost popestrita večnivojska kompozicija pločevinastih elementov, iz katerih je kompozitno tvorjena Stritarjeva podoba, in rdeča pentlja oziroma gosposki metuljček, ki si ga je Stritar pogosto in rad nadel; vsaj tako izvemo iz njegovih obstoječih portretnih podob. Iskriv detalj, ki nakazuje njegovo uglajenost, akademsko širino in strokovno profiliranost, obenem odzvanja stilistično prefinjenost, ki jo je venomer iskal v jeziku, iz katerega je znal izvabiti izraze za najbolj kompleksne ravni človekovega delovanja in čustvovanja.

Jacob in Wilhelm Grimm, Boštjan Štorman

ŠKRATOVO IME
lutkovno-igrana predstava
za otroke v izvedbi
Gledališča Desni žepek,
Levstikov dom, Velike Lašče
sobota, 13. januar 2024,
ob 10. uri

Igrata: Lucija Čirovič in Boštjan Štorman
Glasba: Goran Završnik

Živel je reven mlinar, ki je imel prelepo hči. Rad jo je pred drugimi hvalil, kako lepa, spretna in pametna je in da zna celo iz slame sprejeti zlato. To je prišlo na ušesa grabežljivemu kralju, ki jo je dal privedi na grad. Zaprl jo je v sobo polno slame in ji ukazal, da jo mora čez noč sprejeti v zlato. Ji bo uspelo? Predstava je namenjena otrokom od 3. leta naprej in traja 45 minut. Za rezervacijo kart lahko pokličete na tel. št. 040-505-960 ali pišete na info@trubarjevi-kraji.si.

Blagajna bo odprta uro pred predstavo.
Cena vstopnice: 5 EUR

Ta veseli dan kulture na Trubarjevi domačiji: Kulturno s Trubarjem

Barbara Pečnik, Javni zavod Trubarjevi kraji
foto: Tadeja Nemček, Stella Vlašić

Ta veseli dan smo na Trubarjevi domačiji preživeli res prešerno. Domačija je bila na ta dan odprta za vse obiskovalce med 9. in 17. uro. Ob 10. uri so praznično okrašeno galerijo Skedenj napolnile razstavljalke s svojimi izdelki, torej tiste ustvarjalke, ki sooblikujejo ponudbo muzejske trgovinice na Trubarjevi domačiji.

Obiskale so nas:

Saša Škerjanc, oblikovalka tekstila iz malega družinskega podjetja Jagababa iz Lobčka pri Grosuplju. Navdih motivov, ki jih s sitom potiska na hišni tekstil, je vedno lokalni, povezan z zgodbami naše dediščine. Zato se je s podjetjem povezala tudi Trubarjeva domačija in nastal je laneni in bombažni hišni tekstil s motivi kruha, mlinarstva in Trubarjeve domačije.

Tadeja Nemček iz Dvorske vasi pri Velikih Laščah ustvarja čarobne izdelke iz taljenega stekla pod imenom TN Glass Art. Steklo je čaroben medij. Očara s svojo eterično prosojnostjo, zaradi katere barve resnično zaživijo na svetlobi. Nedvomno to velja za vse Tadejine izdelke.

Tadeja je posebej za Trubarjevo domačijo ustvarila dve kolekciji nakita za dve dami iz Prešernove Turjaške Rozamunde – za Rozamundo in Lejlo. Prva je izdelana v rdečih in rumenih, druga v temnejših, vijoličnih odtenkih. Poleg nakita na njeni mizi v tem času nikoli ne manjka drobnih steklenih okraskov za novoletno smrečico.

V knjigoveznici **Zavoda Parnas** nastajajo ročno izdelane knjižice in beležke, prekrasno darilo za vse, ki radi pišejo in cenijo ročno delo. Metka jih izdeluje po postopkih ročne vezave knjig iz 16. stoletja. Ker pa v tem času poteka Festival božičnega kruha v Velikih Laščah, je bil pri njej obiskovalcem na voljo tudi nov darilni komplet z novo didaktično igro POPRTNIK in slikanico Janje Sivec Pticek z božičnega kruha.

Zlatka Trstenjak Rampre (Literas kaligrafija) živi in diha kaligrafijo. Z njo doda kanček prefinjenosti vsemu, česar se dotakne. Pa naj gre za osebno napisano pismo ali umetniško delo, ki ga

obesite na steno. S prefinjenim okusom za črke spremeni vaše zamisli v čudovita in kreativna darila, ki imajo brezhilni stil. Kombinira tradicionalne kaligrafske pisave z minimalističnim modernim slogom in tako vsakdanje predmete spremeni v brezčasne in elegantne umetnine. Kaligrafijo piše na papir, steklo, akril, les, ploščice, kamen in celo na školjke. Poseben vtis ustvarja s kaligrafskim graviranjem na prestižne steklenice.

Hiška Miška & Ninochka's Handcraft: Andreja Novak s. p. iz Podkoglja v Mišji dolini pod svojo streho združuje ideje in izvedbe raznovrstnih ročnih del: od pletenja, kvačkanja, oblikovanja lesa in izdelkov – ogromno je tudi ponovne uporabe. Rdeča nit vseh izdelkov je vsaj del kvačkane ali pletene čipke. S pridobitvijo certifikata OZS za domačo in umetnostno obrt sem pričela z znamko Ninochka's handcraft, ki je tesno povezana z njeno »pasjo« ljubezniijo.

Veseli december je ujet v zanke unikatnih kvačkanih in pletenih kap in rokavic, lanenih brisačk s kvačkanimi

obrobami, pogrinjki za praznično mizo, pa še kakšna jopica ali pulover se skriva vmes ... Za spomin na poletje pa poskrbijo Levandine iz Mišje doline.

Odprta je bila seveda tudi domača muzejska trgovinica s svojo izbrano ponudbo in dekleta so izbrana darilca tudi lepo zavila.

Že zunaj je dišalo po božičnem čaju, kuhanem vinu in ginu ter sladki medicini iz Trubarjeve krčme. V sprejemnici so si obiskovalci lahko postregli z domačimi dobrotami iz kmetije Mohor iz vasi Javorje pri Turjaku. Lili Mahne je pripravila odlične kruhove ptičke, polnjene z domačimi dobrotami, čemaževo potičko, piškote in kifeljčke s šunko.

Praznično vzdušje je dopolnila tudi prijetna glasba dua Melody Market, zasedbe izkušenega kitarista Roka Čerнета ter vokalistke Tjaše Tomc. V praznični čas sta obiskovalce pospremila s hiti najboljših časov rocka, popa in soula.

Vzdušje je bilo super in zagotovo ponovimo naslednje leto v še nadgrajeni obliki.

Slavnostna prireditev ob dnevu reformacije na Trubarjevi domačiji

mag. Ana Porenta | foto: Boštjan Podlogar

Večer se je letos pričel drugače kot običajno. Ob 18.30 smo v koticu med krčmo in interpretacijskim kozolcem najprej prisluhnili kvartetu Zvon in pesmi o vračanju domov. Matjaž Gruden, ki je vodil večer, je k besedi povabil Stanislava Kocutarja, skrbnika trte z Lenta. Mariborska mestna občina je namreč odobrila, da se na dan reformacije na Trubarjevi domačiji zasadi potomka trte, ki je živa še od Trubarjevih časov.

Stanislav Kocutar je izrazil zadovoljstvo, da se ob dnevu reformacije ta trta seli tudi v Trubarjev rojstni kraj. Spomnil se je na mag. Gezo Erniša, ki je ob 500-letnici reformacije povedal, da si je tudi Trubar, kot je zapisano v enem od njegovih pisem, sposodil 300 goldinarjev in kupil hišo in manjši vinograd v Bad Urachu. Kocutar je povzel zgodovino trte, ki so ji že leta 1972 namerili starost od 350 do 400 let in jo kasneje potrdili z raziskavami ter vpisali v Guinnessovo knjigo rekordov kot najstarejšo trto na svetu. Ta sadika najstarejše trte je 145. uradno podeljena v Slove-

niji, v tujini pa jih raste 99. Razložil je, da ima vsaka sadika žametovke (modre kavčine) tudi svojega gospodarja – to je običajno župan – in pa skrbnika, ki jo oskrbuje s pravilno nego. Ta vloga je pripadla Društvu ribniških vinogradnikov, ki deluje že 24. leto in je tudi skrbnik potomke (ki je tudi že obrodila), posajene pred leti v Ribniškem gradu. Čas za sajenje je ravno pravi, saj omogoča, da sadika spomladi začne z vegetacijo. Župan Matjaž Hočevnar se je zahvalil za cepič ter novo funkcijo, ki ga bo morda prepričala, da bo kdaj poskusil tudi vinsko kapljico. Sadiko so posa-

dili mariborski in ribniški skrbnik trte ter naš župan, ki je povedal, da se bo zdaj provizorično mesto opremilo z ograjico in vsem, kar potrebuje trta za dobro rast. Ob koncu je član vinogradnikov Janez Rus recitiral Prešernovo Zdravljico, kvartet Zvon pa odpel pesem Slovinc Slovenca vabi. Matjaž Gruden je nato vse prisotne povabil v Trubarjevo muzejsko sobo na slavnostno prireditev ob dnevu reformacije.

Govornik na prireditvi je bil Peter Kovačič Peršin, leta 1945 rojeni teolog, slavist in pisatelj, ki je 1969 ustanovil revijo 2000 in bil dolga leta njen glavni

urednik. 2010 je prejel Rožančevo nagrado za esejistično zbirko Nazaj k Itaki, 2011 pa zlati red za zasluge za svobodoljubnost v publicističnem delu, s katerim je vztrajno, odločno in požrtvovalno odpiral intelektualna obzorja slovenskega duha. V svojem govoru je Peter Kovačič Peršin obudil zavest o pomenu protestantskega gibanja, ki se je med drugim z mrežo šol zavzemalo za civilizacijski razvoj ljudstva. Po pravici je dan reformacije temeljni spominski dan vseh Slovencev – najprej je narodno, a predvsem kulturno dejanje. Protestantizem je vplival na formiranje knjižnih jezikov in prek tega vplival na samozavest in samokritičnost ljudi. Govornik je orisal Trubarjevo pot, ki ga je privedla do temeljnih del za naš knjižni jezik. Pri dvanajstih letih

– s temi deli se slovenski jezik umesti v kulturni prostor razvitih evropskih narodov. Poleg tega Trubar objavi tudi Cerkovno ordnino, besedilo uporabnega značaja, namenjeno cerkvi slovenskega jezika. V njej najdemo tudi šolski red, ki načrtuje ustanovitev slovenskih šol v vseh večjih mestih. Čeprav je kmalu nastopila protireformacija, razvoj slovenskega jezika ni zamrl – nadaljevala ga je katoliška obnova; celo škof Hren je zapisal priporočilo, da se pri mašah za Slovence moli in poje v slovenščini. Tako kljub prepovedi in izgonu protestantov iz Slovenije jezik ni zamrl. Trubar je z imenovanjem Slovencev (ne po pokrajinah, ampak po skupnem jeziku) definiral identiteto naroda. Zato je ohranjanje jezika – ohranjanje identitete. Peter Kova-

je tudi avtor aranžmajev vseh njenih uglasbitev. Na električni kitari in s pripelvi je koncert spremljal Jan Lužnik. Slišali smo zdaj že ponarodele pesmi Ne bodi kot drugi, Ne hodi mi v sanje, Ljubezen ... ter naslovno z njenega zadnjega albuma, tudi Lainščkovo, Med nama je angel. Z navdušenjem smo prisluhnili še več njenim uglasbenim pesmim drugih slovenskih pesnikov: Tiho pesem Srečka Kosovela, Ljubezensko Kajetana Koviča, Dober dan, življenje Toneta Pavčka in Našo pesem Karla Destovnika Kajuha. Ditka je večkrat povabila nabito polno dvorano (nekateri so na prireditvah prišli prav zaradi njenega nastopa), naj zapojemo z njo, če bomo tako začutili. Tistim, ki smo sedeli v bližini triletne deklice, se je ta vtisnila v spomin, saj je

so ga poslali na šolanje na Reko; tam ga je škof Bonomo spodbudil, naj začne zapisovati slovenski jezik. Po študiju na Dunaju in posvetitvi za duhovnika je služboval v Laškem, a ker se je razvedelo, da pridiga v slovenskem jeziku, je bil povabljen tudi v Ljubljano; po službovanju v Šentjerneju se je 1548 moral preseliti v Nemčijo – v "nikdjerdom" in tam je naposled res začel pisati slovenske knjige. Leta 1550 izideta Katekizem in Abecedarij, ki sta tiskana v gotici. Leta 1555 pa v ponatisu izideta v bohoričici, ki se je potem uporabljala 300 let, vse do Prešerna. V tem času (ilirizma) je Janez Bleiweis v Kmetijskih in rokodelskih novicah objavil češki zapis latinice; od tedaj se v naši pisavi uporabljajo tudi sičniki in šumniki. Po Trubarjevem Katekizmu in Abecedariju sta izšla še Dalmatinov prevod Biblije (ki je deveti prevod v evropski jezik) ter Bohoričeva slovnica

čič Peršin je poudaril pomen našega jezika in kulture za obstoj – meni, da mora biti knjiga v ospredju izobraževanja in osebne kultiviranosti – ni le vir informacij, ampak tudi sredstvo za razumski in kritični razvoj osebnosti.

Po govoru je župan Matjaž Hočevar v imenu Občine Velike Lašče izrekel vsem dobrodošlico na slavnostni prireditvi. Dejal je, da so danes vsi mediji polni Trubarja in da se bo občina še naprej trudila, da Trubar najde mesto v Sloveniji, ki mu pripada: da Trubarjeva domačija dobi status spomenika državnega pomena in bo Trubar cenjen tudi druge dni v letu in ne le na dan reformacije.

V drugem delu prireditve je nastopila Ditka s svojimi značilnimi uglasbitvami pesmi slovenskih pesnikov, zlasti Ferija Lainščka. Kot običajno na večini nastopov jo je na klavirju spremljal oče Gorazd Čepin, pianist in skladatelj, ki

znala veliko pesmi in ves čas prepevala z Ditko. Reformativno poslušanje se je končalo z Ljubi me, kot sonce sije, Ditkino prvo uglasbljeno Lainščkovo pesmijo. Župan Matjaž Hočevar in predsednik SPD, direktor JZTK ter voditelj prireditve, sta podelila simbolična darila nastopajočim in povabila vse prisotne na druženje v Galerijo Skedenj. Matjaž Gruden je namesto zaključne misli (z mislijo na aktualna dogajanja, ko se politika izogiba odločitvam in se izgovarja na predpise – v mislih je imel status Trubarjeve domačije), – recitiral Stritarjevo satirično pesem, saj letos obhajamo 100-letnico njegove smrti.

Zelo živahno (s pogovori in petjem) se je nadaljevalo praznično druženje v Galeriji Skedenj. Veseli smo bili, da je praznik pritegnil toliko ljudi vseh starosti na Trubarjevo domačijo, k izvoru slovenskega jezika, identitete in kulture.

Na Trubarjevini smo praznovali dan reformacije

Barbara Pečnik, Javni zavod Trubarjevi kraji | foto: Stella Vlasić, Barbara Pečnik

Poleg Muzeja krščanstva so to še Frančiškanski samostan Novo mesto, zavod Prijetno domače, ki skrbi za Jurčičevo domačijo, Javni zavod Bogenšperk in Trubarjeva domačija. Namen programa, ki je v prvi vrsti namenjen šolam, je, da lahko dijaki in učenci in tudi drugi obiskovalci v enem dnevu spoznajo tisočletno slovensko pisno dediščino.

Našemu povabilu se je odzval Muzej krščanstva na Slovenskem iz Stične, ki je obiskovalcem vseh starosti ponudil delavnico kaligrafije. Udeleženci so spoznali starodavni recept za mešanje pisarskega črnila, potipali pravi pergament in se naučili pisati v pisavi protogotici.

Sodelovala je tudi Jurčičeva domačija. Z igrami starih besed je mladina s Simonu Zorc Ramovš oživila sočni in barviti klasični Jurčičev jezik. Popoldan je sledila knjigoveška delavnica Zavoda Parnas, na kateri so si mladi in malo

V letošnjem letu smo na praznični dan obiskovalcem ponudili različne delavnice, ki so del projekta POTI KNJIGE – enodnevnega potovanja v zgodovino knjige na Slovenskem, ki je nastal na pobudo Muzeja krščanstva na Slovenskem iz Stične, povezuje pa ustanove na Dolenjskem, ki se s knjigami poklicno ukvarjajo, jih hranijo, preučujejo, razstavljajo in delijo znanje o njihovem pomenu.

Dan reformacije je eden izmed najpomembnejših praznikov na Trubarjevi domačiji, zato ga vedno tudi primerno obeležimo.

starejši obiskovalci lahko izdelali lično miniaturno knjižico in jo okrasili po lastnem navdihu.

Trubarjeva domačija je bila odprta za ogled Trubarjeve spominske sobe, mlina in žage. Posebni vodstvi Trubar in njegov čas sta bili organizirani ob 11. in 14. uri. Obiskovalci so si lahko v galeriji Skedenj ogledali priložnostno razstavo umetniške keramike Žarenje – med Zvezdami in nebom avtorice Mateje Šušteršič Dimic. Odprt je bil tudi turistično informacijski in interpretacijski center za Mišjo dolino (Natura 2000) v kozolcu.

Obisk in vzdušje sta bila odlična. Čeprav smo se zbudili v deževno jutro in vremenska napoved ni bila ravno obetavna, nam je šlo kasneje na roko tudi vreme; pokazalo se je celo sonce.

akademski slikar in restavrator
VELJKO TOMAN:
ČUTNI DIALOGI GOZDA
četrtek, 25. januar 2024, ob 19. uri v
galeriji Skedenj na Trubarjevi domačiji

Vabljeni!

Javni zavod Trubarjevi kraji

Ifigenija Zagoričnik Simonović: »Bila bi drevo«

Barbara Pečnik, Javni zavod Trubarjevi kraji | foto: Boštjan Podlogar

V četrtek, 16. novembra 2023, smo na Trubarjevi domačiji gostili Ifigenijo Zagoričnik Simonović (roj. Eva Batič), pesnico, pisateljico, esejistko, avtorico otroških knjig in radijskih iger ter še mnogo kaj. Z njo se je pogovarjala mag. Ana Porenta.

V prvi vrsti je bil namen pogovora predstavitev Ifigenijine jubilejne pesniške zbirke *Bila bi drevo*, ki je izšla ob njenem 70. rojstnem dnevu pri Mladinski knjigi, vendar sta se z Ano dotaknili prav vseh področij njenega ustvarjalnega dela.

Ifigenija je študirala primerjalno književnost in slavistiko na Filozofski fakulteti v Ljubljani. Leta 1978 se je preselila v London, ker je mož dobil službo pri BB-C-ju. Postala je lončarka predvsem zato, ker ni znala jezika in se ni mogla drugače sporazumevati. Leta 1985 je tako diplomirala na Višji šoli za umetno obrt. Začela je ustvarjati posodice, ki so nekaj posebnega. Vsebujejo obraze in vedno tudi črke, posamezne besede in verze. Kot sama pravi, so ljudje začeli kupovati njene izdelke zaradi obrazov, ki so jih spominjali na nekoga, kasneje zaradi citatov, v Angliji zaradi citatov Oscarja Wilda, Virginije Woolf; v Sloveniji hočejo vsi njene besede in verze.

Na Trubarjevi domačiji Ifigenijo najbolj poznamo po Rožančevi nagradi, ki se vsako jesen podeljuje ravno na domačiji.

Srečujemo jo vsako leto kot predsednico komisije za podelitev te nagrade. Verjetno malo manj znano je, da je bila leta 2009 tudi sama prejemnica Rožančeve nagrade za zbirko esejev *Konci in kraji*. Od takrat, ko je bila nagrajena, se je tudi sama vključila v ta projekt; postala je članica in predsednica komisije za podelitev. Namen nagrade je popularizacija slovenske esejistike. Zdi se, da se vedno več ljudi zanima za esejistiko; izdaja knjig tega žanra vedno bolj raste. Je pa tudi res, da komisija vse bolj širi krog knjig, ki jih vključijo v izbor. Vključuje bolj populistične knjige, spominske eseje, popotne eseje idr.

Ifigenijina velika ljubezen je delo slovenskega pisatelja in pesnika Vitomila Zupana. Zbrala in uredila je vso njegovo zapuščino, zbirko (v sedmih knjigah) *Pesmi iz zapora* ter zbirko *Pesmi s 'prostosti'*. Vitomil Zupan je bil v zaporu sedem let. Pisal je na listke toaletnega papirja. Vseh je bilo čez dva tisoč, ki so bili zvezani v 25 malih zvežčičev. Vse to je več let pregledovala v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani. Kot sama

pravi, so to fantastične pesmi, ki pa še čakajo na ustrezno obravnavo, saj kot pesnik tistega časa ni smel objavljati.

Ifigenija ves čas piše tudi svojo poezijo. Izdala je kar enajst pesniških zbirk, prvo leta 1972. Njena zadnja zbirka *Bila bi drevo* je izšla v letošnjem letu. Nastajala je deset let. Kot sama pravi, na začetku vedno pišeš o sebi; sam sebi si center sveta, z leti pa začneš vedno bolj gledati okrog sebe, kaj se dogaja. Tako v zbirki veliko piše o različnih travmah, o beguncih, sirotah, ženskah. To je tudi novo obdobje, ko razmišljaš o staranju in o svojih prednikih.

Njen opus je bogat. Nemogoče ga je spoznati v enem večeru, zato naj zaključim s priporočilom, da vzamete v roke kakšno izmed njenih pesniških zbirk, morda zbirko zgodb njenega moža, ki jih je zbrala in uredila šele 20 let po njegovi smrti (*Veseljko Simonović: Sem pisal, sem fotografiral, sem bil*) in se tako končno poslovila od njega. Morda vas bodo v tem decembrskem času navdihnili recepti njene babice Danijele Ule (1900-1948) *Potenstaj in deni na mizo*.

Poletna potepanja Muzejskega društva Ribnica

Milka Jamnik | foto: Nejc Lovšin

Člani Muzejskega društva Ribnica tudi v poletnih mesecih nismo počivali. Poleg rednega društvenega delovanja smo prijeten popoldanski dan v juniju preživeli v Loškem Potoku ter se v avgustu odpravili na ogled razstave v Mestnem muzeju Ljubljana, ki je bila posvečena slavnemu arhitektu Jožetu Plečniku.

Potep v Loški Potok

22. junija 2023 smo izpeljali še en odlično organiziran in izpeljan popoldanski izlet v nam bližnje, a morda manj poznane kraje. Letos smo se v okviru našega »projekta« odpravili v Loški Potok. Nekateri boste ob tem morda pomislili, kaj posebnega pa je v Loškem Potoku. Toda verjetno vam bo prav vsak udeleženec izleta odgovoril podobno: »V Loškem Potoku je veliko zanimivega!« Po zaslugi organizatorjev izleta Vlada in Bogdane Mohar smo tako po dobrih štirih urah vandranja po Loškem Potoku sklenili, da se ob prvi priložnosti ponovno vrnemo v ta kraj in si ogledamo še mnoge druge znamenitosti, ki čakajo na nas, da jih spoznamo.

Tokratni obisk smo začeli z vodenim ogledom in pogostitvijo lastnice čudovitega okrasnega vrta Lidije Knavs. Tu sta za presenečenje poskrbeli tudi člani Društva upokojencev Loški Potok ga. Fani Debeljak in ga. Marija Slavec z uprizoritvijo nekaj skečev in z recitacijami avtorskih pesmi ge. Fani. Nato smo si ogledali tudi nekdanje središče vasi na vrhu Hriba, po katerem nas je popeljal Vlado Mohar. Sledil je ogled žu-

pnijske cerkve sv. Lenarta na Taboru. Tu smo spoznali ne le zgodovino cerkve, temveč tudi zgodovino celotnega kraja, pred cerkvijo pa, ob čudovitem razgledu na vasi Retje in Hrib, tudi osnovne geografske lastnosti celotnega Loškega Potoka. Tudi naši želodčki niso ostali lačni, saj sta za lokalno pogostitev poskrbela organizatorja. Ostal je še sklepni del izleta – ogled ene najlepših uval na Slovenskem in čudovite osmerokotne baročne cerkvice sv. Florjana; po njeni zgodovini nas je popeljala ga. Anica Car.Z obilico novega znanja, izkušenj in očaranosti nad videnim in slišanim smo zaključili naš uspešen popoldanski izlet, na katerega nas bodo še dolgo spominjale posnete fotografije.

Obisk razstave »Plečnik: metropola, kraj in vrt«

Na povabilo Mestnega muzeja Ljubljana smo se člani Muzejskega društva Ribnica zadnje avgustovsko sredo odpravili na ogled razstave Plečnik: metropola, kraj in vrt. Razstava je nastala ob 150. obletnici arhiktovega rojstva, in sicer ob sodelovanju Mestnega muzeja Ljubljana, Fakultete za arhitekturo

in Muzeja za arhitekturo in oblikovanje.

V ospredje postavlja Plečnikov arhitekturni opus ter obiskovalcu predstavlja najrazličnejše inovativne ideje in tehnike, ki jih je arhitekt uporabljal pri svojem ustvarjanju. Na razstavi smo spoznali različne Plečnikove projekte, tako realizirane kot tudi tiste, ki so ostali le v načrtih; ogledali smo si zapise, intimne skice, načrte in makete, med katerimi nekateri sploh še niso bili nikoli razstavljeni.

Razstava nosi naslov Plečnik: metropola, kraj in vrt, kar lahko razumemo kot prisposodbe vseh novih prostorov, ki jih je Plečnik ustvarjal na Dunaju, v Pragi in Ljubljani. Pri svojem delu se je ukvarjal tako s preteklostjo kot tudi s prihodnostjo, zato moramo tudi mi nanj in na njegovo delo gledati v tej luči. Ne samo kaj je njegovo delo pomenilo nekdanj, ampak kaj nam pomeni danes ter kaj to prinaša naši prihodnosti.

Na tem mestu še enkrat iskrena zahvala Mestnemu muzeju Ljubljana za povabilo in čudovito vodenje!

Jaz pa pojdem na škofjeloško

Na tokratni jesenski ekskurziji Muzejskega društva Ribnica smo se v soboto, 14. 10. 2023, na enega zadnjih toplih in sončnih jesenskih dni člani in simpatizerji društva odpravili na strokovno ekskurzijo na Škofjeloško oz. tako imenovano ekskurzijo po Selški dolini, po kateri sta nas popeljala dva odlična lokalna vodnika.

Prvi postanek je bil v Škofji Loki, kjer smo na avtobusu pozdravili našega prvega vodnika ter si z njim ogledali prvo točko, to je bil Plečnikov spomenik pred

Dolenjo vasjo. Spomenik je posvečen žrtvam nacizma v 2. svetovni vojni. To je spomenik državnega pomena, ki ga obkroža lep brezov drevored. V Dolenji vasi smo si iz avtobusa ogledali tudi hišo, iz katere prihaja znana družina Prevc.

Pot smo nadaljevali skozi vas Selca, po katerih je Selška dolina dobila tudi ime. Po tej dolini teče reka Selška Sora, ki se sicer v Škofji Loki združi s Poljansko Soro in naprej teče v eni strugi kot reka Sora. V Selcah je svoje otroštvo preživel tudi Janez Evangelist Krek, ki je bil rojen v naših krajih, natančneje pri Svetem Gregorju.

Sledil je obisk Dražgoš. To je vas, ki je verjetno najbolj znana po dražgoški bitki, ki je potekala na začetku januarja leta 1942. Vas leži na južnih terasastih pobočjih Jelovice pod Dražgoško goro. To je ena najbolj sončnih vasi v občini Železniki in prav sončna lega in lep razgled po škofjeloškem hribovju privabita v vas številne obiskovalce. V spomin na dražgoško bitko tu stoji tudi spomenik s kostnico, od koder je lep razgled na Železnike, okoliške vrhove in najvišji vrh Selške doline – Ratitovec.

V bližnji brunarici je v spomin padlim in zgodovini vasi urejen muzej. Najbolj znana domača obrt v Dražgošah je sicer peka posebnih medenih kruhkov, imenovanih dražgoški kruhki, ki so vpisani na seznam nesnovne kulturne dediščine. V vasi Dražgoše smo si ogledali tudi cerkev sv. Lucije.

Pot nas je nato vodila nazaj v Železnike, kjer nas je pričakal drugi lokalni vodnik. Sprehodili smo se po starih Železnikih – po naseljih Racovnik, Trnje in Na plavžu, nekdanj trškem delu, ki predstavlja zanimivo in bogato fužinarsko dediščino kraja. Zbirke muzeja v Železnikih so v fužinarski hiši iz prve polovice 17. stoletja, imenovani Plavčeva hiša, ki stoji v neposredni bližini starega plavža v starem delu Železnikov. Zanimiv muzej z izvrstnimi maketami in predmeti prikazuje zgodovino železarstva vse od kopanja železove rude, transporta in taljenja ter predelave surovega železa v fužini v polizdelke do izdelave končnih izdelkov v vigenjcu. V muzeju so prikazane tudi spremljajoče dejavnosti, ki so se po koncu železarstva razvile v samo-

stojne dejavnosti (sodarstvo, oglarstvo in žagarstvo). Zelo zanimiva je tudi čipkarska zbirka; ogledate si lahko tudi zbirke o sodobni zgodovini kraja in obnovljen stroj za izdelavo papirnih sponk podjetja Niko. V pritličju muzeja je tudi TIC in trgovina s klekljanimi čipkami in spominki. V kraju sta tudi dve zelo lepi cerkvi, ki sta posvečeni sv. Frančišku in sv. Antonu.

Po okusnem kosilu v gostišču Trnje je bila pred nami še zadnja postaja – Sorica. Po mnenju mnogih je to ena najlepših vasi v Sloveniji. Sorica skriva že skoraj pozabljeno zanimivo večstoletno zgodovino, pestro naravno in kulturno dediščino, neokrnjeno okolje, arhitekturne posebnosti, prijazne ljudi in edinstven narečni govor. Seveda pa je vas znana tudi po tem, da je bil v njej rojen Ivan Grohar, slovenski slikar impresionist. Ogledali smo si njegovo rojstno hišo, ki je danes muzej, posvečen delu in življenju znamenitega slikarja.

Z lepimi vtisi in spomini celega dne smo se vrnili domov. Naj nas Groharjeve slike o naravi in njeni lepoti spremljajo še dolgo.

SEJEM ALPE-ADRIA

34. sejem turizma

VELIKOLAŠKA

dežela slovenskih zgodb

Konec meseca januarja se na Gospodarskem razstavišču pričena osrednji mednarodni turistični sejem Alpe-Adria – sejem turizma, kampinga in karavaninga. Tu se na enem mestu zberejo vsi turistični ponudniki s številnimi nabori idej za preživljanje prostega časa, izletov, krajših in daljših počitnic ter enkratna doživetja po Sloveniji in vsepovsod po svetu.

Vabljeni na Gospodarsko razstavišče v Ljubljano med 31. januarjem in 3. februarjem 2024.

Pot modrega bleščavca

Metka Starič, vodja projektov Zavod Parnas | foto: Jože Starič, Metka Starič

Ste vedeli, da ličinka kačjega pastirja v vodi preživi do dve leti? Potem le v nekaj tednih opravi ves preostali del življenjskega kroga: spleza na eno od bližnjih trav, se iz ličinke prelevi v odraslo žival, samček s svatbenim plesom očara svojo samičko, jo povabi v ljubezenski koleselj in nato skrbno varuje, da lahko v miru odloži oplojena jajčeca v vodo. Iz njih se ponovno razvijejo ličinke in življenje teče dalje.

Med najpogostejšimi kačjimi pastirji je modri bleščavec. Smaragdno modra krilca samčkov modrega bleščavca lahko opazimo skoraj ob vsakem potoku, samičke pa so rjave. Kot zaščitni znak Mišje doline spremlja naše aktivnosti v njej in je ob tem postal polnoleten. Po zadnjih petih letih so se konec oktobra zaključile še poslednje aktivnosti kohezijskega projekta Mala barja Marja, ki nagovarja ohranjanje in ponovno vzpostavljanje mokrotnih travnikov in nizkih barj v območjih Natura 2000 v osrednji Sloveniji in na Gorenjskem. Največ projektnih površin je bilo prav v Mišji dolini. Zavod RS za varstvo narave je v projektu sodeloval še s štirimi partnerji – Zavodom Parnas, Občino Trzin, Občino Bled in Občino Logatec. Naložbo sta v celoti sofinancirali Republika Slovenija in Evropska Unija iz Evropskega sklada za regionalni razvoj.

Vstopna točka v območje Natura 2000

Pot modrega bleščavca je bila urejena z namenom usmerjanja obiskovalcev po varovanem območju Natura 2000 – Mišja dolina. Ker je Trubarjeva domačija že uveljavljena turistična točka tik ob območju Natura 2000 Mišja dolina, zagotavlja vso potrebno infrastrukturo za obiskovalce – urejeno parkirišče, sanitarije, gostinski lokal, promocijski material, prodajalno spominkov, informacije ...

V projektu smo tako predvideli info točko na Trubarjevi domačiji, kjer obiskovalec spozna, v kako občutljiv habitat vstopa, kako ta deluje, kdo v njem živi in kakšno vlogo ima pri njegovem ohranjanju človek. Od leta 2021 info točka deluje kot manjši interpretacijski

center, ki je umeščen v sodobno urejen TIC Kozolec – prenovljen kozolec, ki že skozi stekleno steno ponuja pogled na sosedov mokrotni travnik.

Več o Poti modrega bleščavca

Hoja po mokrišču zahteva majhne skupine, primerno obutev, hojo po označenih poteh in pse na povodcih. Na pot se lahko odpravimo sami, z aplikacijo ali z vodnikom.

Pot Modrega bleščavca meri en kilometer v eno smer. Osnovna informacijska tabla stoji na vogalu TIC Kozolec; na njej so zemljevid, osnovni napotki in velik moder bleščavec, ki nagovori še zlasti otroke. Obiskovalca s Trubarjeve domačije povabi na sprehod po poti ob mokrotnih travnikih in nizkih barjih ob reki Rašici navzgor. Označena je z nekaj smerokazi, sicer pa uhojen oz. pokošen pas vodi obiskovalce do štirih kontrolnih točk: Vse je povezano, Ko človek prisluhne naravi, Mokrotni travnik je moj dom in Kje se skriva nizko barje. Posamezne kontrolne točke sestavljata daljša lesena klop in interpretacijski steber s tablicami in idejami za igranje in raziskovanje okolice.

Prehodi čez vodne jarke so urejeni z inovativnimi lesenimi pregazi, ki dopuščajo pretakanje vode in hkrati suh prehod čez vodo. Od četrte kontrolne točke je še nekaj deset metrov do obračališča pod pečinami; od četrte točke se lahko sprehodimo še mimo mozaike nizkih barj čez celo širino Velikega loga – tudi ta del bo ozko košen. Na Trubarjevo domačijo se lahko vrnemo po isti poti ali pa ob robu lokalne ceste Rašica-Rob (te variante sicer ne priporočamo, saj pločnika ni, cesta pa je

precej prometna). Pot je primerna za vse generacije; potrebujete le vremenu primerno obutev. (Po večjih deževjih so posamezni deli poti lahko neprehodni.)

Za vsebino in interpretacijo na poti je bil odgovoren Zavod Parnas s sodelavci: pot smo snovali skupaj z Urško Hren, Brino Puntar, Jako Gašperjem Pečnikom in drugimi mladimi iz lokalnega okolja; s pripombami in nasveti sta pomagali Judita Lea Krek in Karin Gabrovšek iz ZRSVN. V življenje nam je vsebine pomagal spraviti Vojko Strahovnik iz podjetja Gea Art s podizvajalci; ilustracije so delo akad. slikarke Marije Prelog; pri zadnjih podrobnostih je na pomoč priskočila Martina Venturini. Table je oblikovala Špela Andolšek; zahtevnejših tehničnih rešitev se je lotil Uroš Centa. Ob poti

so že nameščena dela umetnikov iz lokalnega okolja, ki jih bomo postopno dodajali; do sedaj sta jih prispevala Aleksander Arhar in Srečko Knafelc. Nekaj internih sredstev bomo na pot namestili le občasno (npr. tablice za označevanje cvetočih rastlin) oz. jih uporabljali le na vodenih sprehodih.

Pod okriljem vodilnega partnerja ZRSVN so pot projektirali v podjetju Kolektiv Tektonika iz Škofje Loke; za infrastrukturni del – torej pripravo in nameščanje lesenih stebrov, klopi in pilotov ter odstranjevanje zarasti – so poskrbeli v podjetju EHO projekt iz Tržiča.

Kdo sploh potrebuje take pridobitve?

Danes dobro leto in pol delujejo TIC Kozolec, v katerem usklajeno deluje tudi interpretacijski center za Mišjo dolino, kaže dobre rezultate. Po podatkih JZ Trubarjevi kraji, ki s TIC Kozolec upravlja, ga je med dežurstvi ob vikendih

od spomladi do pozne jeseni in skupaj z najavljenimi skupinami obiskalo že več kot 1000 obiskovalcev. Kot primer dobre prakse ga spoznavajo strokovni delavci z vseh koncev Slovenije in študentje različnih študijskih smeri; obiskujejo ga šolske skupine, mlade družine in odrasli.

Tudi novo pot smo prvimi obiskovalcem v novembru že predstavili na treh odprtih dnevih. Pokazalo se je, da kljub svoji minimalistični zasnovi odlično navorjarja zelo različne starostne skupine obiskovalcev. Šestošolke so skupaj z mentorico Renato Gradišar pilotno izpeljale pripovedovalski sprehod o divjem možu Pipanu – dogodek je podprla Občina Velike Lašče v razpisu Društva. Na tretjem odprtem dnevu smo pot v številčni družbi zaposlenih z ZRSVN ter posameznikov iz JZ Trubarjevi kraji, Občine Velike Lašče, Zavoda Parnas in sodelavcev tudi simbolično odprli.

Z novo spomladansko sezono bomo skupaj z JZ Trubarjevi kraji pričeli s promocijo vodenih programov za šolske skupine – pod kozolcem in na poti, da jih bodo učitelji pričeli vključevati za prihodnje šolsko leto. Zahtevnejši raziskovalci se po Mišji dolini lahko odpravite z vodnikom ali se odpeljete s kolesi – Kolesarska pot modrega bleščavca je precej daljša in podrobneje razdelana v aplikaciji Mišja dolina 2GO, ki je tudi pri-

dobitev projekta Marja. Naše aktivnosti in zanimivosti ves čas lahko spremljate na FB in IG Mišja dolina in Zavod Parnas ter na spletni strani.

Če pogledam nazaj, so se tudi naše projektne vsebine kot ličinke kačjega pastirja dolgo pripravljale na levitev. Vsebine info točke so bile že ob prijavi na projekt (2017) usklajene z Občino Velike Lašče, bile ustrezno načrtovane in imele zagotovljeno financiranje, le ustreznega prostora zanje se kljub trudu ni in ni moglo najti. Z zamenjavo občinskega vodstva pa sta se Trubarjeva domačija in Občina Velike Lašče (2018-

2021) lotili preurejanja starega kozolca v sodobno urejen turistično-informacijski center. Interpretacijski center je postal neoločljivi del TIC Kozolec, s katerim upravlja JZ Trubarjevi kraji in je v lasti Občine Velike Lašče. Zavod Parnas kot NVO v javnem interesu v sodelovanju z JZ Trubarjevi kraji prostor souporablja za nepridobitne dejavnosti in tako v centru kot na poti pomaga zagotavljati trajnost projekta.

Še nekaj. Že pred in med projektom se je dolga leta usklajeval in sprejemal Občinski prostorski načrt, v katerega nam je nazadnje le uspelo umestiti traso Poti modrega bleščavca. Toda OPN na kmetijskih zemljiščih še vedno ne dovoljuje nobene zahtevnejše infrastrukture, zato smo morali tudi na vse predvidene lesene podeste in utrjene poti pozabiti. Gotovo pa je taka rešitev naravnejša, saj hoja v škornjih zagotavlja povsem drugačno doživljanje mokrišč; manj težav povzročimo tudi kmetom, ki lahko mokrotne travnike poleti v celoti pokosijo.

To, kar nam je uspelo ustvariti z evropskimi sredstvi, je šele začetek zgodbe. Veseli bomo vseh vaših obiskov ter z njimi povezanih mnenj, pobud, pohval in tudi kritičnih misli. A zima je čas za počitek tako narave kot ljudi. Privoščimo si kak lep zimski sprehod, posnemimo dobro fotografijo, opazujemo živalske sledi, prinesimo hrano pticam ali preverimo snežinke pod povečevalnim steklom. Pot modrega bleščavca ima vsak letni čas kaj lepega za nas. Spomladi, ko se Mišja dolina prebudi, pa se ponovno srečamo bolj aktivno.

Misijonar Peter Opeka ponovno med nami

Lidija Čop | foto: Tadej Bavdek

2. december 2023 je bil za naše kraje poseben dan. Po osmih letih je spet prišel med nas, nas opogumil in navdušil, vlil upanja v boljši in pravičnejši svet. Med nami – svojimi sorodniki in prijatelji – je bil ponovno »v živo« živi svetnik in v duhu bo z nami ostal še dolgo, dolgo ... do naslednjega snidenja in še dlje. Eden in edini Peter Opeka – naš rojak, duhovnik in misijonar na Madagaskarju.

Župnijska cerkev v Velikih Laščah je po dolgem času spet »pokala po šivih«. Množica več kot tisoč ljudi – sorodniki, prijatelji, verniki od blizu in daleč – je že precej pred pričetkom svete maše napolnila cerkev. Predvsem pa je bila cerkev polna, izjemne energije, dobre volje, navdušenja, veličine in božje prisotnosti skozi neverjetnega, z življenjem in optimizmom napolnjenega misijonarja.

Ob začetku svete maše mu je dobrodošlico v rojstni župniji njegove mame izrekel Franc Debeljak. Pri sveti maši so somaševali poleg domačega župnika g. Andreja Ojstreža še misijonarjev sošolec in prijatelj g. Miro Šlibar ter g. Pavle Juhant. Pri sveti maši so prepevali pevci župnijskega mešanega pevskega zbora pod vodstvom Ladke Deterding; pristrčno so misijonarja razveselili tudi

otroci otroškega zbora Lumen po vodstvom Lidije Čop. Med navdihujočim nagovorom nas je misijonar povabil, naj navdušeno zapojemo kakšno lepo slovensko Marijino ljudsko pesem. In res, po čudoviti farni cerkvi se je razlegla in ob mogočnem in srčnem prepevanju vseh navzočih zadonela Marijina pesem. Ob koncu svete maše se je z izbranimi besedami g. Opeki zahvalil g.

župnik Andrej Ojstrež. Besedo zahvale sta misijonarju Opeki (tudi častnemu občanu Občine Velike Lašče) namenila in se mu zahvalila za obisk v naših krajih tudi velikolaški župan Matjaž Hočevar in podžupan Dejan Zakrajšek.

Že med sveto mašo je misijonar Opeka vsakemu posebej segel v roke, namenil iskren nasmeh, objem in preprosto, a mogočno besedico hvala. Po končanem bogoslužju se obleganje in kramljanje z njim še dolgo ni poglelo.

Jaz sem imela čast, da si je za nekaj trenutkov vzel čas tudi za pogovor za Troblo. Le nekaj dni za tem veličastnim dogodkom sem o spominih na našega misijonarja pokramljala še z njegovim stricem Jožetom Maroltom, 90-letnim »Miklavževim atom« iz vasi Gorenje Podpoljane v ribniški občini in naši laški fari.

Na travniku s stricem Jožetom Maroltom in njegovo ženo Cvetko

Prvi spomini iz otroštva

Misijonar Peter Opeka ob brskanju po spominu nazaj v svoja otroška leta ugotavlja, da mu spomin seže v dni, ko so se z družino morali po Argentini zaradi iskanja dela velikokrat seliti, vse dokler niso starši uspeli kupiti zemljišče in si sezidati lasten dom v Buenos Airesu. Potem mu spomin odtava na dneve, ko je izpred domače hiše gledal na bližnjo železniško progo in opazoval mimo sopihajoče vlake. Na njih je bilo ogromno ljudi – celo na strehah vagonov. To je bilo za takrat malega šestletnega Petra nekaj posebnega.

Mama Marija (rojena v Gorenjih Podpoljanah) in oče Lojze (rojen v Begunjah pri Cerknici) sta Petru in ostalim otrokom veliko pripovedovala o rodni deželi – preko njenih besed je spoznaval podobo Slovenije: kako je lepa, kakšne gore, doline, gozdove in travnike ima, kako so reke čiste. Prek njenih pripovedovanj je izvedel, da so ljudje v Sloveniji izjemno delavni, pridni, pošteni – kako v ranih jutrih odhajajo kositi na travnike in kako

so se klicali iz enega hriba na drugega. Da Slovenci vse delajo z veliko mero poguma, veselja do dela in navdušenja, čeprav je bilo delo težko, življenje pa trdo, skromno in neizprosno. »Tem lastnostim pa je vedno bila podlaga vera,« sta Petru večkrat pripomnila starša. Tudi življenje Petrove družine je bilo skromno in težko, vendar se spominja, da je bilo vedno in na vsakem koraku prisotno veliko veselje in vera ter zaupanje v Božjo pomoč in varstvo.

Petrov stric Jože Marolt takrat težko življenje doma na Podpoljanah potrudi tudi s svojimi spomini. Bila je velika revščina: starša (Petrova stara starša) in vsi otroci so trdo delali na domači kmetiji. Jože je kot mali fantič v šolo v Velike Lašče hodil peš, največkrat bos in oblečen v »kiklco« ali pižamo, saj drugega ni bilo. Posebej »zanimiva« je bila pot do šole v zimskih dneh, ko je bilo snega na pretek in so otroci v šolo prihajali povsem premočeni in premraženi; čas med hojo v šolo so si namreč popestrili tudi s kepanjem in valjanjem po sveže zapadlem snegu. Kljub težkemu življenju so spomini na zgodnje otroštvo lepi – vse dokler ni v naše kraje prišla vojska. Oče (v pogovoru ga Jože večkrat imenuje očka) in štiri hčere (med njimi najstarejša Marija – Petrova mama) so morali

S sestrično Anico in starim očetom Antonom

zapustiti dom. »Ob odhodu očka in sester smo fantički jokali ko dež; res smo bili žalostni, klicali smo mu, naj ostanejo doma, saj kdo nas bo sedaj komandiral in božal. Očka pa so odvrnili: 'Fantički, pridni bodite,' vpregli voz in odšli,« s solznimi očmi Jože obuja spomin na tisti dan. Čez nekaj mesecev so odpeljali še mamo. Otroci so preplašeni, žalostni in obupani ostali sami. Vsako noč so preživeli v strahu, da ne bi prišli še po njih. Mame ni bilo en mesec; potem se je vrnila. Po dveh letih se je vrnil še oče. Z njuno vrnitvijo je v domačo hišo in vas spet prišlo vsaj malo veselja in dobre volje.

Peter Opeka je Slovenijo in sorodnike prvič obiskal pri svojih 20 letih

Poseben žar misijonarju Opeki iz oči zasije ob obujanju spominov na prvi obisk domovine svojih staršev: »Spominjam se, ko sem prišel prvič v Slovenijo, na Podpoljane ... ooo, res lepo, čudovito in prisrčno je bilo. Na pragu rojstne hiše moje mame so me pričakali sorodniki in vaščani; prvič smo se v živo srečali, si podali roko in objeli. Ganjen sem bil in zelo zelo srečen,« na kratko povzame misijonar Opeka in nadaljuje: »Prvič sem videl deželo svojih staršev, to lepoto Slovenije. Moram pa reči, da sem si preko pripovedovanja svojih staršev o Slovencih ustvaril preveč lepo in pravljico sliko. Prepričan sem bil, da Slovenci nimamo napak, da smo vsi verni in pošteni ... A to žal ne drži. Bil sem začuden, ko sem ugotavljal, da tudi med Slovenci obstaja spirtost, nerazumevanje, da med njimi ni edinosti in povezanosti.«

»O, kako lep dan je bil, ko smo na hišnem pragu pričakali Petra. Miren, nekoliko zadržan fant je stal pred nami. Zbrali smo se vsi vaščani. Moja hčerka Anica mu je izročila križek in mu pripravila lep pozdravni nagovor. Jaz pa sem pripomnil, naj le čuva ta križ, saj se ne ve, kakšne križe mu bo življenje še prineslo,« se spominja Petrov stric Jože.

»Pri nas je ostal nekaj tednov. Bil je zelo priden fant in pomagal je pri vsakem delu,« ga pohvali stric Jože. »Na roke smo pokosili strm travnik za vasjo, pravimo mu Zadnja reber; tudi Peter je pomagal grabiti. Ko je minilo nekaj časa, je moji ženi Cvetki pripomnil: 'Veste, mama Cvetka, tole je pa res pravo mučenje kristjanov!,'« v smehu nadaljuje Miklavžev ata.

Med obiskom leta 2006 pri Cvetki in Jožetu

»S starim očetom Antonom sta pogosto z vlakom odšla v Lašče k maši. Po maši pa še na en kozarček h 'Gustl-nu'. Tam so ga naš ata drugim ponosno predstavili: 'Veste, Peter bo šel za gospuda.' Peter pa je bil skromen in se s tem ni želel izpostavljati, ampak ata so ga hrabрили, da naj bo kar ponosen na to odločitev.«

Sprejem pred Miklavževo hišo ob prvem obisku v Sloveniji. Na pragu hiše Anica Marolt ter Jože Marolt in Anton Zakrajšek.

Stric Jože se ob spominu na Petrov prvi obisk nasmeje tudi ob naslednjem pripetljaju, ki se je zgodil v dneh, ko je po nekaj tednih za njim v Slovenijo na obisk prišla tudi sestra – Petrova mama Marija: »Ata Anton je poklical Petra in skupaj sta odšla v kaščo na en štamprle. Pri tem jih je zasačila Marija in se je jezila na očeta: 'Ata, sina mi boste pokvarili!' On pa je odločno odvrnil: 'Nič ga ne bom pokvaril, to je samo malo za zdravje.' O tem pripetljaju se Peter ob vsakem obisku pri nas rad pošali: 'Sploh ne vem, od kod se je mama takrat vzela, kar naenkrat se je prikazala, midva z atom pa s kozarčki v rokah',« v smehu razlaga Jože.

Jože se spominja tudi obiska v času, ko je Peter študiral v Ljubljani: »Takrat je bil ravnatelj semenišča Franc Rode, zdajšnji kardinal. S Petrom sta šla na novo mašo v Loški Potok in se spotoma ustavila tudi pri nas. Veliko smo se pogovarjali; zelo prijeten je bil ta gospud Rode. 'No, pa le dajte našega Petra večkrat spustiti iz Ljubljane, ga tako radi vidimo', sem ga prosil. In Rode je v svojem značilnem slogu to tudi obljubil. Ž ženo Cvetko, zdaj žal že več kot leto pokojno, sva Petra res imela kot za svojega. Cvetka je ob vsakem obisku kar naprej Petru prigovarjala: 'Peter, daj pojej kaj. Jej, da ne boš lačen. Kaj ti še pripravim? Rada te imam.' Oh, kako bi bila moja Cvetka sedaj vesela, če bi bila

še med nami, ko nas je obiskal Peter. Pogovarjala in smejala bi se dolgo, dolgo. Tudi kakšno solzo bi potočila – od sreče, da se spet vidita, no, pa tudi od obujanja spominov.«

Družina je zelo pomembna za pravo vzgojo otrok

Glede vzgoje je misijonar Opeka jasen: »Oče in mati – mati in oče morata biti zelo blizu svojim otrokom. Ne smemo otrok vzgajati v neki mehkužnosti, da jim dajemo vse, kar želijo. Starši morajo biti prepričljivi, da tudi, če otrokom v šoli in družbi prigovarjajo in se čudijo, če česa nimajo, to ni nujno potrebna stvar – večkrat gre samo za bahanje, kaj in koliko kdo ima. Zato naj bi otrok že doma dobil prepričanje, kaj je resnično potrebno in kaj ne. To pa starši lahko naredijo le tako, da svojim otrokom z ljubeznijo govorijo in razlagajo, naj pogumno živijo proti toku. Ne živimo za potrošniško družbo; potrošniška družba nam ne more in nam ne sme ukazovati, kako moramo živeti. Mi imamo vero, imamo druge cilje in vrednote.«

Peter z mamo Marijo in očetom Lojzom

Klicanje v duhovništvo in služenje ubogim

»Ni šlo za en trenutek ali preblisk, ki bi me razsvetlil, da naj bo moj poklic biti duhovnik. Kot mlad fantič in najstnik sem sanjal in tudi naglas dostikrat zatrjeval, da želim biti fuzbaler. Izredno rad sem se podil za žogo in bil sem dober. Kakšno veselje je še zdaj, ko z otroci in

mladimi na Madagaskarju igramo nogomet. Kljub svoji starosti sem ponosen nase in vsak gol, ki ga zabijem. V mladosti sem res preko molitve tudi veliko premišljal in sam sebe izpraševal, kaj hočem biti, kdo hočem postati. Živel sem v družini, kjer se je vsak dan molilo; nismo šli od doma brez blagoslova. Ob branju evangelija in spoznavanju Jezusa sem sam začel premišljevat in iskati načine, kako bi ga lahko posnemal in mu sledil. Od vsega začetka je bil Jezus tako blizu revežev, tako preprost; predstavljal je Boga ljubezni. To je naša vera – to ni religija. Gre za zaupanje v Jezusa. Bog se je v njem učlovečil. In to ni religija – to je verovanje v človeka, ki je bil Sin Božji, ki je živel med revnimi kot reven človek. Blagor revnim v duhu, blagor tistim, ki odpuščajo, ki gradijo mir, boljše odnose med vsemi ljudmi. To so bile te misli in odkrivanje mojih globin, ki so počasi pripeljale do odločitve, da lahko kot duhovnik in misijonar Jezusu sledim in uresničujem njegov nauk na podoben način,« se ob spominjanju z zaprtimi očmi, kot da želi misli dobro zbrati in povezati skupaj, razgovori misijonar Opeka.

Revščina boli ne samo reveža, ampak tudi celotno skupnost in svet

Misijonar nadaljuje razmišljanje o revščini: »Ko vidite otroke, da nimajo kaj jesti, nimajo niti vode za pitje. To ni normalno! Če govorimo, da živimo v napredni dobi, v napredni družbi ... Kako si sploh upamo hvaliti z napredno dobo,

če ne vemo, ne spoznamo, ne dojamemo, da obstajajo družine brez hrane, da ne znamo ali nočemo deliti hrane z njimi. Hrane je dovolj za ves svet, torej je nekaj hudo narobe z našimi pojmi o stopnji razvitosti države. Nekaj hudo narobe je tudi z našim sistemom, z načinom ustvarjanja politike v vsaki državi ... S tem slepimo sami sebe. In te zmote mi dajejo moč, da se za revne borim s še večjo voljo do življenja, ki je sveto.»

»Zato smo prav vsi poklicani, da skrbimo za revne, uboge, osamljene in starejše,« nadaljuje Peter Opeka in z vso vnemo ter goreče povzame: »Madagaskar je mlada država; mladih je več kot 70 %. Umrljivost je še vedno visoka kljub napredku medicine in vsako leto višji precepljenosti otrok. Zelo slabo in krhko pa ostaja tudi zavedanje, da je treba za starejše in bolne skrbeti. Enostavno se za starejše ljudi ne zanimajo; za njih ne skrbijo. Ker zaradi bolezni ali starosti ne morejo več delati, za družbo niso več koristni in so prepuščeni sami sebi. Ampak zavedati bi se morali, da so to naši starši; to so tisti, ki so nam dali življenje, nas vzgajali. To so tisti, ki so prej delali, ko so bili pri močeh in tudi nam omogočali preživetje. Pogrešam to iskreno, skrbno in zvesto povezanost med generacijami povsod po svetu, zelo izrazito tudi v Evropi. Vsaka država, če se ima za napredno, mora svojim starejšim

ljudem nuditi pomoč ne glede na to, koliko je kdo od njih v svojih aktivnih letih doprinesel k blaginji države. Noben, prav noben starejši na tem svetu ne bi smel prosjačiti za preživetje ali biti prepuščen samemu sebi!« odločno zaključí Opeka.

Prosti čas je čas, ko svoje misli razvedrim z igro in srečevanjem z mladimi

»Svoj prosti čas preživim med otroki in mladino. Otroci želijo, da sem z njimi, da jih opazujem, kako se igrajo, kako so spretni, iznajdljivi ... Seveda si želim tudi miru in trenutkov za branje knjig, a časa za to skoraj ni. Meni čas neverjetno hitro mineva, ampak ga nikoli ne izgubljam. Tudi čas v družbi z mladimi in otroki ni izgubljen. S svojo prisotnostjo čutim, da jim dajem moč, prepričanje, upanje in občutek, da se nekdo zanima za njih, jih spoštuje in se celo z njimi igra ter podi po cestah.«

Stric Jože pa prizna, da je zelo hvaležen Petru, da si ob vsakem obisku Slovenije vzame tudi nekaj časa za sorodnike v domači župniji svoje mame: »Tudi zdaj, preden je odšel maševat v Lašče, smo se dobili skupaj, ... Res je vedno lepo biti v njegovi družbi. Tudi tokrat ni mogel izpustiti kratkega sprehoda do bližnjega vrha za vasjo – za trenutek se je umiril, in se naužil razgleda na okoliške doline

in vrhove ter s posebnim mirom in solznimi očmi prišel nazaj in rekel: 'Res je lepo tukaj, duša se naužije lepote te dežele ... Pojdimo zdaj, ljudje v Laščah me čakajo in veliko jim imam za povedati!«

Nezastavljenih vprašanj je toliko, kot je trenutkov življenja; vsak dan je in mora biti nekaj novega!

In vedno je kaj za povedati; življenje preseneča vsak trenutek znova, pravi Peter: »Vedno imam kaj za povedati; vedno je nekaj novega; vsak trenutek življenja je nekaj novega. Nikoli noben intervju ne more zajeti vse ljubezni in vere ter prepričanja, ki ga imam, da se borim za boljši svet. Vedno ostane še kaj, česar nisem povedal, čeprav je že več kot 10 knjig zapisanih o meni in mojem delu. Vse te knjige niso povedale vsega o meni, ker je vsak dan mojega življenja nekaj novega, nova zgodba. Jaz se ne ponavljam in se ne znam ponavljati – ker življenje je vsakega dne nekaj novega. In, da, tudi Cerkev mora biti nekaj novega; mora se prenavljati. Bog je ljubezen in ta se stalno prenavlja. Mi ljudje pa se hočemo ustaliti in delati po navadah. Jaz tega ne prenesem; ne znam se ustaviti in delati nekaj samo iz navade, tudi moliti ne. Ko molim, hočem moliti s srcem in z vso svojo dušo, kar pač ob tistem trenutku najbolj čutim.«

Vsak od navzočih se je želel osebno srečati z misijonarjem

Božje načrte in čudeže, če jih želimo zaznati in videti, srečujemo na vsakem koraku – eden izmed njih je prav gotovo tudi naš misijonar Peter Opeka. Jezus je apostolu Petru rekel: »Ti si Peter, skala in na tej skali bom sezidal svojo Cerkev.« Danes pa skupaj z njim tudi mi vsi, ki nam je dano živeti v njegovem času in se čuditi njegovim duhovnim in materialnim podvigom za uboge, doživljamo, da na tej skali on kot opeka v Božjih rokah vztrajno, skrbno, z vso ljubeznijo, vero, upanjem in predvsem zaupanjem gradi in zida vsa možna nadstropja naše skupnosti, dežele in planeta Zemlja.

Tudi Petrov stric Jože Marolt je človek izjemne energije in kljub visoki starosti tudi volje do življenja, optimizma in prepotrebne zdravega humorja. Po smrti žene Cvetke je ta seveda nekoliko usahnil, a ko spomini na preživete trenutke z njo privrejo na dan, vedrost na obrazu spet zažari. Če to ni dokaz, da velja in še živi čudež zakonske zabljuje: spoštovati in ljubiti v zdravju in boleznih, v dobrem in slabem, do konca svojih (ne samo zemeljskih) dni!

Ob zaključku pogovora mi Peter Opeka z močnim stiskom roke še zaupa, da bi bilo v primeru, če bi tako kot velikolaška in vse slovenske občine dobro

delale tudi drugod po Evropi in predvsem na Madagaskarju, revščine veliko manj; manj bi bilo umrljivosti med otroki in manj bi bilo zapuščenih, ostarelih in bolnih prebivalcev našega planeta. Potem se vrne v krog ljudi, ki ga pred vrati župnišča nestrpno pričakujejo, da z njim rečejo še kakšno besedo, mu ponovno sežejo v roko, ga objamejo, se z njim fotografirajo ... Tudi mene je med pogovorom s Petrom prešinilo, kako bi bilo fajn, če bi z njim sedaj naredila en selfi, čemur zagotovo ne bi nasprotoval, a sem v istem trenutku želela občutke

prisotnosti, te poglede in izgovorjene besede živega svetnika ohraniti zase ...

Ob odhodu iz Miklavževe domačije na Gorenjih Podpoljanah pa mi ata Jože zaupa branje njegove pred nekaj meseci izdane knjigo spominov, češ, če bi rada izvedela še kaj več. V domačem naslonjalu še pozno v noč skoraj na dah preberem izjemno zgodbo našega Miklavževega ata. Večkrat se moram ustaviti, da se posušijo moje solzne oči.

Kakšni ljudje živijo med nami! Hvalježna sem, da mi je dano živeti v njihovem času in se osebno srečevati z njimi.

Trg v Velikih Laščah je dobil praznično podobo

Stella Vlašić, JZTK | foto: Boštjan Podlogar

V Velikih Laščah smo v torek, 5. decembra, na predvečer svelega Miklavža prižgali praznično osvetlitev. Letošnja tema okrasitve je bila Zemlja. Za izdelavo čudovitih okraskov, ki sedaj tako lepo krasijo krošnje lip na trgu, se zahvaljujemo vsem učencem in učenkam OŠ Primoža Trubarja ter njihovim mentorjem.

Tudi letos je prižig lučk pospremil spremljevalni program. Poleg vsakoletnih božičnih stojnic, ki zasedejo trg v Velikih Laščah,

so za poskočne glasbene takte uvodoma poskrbeli člani ansambla Meh Ekspres, ki so kljub mrazu obiskovalce ogreli do prihoda Miklavža. Ob dobrih željah je otrokom zaželel brezskrbne praznične in počitniške dni. Njegovim željam in iskrenim besedam se je pridružil tudi župan. Na-pослед je skupaj z Miklavžem in člani ansambla prižgal lučke in tako velikolaški trg odel v praznično okrasitev. Svoj program so pripravili tudi učenci in učenke OŠ Primoža Trubarja, ki so s pevsko in plesno točko obudili celo snežinke, ki so nas spremljale še cel večer.

Hvala vsem, ki ste prispevali svoj del programa.

Pet., 29.12. od 18h

**LUKA BASI
DANIJELA
POLKAHOLIKI**

Til Čeh & Petelini
Maja Založnik

Vstopnice: **SAMO 10 EUR**
EVENTIM / OMV / PETROL / POŠTA / TRAFIKE 3DVA

**DOBREPOLJE
DOBREVOLJE fest 2023**

Sob., 30.12. od 10h DRUŽINSKI DAN: ČUKI BREZ VSTOPNINE
Ribič Pepe | Trkaj in Repki | Vila Eksena in superjunaki | +presenečenje

DOGODEK LETA

**LOKACIJA
IC PREDSTRUGE**

NNIKAS

Iz velikolaškega okraja

Voda ima zdravilno in čarodejno moč

Metka Starič

Če si je dekle v božični ali novoletni vodi umilo obraz z vodo, je to zagotovilo njeno lepoto. »Če je bil potok čist, boš dobila najlepšega ženina,« še danes vedo na Podsmreki. Voda je od nekdanj ljudem sporočala skozi sanje. Na Rašici pravijo: »Če se ti sanja o kalni vodi, to prinaša nesrečo, bolezen ali celo smrt, skratka nekaj slabega,« pri Uzmanih pa tole: »Če se ti je sanjalo o temni vodi, boš zbolel, čista voda pa pomeni zdravje.« Razlago bi se dalo poiskati tudi v sanjskih bukvah, ki so tako stare, da so že brez platnic, a jih še vedno hranijo pri Uzmanih, vendar to prihranimo za kdaj kasneje.

Med vodami ima prav posebno mesto žegnana voda. Te v preteklosti ni bilo mogoče dobiti vsak dan, ampak so jo v cerkvi dobili le nekajkrat na leto – tudi dan pred božičem, saj so jo ljudje potrebovali za kropljenje ob vseh treh svetih večerih – za božič, novo leto in svete tri kralje.

Šega blagoslavljanja domačije z ognjem in vodo je v naših krajih živa še danes. »Ko je začelo treskati, smo pri vhodu v hišo vedno kropili z žegnano vodo, da ne bi strela udarila,« se spominja Janko Gačnik z Opalkovega. Tudi na Veliki Slevici in še marsikje je ta navada živa še danes; ljudje pred hudo uro z žegnano vodo blagoslavlja tudi polja, da jih ne bi uničila toča. Da ne bi toča potokla, so pri Naredih z žegnano vodo hodili po njivah na kresni dan popoldne, so zabeležili etnologi Orlovih ekip leta 1960.

Posebno moč je imela tudi binkoštna rosa (binkošti oz. praznik svetega Duha so praznični dan v cerkvenem koledarju, ki nastopi 50. dan po veliki noči). Nabirali so jo s prtom, ki so ga potem oželi v steklenico in jo lahko tudi shranili. Z lepo ruto jo je nabirala, mahala po rosi, jo ožemala v skledico, od tu jo je dala pa v steklenico, je po pripovedovanju Frančiške Gradišar v Bavdkih zabeležila Pavla Štrukelj iz SEM.

Umivanje s svežo binkoštno roso pred sončnim vzhodom je pomagalo, da so z obraza izginile vse pege, da so te nehale boleti oči in tudi vsi mozoljčki so izginili. Pomagala je, če je koga metala božjast ali pa pri mrzlici; pripravek so napravili takole: vzeli so binkoštno roso, žegnano vodo od treh kraljev in tri ogeljčke, ki so jih dobili v zemlji pri rastlini metliki. Metlika je rastlina, ki je podobna pelinu. Ogeljčke so nabirali na kresni dan točno ob 11. uri dopoldne. Izkopali so jih izpod korenin pri vrhu metlike, ki je rasla v gredi. Če si uro zamudil, ogeljčkov ni bilo. Ogeljčke so potem najverjetneje posušili, saj so pri ljudskem zdravilstvu uporabili »prah od ogeljčkov«. To mešanico binkoštna rose, žegnane vode od treh kraljev in prah iz ogeljčkov je bilo treba izpiti, vendar pa bolnik ni smel vedeti, kaj pije. Seveda pa je bilo potrebno v to verjeti.

Vera Gorjup je za ime rastline metlika že slišala, saj so jo v Krvači Peči omenjali, kadar so se možje vrnili z dela v gozdu. »Pri Paulini so stara mati vedno vprašali možakarje, če so metliko prinesli iz gozda, pri nas doma pa so bili bolj popularni ajbiš, žajbelj, popelni, polaji... A grmič-

ki pri nas niso rasli v gredi, ampak ob gredi kot trajnica. Uporabljali so jih za čaj in za obkladke za na prsa.«

Zeliščarji so za rastlino metliko večinoma že slišali; poznajo jo kot užitno divjo rastlino, ki ima okus po špinaci – nekakšno staro vrsto špinace, bila pa naj bi precej cenjena tudi pri starovercih. O beli metliki *Chenopodium album*, ki jo lahko pogosto najdemo v gredi kot plevel, Karmen Jordan na portalu Bodieko zapiše, da je v njenih listih precej mineralov in bi jih posušene in zmlete lahko uporabili namesto soli. Bogata naj bi bila z vitamini A in C, pomirjala kožo po pikih insektov, pospeševala celjenje ran in sončnih opeklin, blažila bolečine v sklepih in še marsikaj drugega. Čaj iz bele metlike naj bi bil blagodejen pri želodčnih težavah. Njene koreninice uporabljajo za izdelavo naravnih čistil, saj vsebujejo saponine, ki se v vodi penijo – podobno kot milo. Pri odstranjevanju plevelov z vrta je torej vredno preveriti, ali so vsi pleveli res »le« pleveli.

Ker pa mi tudi omenjeni ogeljčki niso dali miru, sem o morebitnih izrastkih na koreninah metlike poiskala pomoč še pri biologinji Dubravki in etnobotaničarki Katarini s Hrvaške. Poslali sta mi zanimiv podatek, da metliko lahko napadejo nematode, kar je posebna vrsta zajedavcev in znanstveno ime za gliste. Imajo podolgovata in valjasta telesa »črvaste« oblike in sodijo med najpomembnejše zajedavce – danes je znanih kar 28.000 različnih vrst. Koreninske nematode (*Xiphinema* sp) so v zemlji in lahko vrtajo v notranjost korenin. Njihove žleze izločajo strupene snovi, ki korenine poškodujejo. Ko se samice nematod pritrdijo na korenino, na njih tvorijo okrogle ali hruškaste izrastke oziroma ciste. Te so vidne brez povečevalnega stekla; zajedavci v tem ovoju lahko preživijo tudi več let. (Seveda s tem ne trdim, da so to res omenjeni »ogeljčki«, kot jih navajajo informatorji v zapiskih iz Slovenskega etnografskega muzeja, zagotovo pa je vredno vsako rastlino, ki jo je poznalo ljudsko zdravilstvo, vzeti pod drobnogled. Vesela bom vsake dodatne informacije tudi z vaše strani.)

Pa se vrnimo k zdravljenju v kombinaciji vode in ognja. Da lahko pomaga ozdraviti glavobol, so vedeli

tudi na Mali Slevici. V vodo so dali žerjavico in potem vodo zlivali »vnic« – čez ramo. Glava je tako nehala boleti. Kadar te je bolela glava, je pomenilo, da si uročen, da je nekdo nad tabo izrekel urok. Takrat so na Velikem Osolniku naredili takole: v posodo z vodo so dali pet žarečih ogljev, da je zacvrčalo. Če je hudo zacvrčalo, so rekli, da je bil človek zelo uročen. Človeka z glavobolom so s hrbtnim delom dveh prstov z vodo pomazali po čelu in vodo potem zlili stran.

Podobno so zdravili tudi prašiče in govejo živino. Za kravo se je reklo, da je »uročna«, vol pa je bil »uroč n«. Znak za to je bilo, da so živali »debelo gledale«. Pri Mačkih so Borisu Orlu pripovedovali, da je v vasi pred 60 leti, torej okrog leta 1900, živela žena, ki je znala odganjati »uročinsko bolezen« (uročina = urok). Žena je vzela ponvico vode in dala vanjo pet gorečih oglov (žareči ogorki, op. a.). Lahko so bili tudi samo trije, le število je moralo biti vedno neparno. Vodo je skupaj z žarečim ogljem potem vrgla čez kravo »vnic«. Nič ni pogledala, kam je padlo in s tem je »uročnost« pri kravi odpravila.

Za konec pa še nekaj zapisanih besed o treh svetih večerih v naših krajih: pri Neredih so ženske na dan pred tremi kralji zdržale ves dan ob starem kruhu in mrzli vodi. Verjele so namreč, da bodo zato tri dni pred svojo smrtjo zvedele, da bodo umrle. Čebelarji pa so napovedovali takole: če je prvi sveti večer lep, bo dobra pomlad za čebele. Če na prvi sveti večer čebele šumijo, bodo tisto leto nanesele veliko medu. Šumijo pa le takrat, če je jasno in lepo, da si delajo toploto. Če je novoletni sveti večer lep, je za čebele dobro poletje. Če je na tri kralje večer sveti večer lep, je za čebele dobra jesen.

Vir: zapiski Orlovih ekip iz leta 1960 (hrani Slovenski etnografski muzej)
Ustni viri: Vera Gorjup, Mira Mustar, Mojca Praznik, Janko Gačnik, Marija Hočevar

Za družino Žunič iz Rašice, ki je utrpela požar, lahko prispevate preko humanitarnega računa
SI56 3300 0000 1303 865, odprtega pri Addiko bank
SKLIC: SI00 650-974

NAMEN: Veriga dobrih ljudi
PREJEMNIK: ZPM Ljubljana Moste-Polje,
Proletarska 1, 1000 Ljubljana
KODA NAMENA: CHAR

**Pomembno je, da navedete označen sklic!
Tako bo denar prejela izključno družina.**

Festival
BOŽIČNEGA
KRUHA
VELIKE LAŠČE 2023

Občina Velike Lašče vas
ob dnevu samostojnosti in
enotnosti vabi na

BOŽIČNO
NOVOLETNI
KONCERT,

v torek, 26. decembra
2023, ob 19. uri,
v Športni dvorani v
Velikih Laščah.

Nastopili bodo:
Sodraški tamburaši
Nastja Gabor
Ansambel Dolenjskih 5
Potoški fantje
Pevski zbor OŠ Primoža
Trubarja Vel. Lašče
Glasbena šola Ribnica

Vstopnine ni. Zbrani prostovoljni prispevki bodo namenjeni družini z Rašice, ki je utrpela škodo ob požaru ter OŠ Ljubo Šerčer iz Kočevja.

Tradicionalni slovenski zajtrk

Viktorija Levstek | foto: Neža Sedej

Tudi letos smo na Osnovni šoli Primoža Trubarja Velike Lašče ter obeh podružničnih šolah Rob in Turjak organizirali tradicionalni slovenski zajtrk. Dogodek se je dogajal v petek, 17. 11. 2023. Prve priprave so se začele že dan prej. Učenci predmetne stopnje so skupaj z učiteljico Nežo Sedej že v četrtek pekli medenjake. V petek je bil zajtrk na voljo od 7.00 do 8.25. Na centralni šoli so se učenci predmetne stopnje v tem času lahko udeležili različnih delavnic. Vodja delavnice izdelave sveč iz voska je bila učiteljica Marjeta Krašovec, medtem ko so pod budnim očesom učitelja Milana Kastelica učenci poslikali panjske končnice. Pod mentorstvom učiteljice Neže Sedej so učenci s predstavnicami iz Društva podeželskih žena pekli medenjake in kruh. Med dogodkom je bil prisoten tudi gospod

čebelar Brane Borštnik. Ta je učencem predstavil različne vrste medu in delo čebelarja. Dogodek smo slavnostno zaključili ob 9.30, ko smo se vsi zbrali v avli šole in skupaj zapeli pesem Čebelar Lojzeta Slaka.

Letošnji plakat za Tradicionalni slovenski zajtrk je popestrila ilustracija Ančke Gošnik Godec. Ilustracija je izvzeta iz pravljiце Bogata in revna sestra. Tradicionalni slovenski zajtrk povezujemo z bogato kulturno tradicijo pripovedovanja in zbiranja pravljić pri nas v Sloveniji.

Živila so nam dostavili:

- kruh – Iz krušne peči d. o. o.,
- maslo – Ljubljanske mlekarne d. o. o.,
- med – Brane Borštnik,
- mleko – Delindt d. o. o.,
- jabolka – Sadjarska kmetija Uhan.

Zahvaljujemo se mizarstvu Stritar, ki je naredilo in podarilo lesene deščice za poslikavo panjskih končnic.

Dan slovenske hrane na PŠ Turjak

Stanka Štrukelj | foto: Stanka Štrukelj

Na Podružnični šoli Turjak smo v mesecu novembru veliko časa posvetili slovenski hrani. Kar nekaj let smo obeleževali dan slovenske hrane s tradicionalnim slovenskim zajtrkom. Dan pa je v letošnjem letu prerasel v teden slovenske hrane, ki poteka tretji teden v novembru, z vrhuncem v petek, ki ga obeležujemo s tradicionalnim slovenskim zajtrkom. Tudi na naši šoli smo se odločili, da zajtrk nadgradimo in tako smo opravili dan dejavnosti, posvečen slovenski hrani.

Kot se spodobi, smo dan pričeli z zajtrkom: domač kruh, med, mleko in jabolko. S polnimi trebuščki smo se lotili različnih dejavnosti: obisk čebelarke, poslikava panjskih končnic, krajši kulturni program, uganke in pravljiće o čebelarju ter drugi hrani, povezani z zajtrkom, in peka piškotov.

Spoznali smo delo in opremo čebelarja. Čebelarka Blanka de Far Papež, ki na naši šoli vodi zelo dobro obiskan čebelarski krožek, nam je predstavila njeno delo in opremo. Svoje besede je podkrepila z veliko slikovnega materiala in konkretnim orodjem, ki ga potrebuje pri svojem delu. Spoznali in okušali smo različne vrste medu, propolis in cvetni prah. Ogledali pa smo si čebelji vosek in svečke iz njega. Čebelarka nas je razveselila tudi s čebeljim tatujem, kvačkano čebelo in svečkami.

Poslikavo panjskih končnic nam je omogočil g. Andraž Stritar iz Mizarstva Stritar, ki nam je že drugo leto zapored izrezal in podaril les za panjske končnice za celo šolo. Končnice smo poslikali s poljubnimi motivi, ki so otrokom blizu, kot so narava, čebelnjaki in živali.

Učenci gledališko ustvarjalnega krožka so sami ustvarili krajše dramsko besedilo o življenju čebel in ga zaigrali svojim sošolcem. Pevski zbor nam je ob spremljavi kitare zapel pesem Leti, leti moja čebelca. Za piko na i so četrtošolci spekli slastne brezglutenske medenjake in tako posladkali vse otroke šole in vrtca na Turjaku.

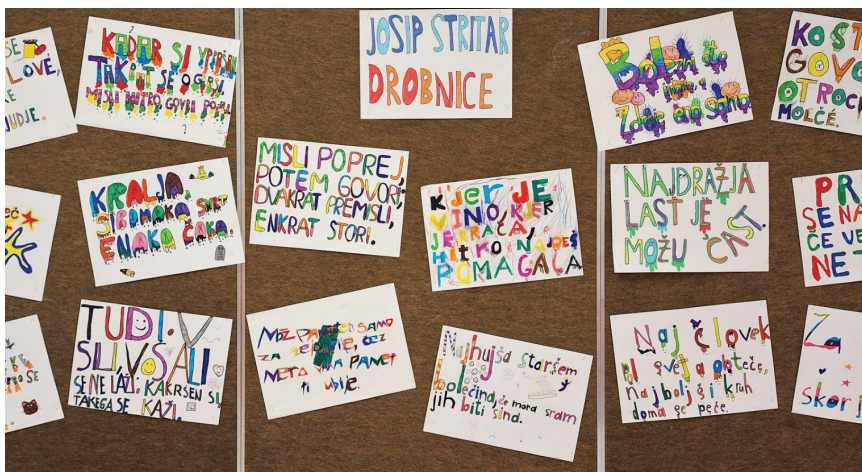
Dan slovenske hrane je bil tako za otroke kot tudi za učiteljice zanimiv in poučen in ga bomo zagotovo ponovili in nadgradili. Ob zaključku se zahvaljujem ge. Blanki de Far Papež za vodenje čebelarskega krožka in predstavitvijo dela in opreme čebelarja. Zahvaljujemo se tudi g. Andražu Stritarju za darovane panjske končnice.

StritART

Janja Samsa | foto: Janja Samsa, Lucija Glas

Na šoli smo letošnjo jesen namenili različnim dejavnostnim, s katerimi so učenci preko ustvarjanja in raziskovanja spoznavali Stritarja in njegovo delo. Vse skupaj smo poimenovali StritART.

Obisk Stritarjeve rojstne vasi

Oktober so se učenci razredne stopnje peš odpravili do Podsmreke – Stritarjeve rojstne vasi, kjer nas je prijazno sprejela gospa Mojca Praznik. Ogledali so si Stritarjevo kaščo in se v mislih skušali preseliti več kot 100 let nazaj, v čase, ko je tam živel Josip Stritar. Petošolcem je predmete v kašči odlično predstavila sošolka Sara Vesel; učenci so predmete po opazovanju tudi narisali.

Obisk Stritarjeve spominske sobe

V Stritarjevi spominski sobi v Levstikovem domu nas je v oktobru in novembru pričakala gospa Slava Petrič. Z besedo in petjem nam je približala življenje Stritarja in njegovega prijatelja Levstika. Učenci so jo z navdušenjem poslušali in sodelovali v pogovoru.

Stritar v šolski knjižnici

Knjižna uganka meseca oktobra se je glasila: Kdo je Boris Miran? Za simbolno nagrado, čokolado z lešniki (jagode smo zaradi neugodnega letnega časa izpustili) so se učenci potegovali v dveh kategorijah: pravilni in izvirni odgovori. Učenci so z brskanjem po spletu in literaturi prišli do pravih odgovorov, da je to psevdonim Josipa Stritarja, a so z uporabo domišljije in ustvarjalnosti napisali tudi nekaj izvirnih odgovorov. Naslednja knjižna uganka sta bili kar dve Stritarjevi uganki.

Knjižničarka Tanja Šteblaj je v šolski knjižnici pripravila poučen kviz, ki se je prepletal z vprašanji o Stritarju, Levstiku in Trubarju, saj smo konec oktobra praznovali dan reformacije. Učenci so s sodelovanjem in skupinskim delom pridobivali točke in nova znanja o naših pomembnih možeh.

Ilustratorji Stritarjeve poezije in mladi literarni ustvarjalci

Učenci so vsaj eno Stritarjevih pesmi spoznali pri pouku slovenščine, pri likovni umetnosti pa so jo ilustrirali. Kot napoved izida slikanice z umetniškimi ilustracijami so od novembra otroške umetnine razstavljene pred knjižnico v Levstikovem domu.

Učenci predmetne stopnje so po Stritarjevem zgledu ustvarjali uganke, ki so jih z vsebino postavili v sedanji čas.

Nastopi učencev na prireditvah

Občinsko prireditev ob 100-letnici Stritarjeve smrti so z Žabjo svatbo simpatično pričeli pevci otroškega pevskega zbora pod vodstvom Vite Mekinda. V nadaljevanju so izbrano Stritarjevo poezijo doživeto deklamirali Alja, Anja, Eva, Filip, Gaja, Julija, Kaja, Lovrenc, Meri, Rok, Špela in Teja.

Ob izidu Stritarjevih Pesmi za otroke 3. decembra na Trubarjevi domačiji so poezijo z zimsko tematiko pripovedovale Anja, Gaja in Zala.

Stritarjeve drobnice

Šolski hodnik smo popestrili z grafiti Stritarjevih drobnic. Čeprav so stare več kot sto let, je njihovo sporočilo še danes aktualno.

Izid šolskega glasila Lešniki

Zdaj najbrž veste, zakaj se naše šolsko glasilo imenuje Lešniki. Po nekajletnem premoru ga bomo v tem šolskem letu ponovno obudili in izdali ob slovenskem kulturnem prazniku – februarju 2024.

Delavnice pred novim letom

Viktorija Levstek | foto: Viktorija Levstek

V petek, 24. 11. 2023, smo imeli na Osnovni šoli Primoža Trubarja Velike Lašče tehniški dan. Osrednja tema so bile prednovoletne delavnice. Učenci vseh razredov so izdelovali voščilnice in zimsko dekoracijo za okrasitev šole. Vsak razred je izdelal tudi božično drevesce iz naravnih materialov. Njihova ustvarjalnost je razvidna iz fotografij.

Praznovanje tedna otroka v vrtcu Sončni žarek

Jožica Planinšek | foto: Jožica Planinšek

Praznovali smo »Teden otroka«, ki je potekal od 2. 10. do 6. 10. 2023. Moto tedna se je glasilo »zakaj in zatoji radovednosti«.

V vrtcu Sončni žarek smo pripravili obogatene dejavnosti. Starejše skupine so izvajale športne naloge za Mali sonček in različne poskuse. Otroci so se navduševali nad maketami »bruha-jočih« vulkanov, mavrico in podobnimi dejavnostmi.

Najmlajši so dopoldneve preživljali ob glasbi, igri in bivanju na terasi. Zakaj? Zato, ker se ob tovrstnih dejavnostih zabavajo in prijetno počutijo.

»Medvedki« so uspešno opravili nalogo za mali sonček. Tekli so kros

Skupine Pikapolonice, Mucki in Zajčki na pohodu s starši. Na cilju so pohodniki pričakali vlak

V »Tednu otroka« so bila organizirana tudi srečanja s starši. Skupine so se med seboj povezale, preverile vremensko napoved in organizirale pohode z družinami.

Pikapolonice, Mucki in Zajčki so družine povabili, da se zberejo na parkirišču pri pokopališču. Ob dogovorjeni uri smo se podali do železniške postaje. Na cilju smo imeli krajši postanek. Pohodniki so se osvežili s pijačo in priboljški, ki so jih imeli s seboj, ter sproščeno pokramljali.

Za zaključek nepozabnega srečanja je poskrbel g. Grega Bavdek – ogled gasilskega vozila

Med druženjem smo pričakali vlak. Navdušeni smo mu mahali in v odgovor smo dobili glasen zvočni signal.

Po odhodu vlaka smo se počasi odpravili nazaj proti zbirnemu mestu. Tam pa nas je čakalo presenečenje – ogled gasilskega vozila pri gasilskem domu. Otroci so bili vzhičeni. Vsi so si želeli splezati v kabino vozila. Zaposleni in starši se lepo zahvaljujemo g. Gregu Bavdku in še nekaterim očetom, članom PGD Velike Lašče, ki so poskrbeli za nepozaben, čudovit zaključek vrtčevskega srečanja

Glasbena šola Ribnica in izkušnje na Hrvaškem: Glasbeno povezovanje skozi Erasmus+

Emina Kuhar | foto: Emina Kuhar

Na začetku meseca oktobra sem kot profesorica nauka o glasbi in tamburice na Glasbeni šoli Ribnica imela privilegij sodelovati v programu Erasmus+, ki omogoča izmenjavo izkušenj med izobraževalnimi ustanovami v Evropi.

Moja pot me je vodila v nižjo in srednjo glasbeno šolo v Sesvetah na Hrvaškem, natančneje Glazbena šola Zlatka Grgoševića Sesvete. Šola, ki jo vodi ravnateljica Ljerka Pašalić, se lahko pohvali z 575 učenci in dijaki. Zaposluje 97 učiteljev ter deluje na kar štirih lokacijah.

Erasmus+ je evropski program, ki spodbuja sodelovanje in mobilnost v izobraževanju, usposabljanju, mladinskem delu in športu. Namenjen je ustvarjanju mostov med kulturami ter izmenjavi znanja in izkušenj med različnimi evropskimi državami. Projekt mi je omogočil, da sem za en teden stopila ven iz okvirov svoje glasbene učilnice in okusila bogastvo raznolikosti glasbenega sveta.

sem spoznati nove tehnične vaje, ki bi izboljšale igranje mojih učencev.

Posebno vrednost izmenjave je dodala moja mentorica, profesorica Klara Šimičić. Sodeluje na različnih mednarodnih tekmovanjih tamburaških orkestrów, kjer redno osvaja visoka priznanja. Njeno strokovno znanje in izkušnje so bile izjemno inspirativne, saj je delila svoje edinstvene pristope k poučevanju tamburice. Posebno ponosna sem, da sem lahko sodelovala pod njenim mentorstvom, saj so tudi njeni učenci na mednarodnih tekmovanjih iz tamburice dosegali izjemne rezultate.

Poleg tega je profesorica Šimičić poskrbela, da sem pridobila literaturo za

glasbene veščine. Učne ure trajajo prva tri leta dvakrat tedensko po 30 minut, nato pa po 45 minut. Pri nas šolanje traja le 6 let, prva štiri leta dvakrat tedensko po 30 minut, nato pa po eno šolsko uro. Prav tako skupinski pouk nauka o glasbi pri njih poteka dvakrat tedensko po eno šolsko uro, medtem ko je pri nas na urniku le enkrat tedensko. To je lahko koristen vzgled pri razmisleku o možnih prilagoditvah in izboljšavah v slovenskem sistemu glasbenega izobraževanja. Še ena zanimivost je, da na njihovi šoli poučuje kar 5 profesorjev tamburice, kar zagotavlja širok spekter znanj in izkušenj, ki se prenašajo na učence.

Ob zaključku izobraževanja se želim

V uvodnem delu izobraževanja smo se posvetili primerjavi glasbenega izobraževanja na obeh straneh meje. Izmenjava idej in metodologij je bila osvežujoča, saj sem odkrila raznolike pristope k poučevanju glasbe. Hrvaški glasbeni kolegi iz Glazbene šole Zlatka Grgoševića so delili svoje izkušnje s poučevanjem, kar mi je odprlo nove perspektive pri oblikovanju učnih ur.

Moji osebni cilji v okviru izobraževanja so bili usmerjeni v pridobivanje novih znanj in metod poučevanja, zlasti pri skupinskem pouku nauka o glasbi. Želela sem razviti in izpopolniti pristope, ki bi učencem omogočili boljše razumevanje in vključevanje v svet glasbe. Poseben poudarek sem namenila tamburici; želela

tamburico, ki je na Slovenskem precej skromna. Njeno delo na tem področju je izjemno pomembno za širjenje repertoarja tamburaške glasbe in dvig kakovosti poučevanja tamburice. Prav tako mi je mentorica predstavila metode za premagovanje treme, kar bo nedvomno koristno tudi v mojem nadaljnjem delu z učenci.

V času izmenjave sem opazila tudi nekaj razlik med hrvaškim in slovenskim glasbenim izobraževanjem. Najbolj očitna razlika je, da na Hrvaškem namenja več časa glasbenemu izobraževanju. Osnovno glasbeno izobraževanje pri predmetu tamburice traja več let kot pri nas, skupaj z višjo stopnjo 8 let, kar omogoča globlje in bolj celovito učenje

zahvaliti Glasbeni šoli Ribnica in ravnateljici Francu Malavašiču, ki sta omogočila izvedbo tega izjemnega Erasmus+ projekta. Hvaležna sem za pridobljene izkušnje, ki bodo nedvomno obogatile mojo pedagoško pot ter prispevale k dvigu kakovosti poučevanja. Vrnitev domov s kovčkom polnim novih idej, prijateljstev, glasbenih spoznanj in mentorstva profesorice Klare Šimičić je neprecenljiva. Izkušnja iz Erasmus+ mi je omogočila, da še bolj cenim raznolikost glasbenega sveta ter da svoje znanje in navdih delim s svojimi učenci. Prepričana sem, da bodo plodovi te mednarodne izmenjave dolgoročno prispevali k razvoju glasbenega izobraževanja tudi na moji domači šoli, Glasbeni šoli Ribnica.

Najini recepti

Mija & Jure

Veseli december je čas druženj in praznovanj. Tokratni recepti bodo najprej ogreli, potem pa še krepko nasitili omizje šestih prijateljev; če pa vam slučajno kaj ostane, si lahko naslednje jutro pripravite izvrstne sendviče.

Čebulna marmelada (Jure)

Sestavine

- 500 g rdeče čebule
- 1 žlička soli
- ščep popra
- 5 žlic olivnega olja
- 200 ml balzamičnega kisa
- 500 ml rdečega vina
- 3 žlice sladkorja

Čebulo olupimo, narežemo na kolarje in pražimo na olju približno 15 minut. Med praženjem dodamo sol in poper. Ko čebula postekleni, ji dodamo kis in vino. Ko zavre, dodamo sladkor in pri rahlem vretju kuhamo še eno uro do primerne gostote. Marmelado napolnimo v steklene kozarčke in jo hranimo v hladilniku.

Velikolaški rozbif po angleško (Jure)

Sestavine

- 1 kg zorenega govejega hrbta*
- 5 žlic oljčnega olja
- 1 žlica polnozrnatih gorčice
- 1 žlička soli
- 1 žlička popra
- 1 žlička suhega rožmarina
- 1 žlička suhega timijana

Vse sestavine dobro premešamo in jih dobro vtremo v kos mesa. Meso pustimo, da se marinira vsaj tri ure. Mariniran kos mesa opečemo z vseh strani v razbeljeni ponvi, opečenega pa prestavimo v pečico, kjer ga pečemo do središčne temperature 50 stopinj C (za 1 kg je to približno 50 minut). Pečenega lahko pojemo vročega, še boljši pa je ohlajen in tanko narezan.

**izvrstne kose zorene govedine se dobi v Zadruzi Velike Lašče*

Fokača (Mija)

Sestavine

- 520 g moke
- 1 vrečka suhega kvasa
- 2 žlički soli
- 500 ml mlačne vode
- 4 + 4 žlice oljčnega olja

V primerno posodo presejemo moko ter vanjo vmešamo suhi kvas in sol. Dodamo mlačno vodo ter olivno olje*. Maso dobro premešamo. Testo, ki je skoraj tekoče, prekrijemo s kuhinjsko krpo in ga vzhajamo eno uro. Vzhajano testo zlijemo v zelo dobro naoljen pekač. V pekaču pokrito testo pustimo vzhajati še dobre pol ure. Ko testo naraste do zelene višine, ga pokapljam z oljčnim oljem ter posujemo z grobo soljo. S prsti v testo naredimo luknje, ki poskrbijo za večjo zračnost. Pečemo 20 minut na zgornjem in spodnjem gretju na temperaturi 200 C.

**Masi lahko dodamo tudi narezane črne olive, česen in sušene paradižnike.*

Pečeni camembert (Jure)

Sestavine

- 1 kolot sira Camembert
- 1 strok česna
- ščepec grobe soli
- ščepec popra
- 3 žlice belega vina
- 1 žlica oljčnega olja
- 1 vejica rožmarina
- 1 vejica timijana

Sir damo v ognjevarno posodo, ki se mu lepo prilega, in ga večkrat prebodemo. Česen nasekljamo in ga skupaj z ostalimi sestavinami potresemo po vrhu sira. Sir pečemo 10 minut na 180 stopinj C. Postrežemo vroče topljenega.

Kuhano vino (Jure)

Sestavine

- 1,5 l rdečega suhega vina
- 1 l vode
- 150 g sladkorja
- 1 pomaranča
- 1 limona
- 4 cimetove palčke
- 10 klinčkov
- 10 semen kardamoma
- 10 janeževih zvezd

Sladkor skupaj z začimbami ter limonino in pomarančno lupinico karameliziramo. Preden postane temno rjav, ga zalijemo z mešanico vina, vode ter soka pomaranče in limone. Ko napitek zavre, ga odstavimo in še vročega postrežemo.

*To je bil najboljši čas,
bil je najhujši čas, bila
je doba modrosti, bila
je doba neumnosti, to je
bil čas prepričanja, bil
je čas neverovanja, bila
je sezona svetlobe, bila
je sezona teme, izvir
upanja, zima obupa.*

Charles Dickens,
Zgodovina dveh mest

*Ustvarjalci Troble
vam želimo modrosti,
svetlobe in upanja!*

TROBLA

*Naj se vam v novem letu izpolnijo vse
sanje.*

*In če ste morda pozabili nanje,
ne obupajte in se vrnite vanje.*

*Mirne praznike vam želi kolektiv
KG-Denta*

Tel.: 01/320-47-41
E-pošta: info@kg-dent.si
Delovni čas
Pon. - Čet. 7:00 - 20:00
Pet.: 7:00 - 14:00

Konzervativa
Protetika
Kirurgija

Endodontija
Ortodontija
Parodontologija

Atletska šola teka Špela v Velikih Laščah

Smo Atletska šola teka ŠPELA, ki se z atletiko ukvarjamo že 30 let in imamo športne uspehe tako na državnih kot mednarodnih prvenstvih. V svojih vrstah imamo državne reprezentante kot državne rekorderje in ne nazadnje smo prejeli na prireditvi Naj atlet 2023 nagrado za našo atletinjo Lino Žlindra za fair play.

V klubu imamo priznane trenerje, ki svoje znanje prenašajo zelo uspešno na mlajši rod. Naša odlika je, da vsakemu atletu dajemo priložnost, da spozna kraljico športa atletiko. Ko jo osvoji, preidemo na tekmovanja in nato v tekmovalni ritem. Atletska šola teka Špela izvaja atletske šole že drugo leto v Športni dvorani Velike Lašče.

Če želite svojega otroka naučiti atletskega prvin, so vam naša vrata na stečaj odprta ob petkih od 15.00 do 16.00 ure ali pa nam pišite na e mail: akspela@siol.net ali pokličite na GSM 041-604-185.

Staro leto se izteka in prihaja novo leto 2024, zato se vam Športno društvo Špela zahvaljuje za izkazano zaupanje in želimo vsem, ki za nas stiskate pesti in nam stojite ob strani, vsem članom društva, staršem, sponzorjem in Občini Velike Lašče naslednje:

Nikoli ni prepozno, da se za trenutek ustavimo, nikoli ni prepozno, da obiščemo prijatelje in nikoli ni prepozno za voščilo in želja.

Ob kocu leta se vam zahvaljujemo za zaupanje, ki ste ga nam izkazali v tem letu in vam želimo lepe božične praznike in veliko sreče ter uspehov v novem letu 2024.

Športno društvo Špela, Špela Bizjak s trenerji

45. leto delovanja Planinskega društva Velike Lašče

Anamarija Rigler, Planinsko društvo Velike Lašče | foto: arhiv PD

Živimo v občini, v kateri deluje veliko društev, ki povezujejo ljudi z enakimi interesi. Eno najstarejših društev je Planinsko društvo Velike Lašče, ki aktivno deluje že 45 let.

Že od začetka je glavno poslanstvo društva organizacija planinskih pohodov po slovenskih planinah in gorah; skoraj vsako leto se odpravimo tudi v tuja gorstva. Z leti se je v društvu strokovno usposobilo kar nekaj planinskih vodnikov in markacistov različnih kategorij Planinske zveze Slovenije.

Narava je lepa. Planine in gore so lepe. Vsakdo doživi to lepoto po svoje; nekdo zelo in z vsem srcem, drugi malo ali le občasno. Velika večina ljudi pa se strinja, da so planine in gore lepe. Lepe so v vseh letnih časih, lepe zjutraj, podnevi, zvečer in ponoči, lepe kadar smo veseli ali žalostni. V društvu člani vodniškega odseka vsako leto pripravijo program pohodov, da lahko ljubitelji pohodništva pod vodstvom šolanega in izkušenega vodnika celo leto pravilno in varno hodijo v te lepe hribe. Člani markacijskega odseka društva pa z rednimi delovnimi akcijami skrbijo, da je približno 75 km poti v naši okolici vzdrževanih in varnih.

V zadnjem letu je v društvu aktivno začel delovati tudi mladinski odsek. Člani odseka smo poskrbeli, da po nekaj letih premora ponovno izvajamo planinski krožek. Vsak mesec naše mlade planince peljemo na pohod, kjer se veliko gibamo, učimo varnega planinarjenja, spoznavamo planinsko opremo in se zabavamo.

Veseli smo, da je za nami uspešno leto. Do konca novembra smo izpeljali 24 čudovitih pohodov in kar nekaj delovnih akcij. Markacisti so se še posebej potrudili za ureditev poti na Grmado, ki je čedalje bolj

obiskana. Dobro označene in vzdrževane planinske poti so nujne za varnejši obisk planinskega sveta. Po označenih poteh pa je treba hoditi tudi zaradi varovanja narave, saj jo z ubiranjem raznih bližnjic le dodatno uničujemo.

Člani, ki delujemo v društvu, smo prostovoljci. Povezujeta nas ljubezen do vsega, kar je povezano s planinstvom, ter interes, da prispevamo nekaj k boljšemu načinu življenja drugih. Da pa društvo v današnjih časih lahko deluje, je v veliki meri zaslužna tudi finančna pomoč Občine Velike Lašče. Vsako leto lahko s sredstvi, ki so nam dodeljena na podlagi oddane vloge za sofinanciranje društev,

vsaj delno krijemo stroške tradicionalnega pohoda po velikolaški kulturni poti, ki je del občinskega praznika; delno krijemo prevoz in dokupimo planinsko opremo, ki je brezplačno na voljo vsem članom društva, da lahko varno hodijo v hribe. V letošnjem letu se še posebej želimo zahvaliti Občini oziroma županu, ki je prisluhnil dolgotelni prošnji za obnovo mostu med Karlovico in Polzelom. Že zgodaj spomladi je bil v organizaciji Občine z delom domačih mojstrov tako zgrajen stabilen lesen most, prek katerega lahko pohodniki varno prečkajo potok in jim ni treba zapustiti markirane poti.

Člani Planinskega društva Velike Lašče v prihajajočem letu želimo vsem veliko zdravja in varen korak. Hribo so opomnik, da ima vse v življenju vzpona in padca. Želimo vam čim več vzponov in čudovitih razgledov.

*»So poti, ki vodijo v nove kraje,
so poti na katerih se marsikaj doživi,
so poti, ki vodijo v nova spoznanja,
in so poti, ki vodijo v srca ljudi.«*

**Želimo vam veliko lepega za praznike
in varen korak na vseh poteh v
naslednjem letu!**

Planinsko društvo Velike lašče

Rekreativno plavanje

Miloš Petelin in Jaka Kaplan
foto: Občina Ribnica

Rekreativno plavanje je namenjeno vsem, ki bi radi razgibali svoje telo ne glede na svojo starost in predznanje plavanja. Plavanje je odlična aerobna vadba, ki krepi srčno-žilni sistem, mišice in izboljšuje vzdržljivost. Redna vadba v vodi tudi zmanjšuje stres ter izboljšuje fizično in psihično počutje. Plavanje je vadba za celo telo, saj pri premagovanju napora sodelujejo vse večje mišične skupine. Plavanje je torej kakovosten način ohranjanja telesne kondicije, zdravja ter dobrega počutja in vse koristi so medsebojno povezane. Če plavate iz užitka, boste zagotovo pridobili tudi nekaj vzdržljivosti. Če pa plavate za večjo telesno vzdržljivost, boste plavanje vzljubili in postali tudi bolj zdravi.

Plavanje na nas deluje zelo blagodejno zaradi navidezne breztežnosti. Ravno zato so poškodbe pri plavanju zelo redke. Še posebej pa je ta šport primeren za ljudi s prekomerno telesno težo. Zelo učinkovito deluje tudi proti stresu in ima pozitivne učinke na počutje posameznika. Nedvomno boste pri plavanju spoznali tudi nove prijatelje, s katerimi boste delili isto strast.

Vljudno vas vabimo, da se nam pridružite v bazenu Športnega centra Ribnica na Majnikovi ulici 2 v Ribnici. Termini za rekreativno plavanje so:

od ponedeljka do petka
med 20.00 in 21.30 uro ter

v soboto in nedeljo
med 15.00 in 19.00 uro.

Cena obiska oz. mesečne karte z DDV:
odrasli 5,00 EUR,
otroci do 10 let in upokojenci 4,00 EUR,
mesečna karta odrasli 50,00 EUR,
mesečna karta otroci do 10 let in
upokojenci 40,00 EUR

Tekaška sezona 2023

Martin Lovšin | foto: Witisi photo

Tole besedilo bo urednik glasila najverjetneje uvrstil nekam v rubriko rekreacije in športa, kamor verjetno tudi sodi, saj bo beseda tekla o teku. Ko se novo leto približuje in je staro že v izdihljajih, je priložnost, da odidem na izlet po ulicah spomina in opravim razmislek o letošnji tekaški sezoni. Statistika na tekaški uri kaže, da sem tekaške copate obul 120-krat in pretekel približno 1800 kilometrov, za kar sem potreboval okoli 160 ur. V tem pogledu, če potegnem črto, precej povprečna sezona. Udeležil sem se tudi enega manjšega in štiri večjih tekaških dogodkov v Sloveniji in na Hrvaškem v razdaljah nekje med 20 in 60 kilometrov. Na enem izmed teh sem za las osvojil stopničke, na enem sem jih za las zgrešil, na enem so me zaradi slabo načrtovane hidracije zadnjih 10 kilometrov stiskali krči, na enem sem se malce izgubil, na enem pa je malo manjkalo, da bi se podelal v hlače.

Občutki na tekaški prireditvi so različni, dogajanje pa sledi značilni dramski zgradbi:

- **Zasnova:** predstavitev tekačev na startu, medsebojno ocenjevanje in merjenje, vznemirjenje, vzhičenost in občutki podajanja v neznano na startu.
- **Zaplet:** tekač (junak) trči na prve ovire, nasprotja naraščajo in boj za mesta se zaostrojuje. Osredotočenost na podlago, pravilno dihanje, vnos kalorij, hidracija.
- **Vrh:** zaplet doseže zadnjo stopnjo. Razvrstitev tekačev med peščico najhitrejših, glavino, počasne in tiste, ki so nekje vmes.
- **Razplet:** dramski obrat, ki dokončno zapečati tekačevo (junakovo) usodo. Izvin gležnja, padec zaradi spotika ob korenino, brca v kamen, krči zaradi nepravilne hidracije. Posebno razplet učinkuje tedaj, kadar junak misli, da se bliža rešitev, gledalec pa že vidi, da hiti v neizogiben propad.
- **Razsnova:** zaključek dramskega

dogajanja, ki sprosti gledalčevo napetost. Tekoč (junak) se počasi, a vztrajno približuje cilju. Spremljajo ga močne bolečine v nogah, v mislih pa se odšteva vsak korak.

Ko v cilju ješ topel obrok in srkaš hladno pivo, ti glavno zadovoljstvo in nasmešek na obrazu nudi predvsem dejstvo, da ti ni potrebno narediti več niti enega koraka in da je agonije konec. V tistem trenutku se z neomajno prepričanostjo odločiš, da imaš sedaj za nekaj časa tekaških podvigov dovolj in da greš lahko na zaslužen tekaški dopust, če ne celo v penzijo. Kakšen teden dni kasneje odpreš prenosnik, se prijaviš na nov tekaški dogodek in cikel je ponovno sklenjen. Prvi del vsake priprave na tek je načrtovanje treningov, kjer v odvisnosti od dolžine in profila proge ter tudi svojih ambicij in želja okvirno začrtiš potek treningov. To je najbolj zabavni del; malce manj zabavna je izvedba načrta. Pravijo, da se med tekom kriza prične po 27. kilometru. Očitno ta številka res predstavlja nekakšno navidezno mejo, kar potrjujejo tudi zgodbe Hendrixa, Cobaina, Joplin in Winehouse. V resnici kriza nastopi že veliko prej, že med procesom treninga. Ko nekaj minut praznega pogleda strmiš v

v oblak, v aplikacijo Garmin, Suunto ali Strava, bo tvoj tekaški curriculum vitae ostal brez vnosa in v čem je potem pravzaprav smisel? Strava je v tem pogledu povsem enaka aplikaciji Instagram: če te ni gor, ne obstajaš. Če tega dogodka nisi objavil, se ni zgodil. Toda dan teka se neusmiljeno bliža in načrtovanega plana se je potrebno držati. Zato je motivacijo potrebno iskati za vsakim vogalom, v vsaki špranjici, linici in mali odprtini. Ko jo najdeš, se je moraš trdno oprijeti, kajti izmuzljiva je kot jegulja in redkejša kot osvojene točke ekipe MLP v Občinski ligi malega nogometa Velike Lašče od sezone 2018 naprej. Vir motivacije tako črпам iz dejstva, da je tek odlična rekreacija, ki ohranja telo v dobri kondiciji, in hkrati s sproščanjem endorfinov in endogenih kanabinoidov skrbi tudi za dobro mentalno počutje. Drugič, motivacijo najdem v tem, da tako ali tako moram trenirati, sicer bom na naslednji tekaški prireditvi po nepotrebem (še bolj) trpel in se (še bolj) vlekel do cilja. Priznam, kdaj pa kdaj tekaške copate obujem, ker v tistem trenutku preprosto nimam nič boljšega za početi. Včasih pa mi tek nudi zelo priročen izgovor, saj lahko uredniku tega glasila rečem, da nimam časa

vezalke svojih tekaških copat in se sprašuješ o smislu življenja. Skupina Zmelkoov v tistem svojem komadu o smislu življenja ne omenja teka v megli, mrazu, dežju in blatu, ko utrujenih mišic in z bolečinami v sklepih odštevaš kilometre do svojega doma in hkrati razmišljaš in upaš, da ti bo baterija na uri zdržala do konca, ker si jo spet pozabil napolniti. Če se namreč podatki o teku ne shranijo

napisati sestavka, ki sem ga obljubil. Toda tako, kot so treningi na koncu nekako opravljeni, je tudi to besedilo vendarle prišlo do zaključka. Obljub o tem, kdaj bo nov sestavek izpod mojega peresa uvidel luč, ne bom dajal, saj bi me za obljubo lahko kdo držal. Povem pa lahko, da bom nekje sredi leta 2024 skupno pretekel 10.000 kilometrov; morda takrat dobim kakšen navdih.

Adl o tem in onem

Pripravljala Jože Starič

O umetni inteligenci

Umetna inteligenca ali generativni jezikovni model, ki jo poznamo danes, je napačno poimenovana. To namreč ni inteligenca. To je stroj, ki v skladu z jezikovnimi modeli ustvarja besedila.

Umetna inteligenca lahko napiše vsebinsko ustrezno pesem, ki ustreza vsem metričnim in ritmičnim pravilom. Pri sonetu bi bila najbrž vsebina pravilno umeščena v obe kvartini in obe tercini. Vendar pa na bralca ne učinkujejo le slogovna, ritmična ali oblikovna korektnost, temveč tudi čustveni naboj, ki je v pesmi, in se v bralcu ustvari med branjem. To bi lahko primerjal z likovnimi deli, na katerih je upodobljena krajina. Po tej logiki bi morala biti fotografija boljša, saj so na njej natančno vključena vse podrobnosti. Slika pa ima dušo, saj je avtorjeva interpretacija vidnega. Na sliki se vidi in čuti tudi avtorjev odnos do motiva. Pisec napiše delo z odnosom do teme in to stoji. Odnos oziroma energijo, ki jo je pisec vložil, delo nosi v sebi in to bralec začuti. Pesem oziroma literarno delo je torej medij, ki avtorjevo čustveno stanje nekega trenutka posreduje bralcu. Umetna inteligenca pa vsega tega nima.

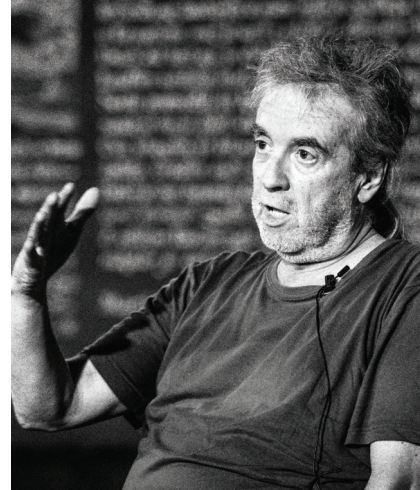
Zares problematične pa se mi zdijo manipulacije, ki jih predstavljajo tako imenovani »deep fake« filmi, ki jih je mogoče videti le na internetu. To so z umetno inteligenco ustvarjeni filmi, ki so tehnično dovolj dobri, da jim nepozorni in nekritični gledalci verjamejo. Zadnji tak film, ki sem si ga ogledal, je bil intervju z Greto Thunberg. Podobna je njena, glas je njen, vsebina njenih odgovorov pa ne in samo pri celozaslonskem ogledu se vidijo

podrobnosti, ki niso dobro ustvarjene. Vendar pa to nakazuje zastrašujočo smer, ki pelje v skrajnost, da nobenemu posnetku na tem svetu ne bo več mogoče verjeti. Najbrž bo z ustrezno tehnologijo, ki pa je ne bo imel vsak, možno prepoznavati ponaredke.

Po eni strani bo uporaba umetne inteligence učencem olajšala pisanje spisov in seminarских nalog, po drugi strani pa bo učiteljem otežila ocenjevanje. Toda zagotovo bodo našli načine in tehnike, s pomočjo katerih bo drugače sprogramirana umetna inteligenca brala dela in prepoznavala, ali je njihov avtor človek ali ne. Glede preverjanja avtorstva sicer že dolgo obstajajo preizkušene tehnike: Ko je v srednji šoli profesorica posumila v avtorstvo moje zgodbe v angleškem jeziku, me je poklicala pred tablo, kjer sem moral povedati obnovo svojega dela. Če je ne bi sam napisal, tudi obnove ne bi mogel povedati! Ljudje smo prilagodljivi in se vedno znajdemo v eno ali drugo smer.

Zaradi umetne inteligence bo marsikdo izgubil delo. Mislim, da bodo razni novičarski portali prvi na udaru. Širjenje umetne inteligence lahko pripelje do splošnega nazadovanja človeške inteligence, ki pa vendarle ni samo tehnični pojem, ampak tudi nekaj ustvarjalnega.

Med ljudmi se že pojavlja strah pred umetno inteligenco. Tako kot se je v prvi industrijski revoluciji zgodilo z ludizmom, bi se lahko pojavila tudi želja po uničenju umetne inteligence. A kaj se pri umetni inteligenci sploh lahko razbije? Njenega pohoda verjetno ni mogoče ustaviti. Vprašanje pa je, ali bo človek v umetni inteligenci našel samega sebe in kako

se bodo ob tem razvijali medčloveški odnosi.

Dejstvo je, da je umetna inteligenca odlično orodje »kontrolorjev planeta«. V skrajni fazi bi lahko v celoti uravnavala naša življenja. Od tega, kaj in koliko boš lahko kupil, do tega, kam in kdaj boš lahko šel.

O vinilnih ploščah

Verjetno bodo v prihodnje dela, ustvarjena s pomočjo umetne inteligence, postajala vse bolj popularna. Ampak predvsem zato, ker bodo »in«, ker bodo trend, moda, hit, kajti v promocijo bodo vložili veliko denarja. Zanima pa me, ali bo to dolgoročno zdržalo in kako dolgo bo trajalo. Tudi vinilne plošče so bile pred časom skoraj popolnoma pozabljene, zdaj pa se spontano vračajo. Ker se na to ne spoznam, sem vprašal strokovnjaka, koliko je njihov povratek v resnici spontan. Vinil je spet »in« brez propagandne kampanje, ki bi trend poganjala od zadaj. Vinilne plošče imajo neko simboliko. Plošča je šarmantna, četudi je nekoliko spraskana; ovitki so pogosto likovne umetnine in jih lahko nekam postaviš. Vinilka nosi s seboj čustveno vrednost, ki je ostali nosilci zvoka nimajo. Vinilna plošča je poleg glasbe, ki jo nosi, cel kontekst. V izdelavo je vključenih veliko ljudi, ki dodajo svoje po umetniški ali pa po povsem obrtni plati. Drugi nosilci se s tem res ne morejo primerjati.

Razkritje: Adl z odprtimi očmi in ušesi spremlja svet okoli sebe, zato so pogovori z njim vedno zanimivi. Ker se mi zdi škoda, da bi vse odletelo v pozabo, pogovore snemam in nato iz njih izluščim, kar se mi zdi zanimivo. Vse, kar je napisano, je povedal Adl, možno pa je, da je zapisano v drugačnem kontekstu, zaradi česar je odvezan vsakršne odgovornosti za zapisano.

7. državna razstava in ocenjevanje kruha iz krušne peči v Robu

Dragica Heric | foto: Dragica Heric

V drugem tednu decembra je v Robu ponovno dišalo po kruhu, pečenem v krušnih pečeh, saj so članice Društva podeželskih žena Velike Lašče tudi letos izpeljale državno razstavo in ocenjevanje kruha iz krušne peči. Od vseh 28 ocenjenih kruhov je 25 kruhov prejelo zlato priznanje, trije pa so bili srebrni.

Na tokratnem 7. državnem ocenjevanju kruha iz krušne peči je bilo prinesenih 28 različnih hlebcev kruha, ki so bili razdeljeni v tri različne kategorije: A – pšenični kruh, B – kruh posebnih vrst in C – mešani kruh. Vsak hlebec mora biti pečen iz enega kilograma moke; ne sme biti premazan z jajcem; ne sme biti pečen v modelu, pač pa mora imeti obliko hlebca. Kruhe je ocenjevala tričlanska komisija v sestavi Irene Ule, Milke Debeljak in Nežike Režek. Ocenjevale so zunanji videz in obliko, vonj skorje in sredice, videz in lastnost skorje in sredice ter okus skorje in sredice. Skorja mora biti enakomerne debeline; biti mora povezana s sredico, ki mora imeti ustrezno barvo in poroznost. Milka Debeljak, ki je v ocenjevalni komisiji bila tudi v preteklih letih, je povedala, da so kruhi letos bili zelo dobri, saj komisija skorajda ni imela pripomb. »Mogoče velja majhno opozorilo, da kruh mora biti dovolj slan,

da je pravega okusa, in da se pri gnetenju lahko mirno doda več tekočine, saj je potem sredica bolj elastična. Zagotovo pa vsi, ki s svojimi kruhi sodelujejo že več let, upoštevajo nasvete komisije, saj so kruhi vsako leto boljši in letos so res dobri,« zaključila Milka Debeljak.

Prve dni v decembru sta dve članici DPŽ Velike Lašče Jožefa in Zdenka Škrabec sodelovali na razstavi in ocenjevanju potic v Šentjernej. Obe sta za potici prejeli srebrno priznanje.

K reku o kruhu: »Kruha ne naredi moka ampak roka,« je Magdalena Peterlin, predsednica DPŽ Velike Lašče, v svojem uvodnem nagovoru dodala še, da kruh naredi tudi srčna ljubezen do

peke kruhov za tiste, ki jih imamo najraje. Ponosna in vesela je, da je letos peklo kruh v krušni peči toliko pridnih rok. Na razstavi in ocenjevanju kruhov iz krušne peči so poleg več članic DPŽ Velike Lašče kruh v krušni peči pekle tudi članice DPŽ Sončnica iz Grosuplja, DPŽ Ivanjščice iz Ivančne Gorice ter nekaj posameznic in posameznikov iz bližnje in tudi širše okolice.

Predsednica Zveze kmetov Slovenije Irena Ule se je zahvalila vsem tistim, ki so se trudile, da je na razstavi ob slovesni razglasitvi rezultatov ocenjevanj toliko kruhov. Zahvalila se je vsem, ki so državno razstavo in ocenjevanje kruhov iz krušne peči pripravili, in tistim, ki so kruh pekli, saj s tem ohranjajo in prenašajo tradicijo naših prednikov naslednjim rodovom. Da kruh ni le osnovno živilo, pač pa je simbol domačnosti in tradicije, je poudaril podžupan občine Velike Lašče Dejan Zakrajšek. Po uvodnih nagovorih in kratkem kulturnem programu o kruhu, ki so ga pripravili učenci Podružnične šole Rob – vse skupaj pa je v svoji domačnosti povezovala Martina Tekavec – je sledila podelitev priznanj, 25 zlatih in tri srebrne. Med zlatimi sta kruh Špela Šteh in kruh Jožeta Senegačnika prejela vse možne točke. Špela Šteh je članica Društva podeželskih žena Sončnica iz Grosuplja in je spekla kruh iz bele in koruzne moke ter kuhanega krompirja, ki kruhu podaljša svežino. Kot nam je povedala, kruh ob pomoči tašče, ki je zakurila krušno peč, peče vsak teden. Jože Senegačnik je na tovrstnih razstavah in ocenjevanjih že znan, kot je tudi znan, da peko

obvlada, saj vedno posega po najvišjih priznanjih. Tokrat je spekel kruh iz moke in hokaido buče, ki jo je prej popekel v pečici in zmiksalsal ter testu dodal poleg soli in kvasa še mleko. Do sebe je včasih tudi kritičen, saj meni, da je kruh vedno lahko boljši, da včasih uspe, včasih pa tudi ne, a je vsekakor prepričan, da vaja dela mojstra.

Marta Glavič in Ivanka Zabukovec sta prejeli še plaketo, saj sta tri leta zapored za kruh prejeli zlato priznanje. Ivanka Zabukovec, članica DPŽ Velike Lašče, pogosto peče kruh v krušni peči za svoje najbližje. Čeprav ima stroj za gnetenje testa, ga raje zamesi na roke, ker pravi, da je potem boljši. Poleg tega si sama zakuri tudi krušno peč, ki mora biti ustrezno vroča, da se kruh ne speče preveč in ne premalo.

**DRUŠTVO PODEŽELSKIH ŽENA
VELIKE LAŠČE**

*Vsem občankam in občanom
občine Velike Lašče in
drugim bralcem Troble
želimo blagoslovljene božične
praznike ter zdravja, sreče in
medsebojnega sodelovanja v
novem letu 2024.*

Društvo podeželskih žena
Velike Lašče

VABILO

Društvo podeželskih žena Velike Lašče vabi dekleta in žene z veseljem do druženja, peke, izdelovanja papirnatega cvetja ter izmenjave receptov. Družimo se vsako zadnjo sredo v mesecu ob 19. uri v društveni sobi v pritličju Občine Velike Lašče.

Halloween 2023: Dobrodošli v svetu Harryja Potterja!

Špela Mihič | foto: Špela Mihič

Letošnje leto se je ponudila priložnost, da uresničimo idejo, ki je zorela že nekaj let, vse odkar je najstarejši sin z navdušenjem prebral vse knjige o Harryju Potterju.

Ob prebiranju knjig in ogledu vseh filmov smo si zamislili, da bi ustvarili zgodbo o Harryju Potterju kar v domači hiši na Mali Slevici.

Idej, kaj vse se lahko naredi, res ni manjkalo. Večinoma smo jih našli kar na YouTube. Tam so prikazane tudi številne kratke predstavitve za izdelavo dekoracije.

Namesto običajnega rezanja buč smo se letos odločili, da za Halloween »preoblečemo« kar našo hišo.

Projekta sem se lotila sredi avgusta in ga z občasnimi prekinitvami zaključila konec oktobra. Ravno prav, da smo za noč čarovnic dobili pravcato čarovniško hišo z lebdečimi svečami, morakvarji, letečimi metlami in ključi ter številnimi drugimi elementi, ki so igrali pomembno vlogo v zgodbi mladega čarovnika.

V čarovniškem ambientu smo namesto en dan uživali kar cele jesenske počitnice ter se ob tem družili z drugimi Harry Potter navdušenci; naša hiša na Mali Slevici je za kratek čas tako postala pravi pravcati muzej Harry Potterja.

Upokojski kotiček

Jožica Mavsar Nosan, predsednica DU

Martinovanje

V novembru smo v društvu upokojencev poleg rednih mesečnih dejavnosti poskrbeli tudi za Martinovanje. Zabavo smo povezali še z ogledi. Najprej smo obiskali deželo kozolcev v Šentrupertu. Kozolce kot sušilno napravo so na Slovenskem v preteklosti uporabljali celo leto. Že spomladi sredi maja so kmetije vanje vdevali deteljo. Če vreme ni dopuščalo sušenja sena na travniku, so ga sušili v kozolcu. Ko so želi žito, so tudi snope sušili v kozolcu. Pred zimo so kozolec zapažili s slamo ali koruznico in pod njim so bili pospravljene orodje in v vozovi ter kmetijska mehanizacija.

Kozolec je bil tudi prostor za različna slavlja in praznovanja, kot so nove maše, poroke, prizorišče za gledališke igre. V današnjem času kozolci nimajo več omenjene namembnosti. Zato mnogi kozolci v naši lepi deželi propadajo, a vendar predstavljajo našo kulturno dediščino. V Šentrupertu so postavili muzej kozolcev na prostem. Iz različnih predelov so pripeljali kozolce, ki jih je že načel zob časa. Sedaj obnovljeni sestavljajo deželo kozolcev. Lahko opazujemo mojstrovine tesarskih mojstrov, ki jih je bilo v Mirenski dolini več. Nekateri tesarji so bili tudi samouki, ki so se obrti naučili od starejših tesarskih mojstrov.

Naša naslednja postaja je bila Mirna Peč. Tam je v nekdanji šoli urejen muzej Lojzeta Slaka. Bil je ljudski godec in nekatero njegove skladbe, kot so v Dolini tihi in Čebelar, so že kar ponarodele. V muzeju je na ogled stalna razstava o Slakovem življenju in glasbeni poti s celotno njegovo glasbeno zbirko, predmeti in originalnimi harmonikami.

Lojze (Alojzij) Slak se je rodil v vasi Jordankal kot četrti izmed desetih otrok in

drugi sin očetu Matiji in mami Ani, rojeni Barbo. Lojze se je rodil v času, ko je bilo na kmetiji veliko dela in tako je mama Ana že kmalu po porodu zaradi premalo počitka zbolela. Malega Lojzeta so zato peljali k Aninim staršem v nekaj kilometrov oddaljen Mali Kal. Stric Ludvik Barbo je imel harmoniko, s katero je igral na vaških slavjih in porokah. Lojze je imel izreden posluš in je bil navdušen nad stričevo diatonično harmoniko. Kljub strogi prepovedi je pri osmih letih na skrivaj sam poskusil z igranjem. Igranja na harmoniko se je naučil sam, večinoma na skrivaj, ko je bila ostal družina na delu zunaj hiše. Kasneje so ga izdali sosedje, ki so stricu Ludviku zaupali, da se iz hiše, ko odrasli odidejo, sliši igranje harmonike. Ludvik ga je pri igranju podpiral, toda povedal mu je tudi, da je bolje, da se uči kar sam. Čeprav je Lojze ostal na Malem Kalu pri starih starših, stiki z družino na Jordankalu niso bili pretrgani; redno so se namreč drug med drugim obiskovali z zapravljičkom.

Pri petnajstih letih je Lojze že igral na porokah. Zanj je bil pomemben dogodek, ko je leta 1957 prvič nastopil na javni radijski oddaji Pokaži kaj znaš in pričel strokovno javnost. Dve leti pozneje je nastal Ansambel bratov Slak. Leta 1964 se je Lojze spoznal s pevsko

Še nekaj za zdravje – predavanje

Na koncu meseca smo povabili na predavanje še atlasologa, ki nam je predstavil Human UP metodo nastavitve atlasa. To je prvo vretenca v zatilju. Opravil je kontrolni pregled pri tistih, ki že imajo nastavljen atlas, nekateri pa so se za nastavev odločili po predavanju.

skupino Fantje s Praprotna, ki so kmalu postali člani ansambla Lojzeta Slaka.

Seveda pa je Lojze imel tudi svoj poklic. Izučil se je za tapetnika in pozneje do upokojitve opravljal delo komercialista. Z družino je živel v Šentvidu pri Ljubljani in leta 2011 umrl za posledicami hude bolezni.

Naša končna postaja je bila hiša Cesar v Mirni Peči, kjer smo se po dobrem kosilu zavrteli ob zvokih harmonike.

Ker je bilo prijavljenih veliko članov, smo na Martinovanje odšli kar dvakrat. Spremljali smo tudi vinski krst.

Delavnica pametnega telefona

V društvu smo organizirali delavnico pametnega telefona, na katero se je prijavilo 18 slušateljev. Razporedili smo se v dve skupini in se srečali štirikrat po dve šolski uri.

*V hišah prižiga
se luč za lučjo,
na cestah glasno
kraguljčki pojo.
Spet je prišel k nam ta
praznični čas,
ko veselja nasmeh
ožari naj obraz.*

Vesel božič in srečno v letu 2024 želi Društvo upokojencev Velike Lašče vsem članom DU in vsem občanom

Po poteh Lojzeta Slaka

Janez Petrič

V petek, 10. 11. 2023, smo se ob 9. uri zbrali v Velikih Laščah in tam počakali avtobus, ki nas je odpeljal na izlet v Mirno Peč (Dolenjska). Vstopili smo gor in se usedli vsak na svoj sedež. Pričakala nas je vodička Jožica, ki nas je vodila cel dan in nam razkazala naselje, kjer je živel legendarni narodno zabavni glasbenik Lojze Slak iz Mirne Peči. Ogledali smo si njegov muzej in njegovo življenjsko pot do glasbe. Pričakala nas je domačinka s harmoniko in nam zaigrala priljubljeno skladbo – Visoko nad oblaki. Ta pesem je bila hit, uspešnica. Veliko se je igralo in pelo na koncertih, veseljah, porokah, rojstnih dneh itd.

Lojze Slak in Fantje iz Praprotna nam bodo ostali v lepem spominu. Ko je bila ura štiri, smo se odpravili peš do domače gostilne in se tam lepo namestili ter naročili hrano in pijačo. Uživali smo v dobri domači glasbi in petju Slakovih viž v lepem vzdušju.

Okrog 18. ure smo se počasi odpravili proti avtobusu za odhod v Ljubljano. Ob pol osmih zvečer smo prispeli nazaj v Velike Lašče, se poslovili in odšli vsak svojo pot.

Bomba na Turjaku

Nika Možek

Pri turjaškem gradu so 7. novembra med arheološkim izkopavanjem našli neeksplozivno ubojno sredstvo (NUS). Policija in pripadniki enote za varstvo pred NUS so območje zavarovali in identificirali najdbo. Šlo je za topovsko granato kalibra 75 mm, mase 6,35 kilogramov, italijanske izdelave iz obdobja II. svetovne vojne. Glede na oceno stanja granate so se odločili za odstranitev in prevoz v namensko skladišče, kjer bo čakala na uničenje. Z detektorjem kovin so preiskali še dodatnih 100 kvadratnih metrov okoli najdbe.

Okolica je zelo kontaminirana z drugim kovinskim odpadnim materialom, a dodatnih najdb NUS pa niso našli. Če naletite na predmet podoben neeksplozivnemu ubojnemu sredstvu, se umaknite na varno; predmeta se ne dotikajte in pokličite klic v sili na številko 112.

MEGADOM
URESNIČI IDEJE CENEJE!

BELA TEHNIKA

SUPER IZBIRA

MALI GOSPODINJSKI APARATI

PRALNI STROJ GORENJE WNE184AS
399,90€

SUŠILNI STROJ GORENJE D2NE92/GN
519,90€

MEGADOM | RIBNICA | 01/8351 640

Občina Velike Lašče
želi vsem vesel božič in
srečno novo leto.

Srečno 2024.

Iskrene čestitke tudi ob praznovanju
dneva samostojnosti in enotnosti.

Varno novo leto 2024!

GASILCI PGD TURJAK

SREČA NI V GLAVI IN NE V VELJAVI
IN NE ČE IMAŠ POD PALCEM GORO ZLATA.
SREČA JE, ČE SE DELO DOBRO OPRAVI
IN ČE IMAŠ KOGA RAD.

T. PAVČEK

Društvo Zarja spominov vabi na
POTUJOČO RAZSTAVO
O II. SVETOVNI VOJNI
od 20. januarja do 11. februarja 2024
Dom krajanov Turjak

Jesenovanje čete vztrajnih bizonov

Mohor Stare, Brihten medved

Jesenovanje 2023 smo imeli na Brezovici pri Ljubljani. Začelo se je v soboto, 11. 11. 2023, ob osmih zjutraj, ko so nam v krogu naročili, naj »gremo v kraj« za kvadrat. Tam so nam dali vrvico in najprej smo se učili zavezati tovorni voz. S pomočjo listkov, ki so nam jih dali voditelji, smo se razdelili v vode. Šli smo na hajk (skavtski potep) za kake tri ure, kjer smo se pogovarjali o primernem imenu za vod in vse do tega, kdo bo najverjetneje naslednje leto vodnik in o mnogočem drugem. Ko smo prišli nazaj, smo se naučili še začetni voz ter se šli igrati, s katero so nam predstavili, kako skavt osebno napreduje (tako si skavt tudi prisluži našitke s simbolom malih mečev, ki jih imajo nekateri skavti našite na svojem kroju). Imeli smo posvet za nove vode in nato še kvadrat, kjer so vodniki dali obljubo, mi pa smo obljubo dali voditeljem (kaj točno sem že pozabil, ampak saj sploh ni važno) in tako imamo sedaj svoj vod medvedov. Zabavali smo se na večernih igrah; igrali smo se igro princeske, ki vam je morda že znana; če pa ne, vam zaupam, da morajo biti fantje pri tej igri zelo previdni, da jih ne »fašejo«. Igrali smo se še igro ubogi črni muc, ki nam jo je pokazal in nas jo naučil voditelj, ki pozna igre, ki jih nikoli noben drug naš skavt ne pozna. Ta igra je najbrž iz starih časov, ker jo začuda pozna moja mami. Naučili smo se še

ribiški voz in šli smo spat ob približno enajstih. Ob polnoči smo delali odkupnino, saj sta bila dva izmed nas na telefonu, kar je seveda prekršek pravil. Pri skavtih odkupnino delajo vsi; tako je nočni ples z imenom Lavrencija odplesala cela četa. Očitno nas je vse skupaj dovolj utrudilo, da je bil preostanek noči miren in smo zjutraj uspešno vstali ob približno sedmih. Pospravili smo ruzake in kočice, kjer smo bivali, ter odšli k maši brezoviške župnije, kjer so nas prijazno sprejeli. Tako se je končalo naše »najlegendarnejcarsko« jesenovanje 2023.

Jesenski dan krdela navihanih tačk

Petja Klobučar, Poslušna levinja

Z volčiči smo se zbrali v Robu pri gasilnem domu, kjer smo dan pričeli z igro, da smo se malo ogreli, saj je bilo

precej mrzlo. Volčiči so iskali listke, ki so jih morali razkodirati. Nato so se razdelili v gruče, v katerih bodo med letom opravljali različne naloge. Volčiči so postajali že precej lačni, zato smo se odpravili proti župnišču, kjer nas je pričakala mama Rakša s piškoti in toplim čajem.

Ko smo dobili novo energijo, smo se igrali kraja zastavic in rovčka. Med igro pa sta Akela in Bagira podeljevala plene, ki jih morajo volčiči narediti do naslednjega srečanja. Po igri smo po-

jedli odlične makarone s tuno, ki jih je pripravila mama Rakša.

Po kosilu smo nabrali veliko dračja, da smo zakurili ogenj. Naučili smo se, kako gori ogenj in kaj potrebuje za gorenje ter kaj potrebujejo gruče za normalno delovanje. Pekli smo tudi penice, ki jih je prinesla Akela. Dan je hitro minil. Zaključili smo ob 16.00, vendar večina še kar ni želela domov, saj so se želeli igrati kraja zastavic.

Jesenovanje klana »kje si k te naj«

Ajda Koren, urejena levinja

Od 24. do 26. 11. 2023 smo se klancovi Klana mogočnega hrasta odpravili na jesenovanje v Malo staro vas. Ker je bil teden globalnega učenja smo se čez vikend globalno učili o našem planetu. Sprehajali smo se po gozdovih v okolici Grosuplja in pekli pico v saču, ki je bila zelo dobra. Sobotni večer smo si popestrili z ogledom tekme našega voditelja Luke. Igrali smo tarok, si s kartami prerokovali prihodnost in se

res zabavali v sproščenem vzdušju ter se med sabo povezali. Jesenovanje je bilo za nas pomembno tudi zaradi izbire novega imena klana. Po napeti borbi všečkov na Instagramu smo le prišli do končnega zmagovalca. Zda se po novem ponosno predstavljamo pod imenom Klan »kje si k te naj« s klicem »mami na skavt'h sm«. V nedeljo smo zaključili z sveto mašo v Grosuplju in se odpravili domov.

Čebelarsko društvo Turjak

Blanka De Far | foto: Blanka De Far

Julija smo ustanovili novo Čebelarsko društvo Turjak, ki deluje na področju občine Velike Lašče. Čebelarsko društvo Turjak je bilo ustanovljeno z namenom organiziranja strokovnih predavanj in nudenja udeležbe članom na različnih izobraževanjih, sejmih, razstavah in ekskurzijah, kjer se seznanijo s sodobnimi trendi čebelarstva, apiterapije, ekološkega čebelarstva in dobrimi praksami

Vsako leto bo društvo s podporo ČZS organiziralo Dan sajenja medovitih rastlin z namenom osveščati širšo javnost o pomenu sajenja medovitih rastlin. Na ta dan si želimo, da bi z nami sodelovala in nas podprla tudi Občina Velike Lašče. Največ lahko naredimo in poskrbimo sami, in sicer da posadimo medovite rastline za oprasovalce. Vsako pozitivno delo, ki ga bomo opravili v skupnem prostoru, je naložba v prihodnost. Zato vas k projektu »Dan sajenja medovitih rastlin« že sedaj vabimo, da se boste pridružili k podpori in posaditvi medovitih rastlin v letu 2024.

V svojih vrstah imamo tudi člane, ki nimajo lastnih čebeljih družin, želijo zdrav slog življenja in podpirajo lokalno prehrano.

Veliko pozornost namenjamo promociji čebelarstva, ekološkem čebelarstvu, apiterapiji ter podpori pri prodaji čebeljih pridelkov. Aktivno bomo sodelovali na vseh tradicionalnih in lokalnih prireditvah ter osveščali ljudi o pomenu in koristi čebel in ostalih oprasovalcev za okolje in zdravje.

Čebelarstvo ima izjemno pomemben vpliv na okolje, oprasovanje rastlin in lokalno skupnost. Poudariti moramo, kako čebelarji prispevajo k ohranjanju narave:

1. Oprasovanje rastlin: Čebele in drugi oprasovalci igrajo ključno vlogo pri oprasovanju številnih rastlinskih vrst, vključno z mnogimi pridelki, ki jih ljudje uporabljamo za hrano. Brez učinkovitega oprasovanja rastlin bi bila pridelava sadja, zelenjave in drugih kmetijskih pridelkov veliko manj uspešna.

V šolskem letu 2023/2024 skrbimo za čebelarski podmladek z mentorstvom čebelarskega krožka na PŠ Turjak, ki je med večjimi v Sloveniji, saj ga obiskuje 25 otrok. V društvu se zavzemamo, da bi postavili učni čebeljak ob PŠ Turjak ter ob njem pa urejen nasad medovitih rastlin.

2. Raznolikost rastlinskih vrst: Društvo spodbuja k sajenju medovitih rastlin. Čebele obiskujejo različne rastline za nabiranje nektarja in cvetnega prahu, kar pomaga pri ohranjanju ekosistemov in habitatov za različne živalske vrste.

3. Ekološko pridelovanje medu: Društvo spodbuja in podpira čebelarje, ki

sledijo ekološkim načelom, uporabljajo naravi prijazne metode in se izogibajo uporabi sintetičnih zdravil v čebelnjakih. To pripomore k ohranjanju čistega okolja in prispeva k zmanjšanju škodljivega vpliva na naravo.

4. Izobraževanje lokalnih skupnosti: Člani in društvo bodo lahko izvajali izobraževalne programe in delavnice za lokalno skupnost, ki ozaveščajo ljudi o pomenu čebelarstva in ohranjanja okolja. To prispeva k večji zavesti ljudi o pomembnosti ohranjanja narave in vpliva na trajnostni razvoj.

5. Ohranjanje tradicije: V Sloveniji je čebelarstvo tradicionalna dejavnost, ki se prenaša iz generacije v generacijo. Način življenja s čebelami je tudi priznan s strani Unesca kot nesnovna kulturna dediščina. Ohranjanje teh tradicionalnih znanj in tehnik prispeva k ohranjanju kulturne dediščine in povečuje povezanost ljudi z naravo.

Čebelarsko društvo s člani so zavezniki v ohranjanju narave in trajnostnega razvoja, saj prispevajo k ohranjanju ekosistemov, biotske raznovrstnosti in lokalnih skupnosti. Skrb za čebele in njihov vpliv na okolje je ključnega pomena za našo prihodnost in zaščito planeta.

Čebelarsko društvo Turjak vabi nove člane!

Ste ljubitelj narave, čebel in čebelarstva? Bi se želeli pridružiti skupnosti strastnih čebelarjev in skupaj z nami prispevati k ohranjanju okolja?

Pridružite se nam lahko vsi, ki vas zanima čebelarstvo, ne glede na vašo predhodno znanje in izkušnje. Če ste že izkušen čebelar, boste našli skupino enako navdušenih kolegov, s katerimi boste lahko izmenjali izkušnje in znanje. Če pa ste začetnik, vas bomo s strokovnim mentorstvom in izobraževanjem vodili skozi začetne korake čebelarstva. V društvo vabimo tudi ostale ljudi, ki si želijo popestriti zdravo življenje s čebeljimi pridelki v svojem vsakdanu.

Stopite v stik z nami preko e-pošte: blanka@cd-turjak.si ali po mobilnem telefonu 040/33-99-63 in predstavili vam bomo vse potrebne informacije o članstvu. Skupaj bomo soustvarjali bolj trajnostno in naravi prijazno prihodnost.

Pridružite se Čebelarskemu društvu Turjak! Naj med!

Na obisku v Bruslju

Marko Gruden, predsednik OO NSi Velike Lašče | foto: PR NSi

Skupina članov Nove Slovenije in prijateljev se je med 1. in 4. decembrom 2023 odpravila na obisk v Evropski parlament v Bruselj. 15-članska zasedba je v zgodnjih jutranjih urah v petek krenila z letalom preko Trsta in Frankfurta v Bruselj, kjer smo si ogledali praznično okrašeno središče mesta, polno stojnic in vonja po kuhanem vinu. Seveda si Belgije ne gre predstavljati brez čokolade in piva ter tudi njihovega krompirčka. Sončen sobotni dan smo izkoristili za izlet v Brug-

ge, ki slovi po lepem zgodovinskem središču mesta, kanalih in ohranjeni arhitekturi. Zvečer smo si ogledali še predstavo luči na fasadah glavnega trga Bruslja in se sprehodili do slavnega dečka, ki lula. V nedeljo dopoldne smo se ustavili v Slovenskem pastoralnem centru pri našem rojaku dr. Zvonetu Štrublju, ki nas je toplo sprejel; prisluhnili smo tudi vodstvu po razstavi Portreti duše. Nedeljsko popoldne je bilo rezervirano za raziskovanje Hiše evropske zgodovine, ki prikazuje

skupne točke in skupno zgodovino našega kontinenta. Če smo sobotni dan preživel v sončnem vremenu, smo bili v nedeljo deležni snega. Ponedeljkovo jutro je bilo namenjeno obisku stavbe Evropskega parlamenta. V Centru za obiskovalce so nas prijazno sprejeli in nam predstavili nekaj podatkov o zgodovini in delovanju Evropskega parlamenta; ogledali smo si tudi plenarno dvorano.

Zahvaljujemo se evropski poslanki Ljudmili Novak, ki je podprla naš obisk.

Čudovite praznike!

Želimo vam blagoslovljene božične in novoletne praznike ter ponosno praznovanje dneva samostojnosti in enotnosti.

Naj rojstvo, ki je spremenilo zgodovino, prinese upanje in veselje tudi v letu 2024!

Naročnik oglasa je NSi.

NSi
Velike Lašče

Spoštovani člani in prijatelji društva VSO, spoštovani domoljubi!

December je povezan z mnogimi pomembnimi dogodki naše samostojnosti. 17. decembra leta 1990 je bil prvi postroj nastajajoče slovenske vojske v Kočevski Reki. 23. decembra 1990 je bil plebiscit o samostojnosti Republike Slovenije, kjer smo se večinsko odločili za samostojno pot. V spomin na ta dogodek praznujemo 26. decembra dan samostojnosti in enotnosti z željo, da bi bili vsak dan bolj povezani in enotni ter zazrti v svetlo prihodnost naše domovine.

Voščimo vam ponosno praznovanje dneva samostojnosti in enotnosti, mirne in blagoslovljene božične praznike ter v novem letu veliko zdravja in izpolnjenih želja.

Združenje VSO Brezovica, Ig, Škofljica
in Velike Lašče

Poslanci v Velikih Laščah

Marko Gruden, predsednik oo NSi Velike Lašče | foto: PR NSi

V okviru terenskega obiska poslanske skupine NSi, ki je potekal 11. septembra 2023, so se poslanci ustavili tudi v naših krajih. Nameni terenskega obiska so spoznavanje težav in izzivov, ki jih imajo občine, podjetniki, kmetje in prebivalci na tem območju.

Del ekipe, ki so ga sestavljali vodja poslanske skupine Janez Cigler Kralj, poslanca Jožef Horvat in Aleksander Reberšek ter poslanka Iva Dimic, se je najprej ustavil v podjetju Akustika Pirman v Poslovni coni Ločica, kjer

nam je lastnik predstavil podjetje, halo, v kateri domujejo, in izzive, s katerimi se srečujejo. Sledil je obisk Dentalnega centra KG-dent, kjer sta nam Marko in Katja Gradišar predstavila svojo zgodbo in podjetje. Gostje so bili nad videnim in slišanim navdušeni. Naslednja postaja je bila Obrtna cona Predstruge, kjer smo obiskali podjetje LSP d. o. o. Jože in Ema Perhaj sta nas prijazno sprejela, nas popeljala po proizvodnji in nam predstavila načrte in izzive, s katerimi se podjetje sooča; ogledali smo si tudi novo halo v izgradnji.

V sklopu obiska smo poleg občine Velike Lašče obiskali še občine Dobrepolje, Sodražica, Loški Potok in Ribnica. Na kosilu so se poslanci srečali tudi z župani teh občin; med njimi je bil tudi velikolaški župan Matjaž Hočevar. Poslancem je predstavil izzive, s katerimi se srečujemo v Velikih Laščah ter možnosti sodelovanja pri njihovem reševanju.

Kot prebivalec naše občine sem bil zelo vesel in ponosen, da sem lahko našim poslancem in svojim sodelavcem pokazal uspešna družinska podjetja, ki pri nas delujejo. Verjamem, da se bo tudi za naslednji obisk našlo še podjetij, kmetij in javnih ustanov, ki bi jih bilo vredno obiskati.

Jože Možina: Slovenski razkol Okupacija, revolucija in začetki protirevolucionarnega upora

Združenje VSO Brezovica, Ig, Škofljica in Velike Lašče

Velikih Laščah smo v Levstikovem domu v nedeljo, 19. novembra, gostili izjemni dogodek, ki je pritegnil pozornost številnih ljudi in dvignil navdušenje v kraju. Znani zgodovinar dr. Jože Možina je predstavil svojo najnovejšo knjigo, "Slovenski razkol", ki je razkrila pomembne vidike slovenske zgodovine med drugo svetovno vojno.

Slovenski razkol je prelomno zgodovinsko delo, znanstvena monografija, ki na poljuden in dokumentiran način v marsičem ruši tabuje in desetletja vzdrževano ideološko dogmo o enostranski krivdi za slovensko bratomorno vojno. Gre za izjemno delo, ki je doživelo že sedmi ponatis in doživlja rekordne uspehe pri bralcih. Knjiga dejansko spreminja dosedanje vedenje o drugi svetovni vojni na Slovenskem, predvsem v luči razlogov in krivde za slovenski narodni razkol, ki nas pesti še danes. Monografija je sad doktorskega študija in 20-letnih raziskovanj dr. Jožeta Možine, med katerimi se je avtor dokopal do fascinantnih, doslej neznanh arhivov in pričevanj, ki zgodovino druge svetovne vojne na Slovenskem v marsičem pišejo na novo. Na 624 straneh vsebuje 217 ekskluzivnih faksimil dokumentov in fotografij vseh vpletenih strani, 15 zemljevidov in 35 grafov. Dodatno vrednost predstavljajo vključena pričevanja oseb (tudi iz oddaje Pričevalci na Televiziji Slovenija), ki so doživljale vojne dogodke, in grafične ponazoritve žrtev vojne ter njihovih povzročiteljev, ki karseda natančno pokažejo, katera stran

v vojni je sprožila nasilje in kakšne so bile posledice. Prav zato je knjiga izredno aktualna in s svojimi novimi razkritji pomembna za slovensko prihodnost.

Avtor se je med predstavitvijo tudi bolj podrobno dotaknil našega ozemlja in vojnega dogajanja v naših krajih, saj je pomemben del v knjigi posvečen tudi Velikim Laščam. Po glavni predstavitvi je odgovoril še na zastavljena vprašanja in mnenja; sledila sta zahvala za predstavitev in zaključek večera z nakupom podpisane knjige.

Razburljivo v Državnem zboru

Alenka Jeraj, poslanka v Državnem zboru Republike Slovenije

V DZ smo sprejemali proračunske dokumente za leto 2024 in 2025. V ospredju pa žal ni bilo le sprejemanje proračuna, pač pa pravi teater absurda pri sprejemanju amandmajev SDS in NSi glede usklajevanja transferjev. Amandmaja sta bila sprva potrjena, a se je koalicija na vse pretege trudila, da bi to preprečila. Glasovalne naprave naj bi zatajile zaradi kozmičnega dežja in naj ne bi pravilno zabeležile glasovanj koalicijskih poslancev. Napake so se zgodile samo pri njih. Do tega je prišlo zaradi zlorabe in nepravilne uporabe glasovalne naprave, saj so se hoteli izogniti glasovanju PROTI amandmaju, ki bi pomenil ne-

kaj dobrega za veliko število državljanov. Ko se je izkazalo, da glasovalne naprave normalno delujejo, so v koaliciji zahtevali ponovno glasovanje, čemur smo se poslanci opozicije uprli in zapustili dvorano – po našem prepričanju je bil naš amandma sprejet že prvič! Koalicija je nato, pozor, amandma, ki so mu sprva nasprotovali in dva dni dokazovali, da so glasovali PROTI, potrdili. Ravno zato, ker nasprotovanje ni bilo pravilno zabeleženo, so zahtevali ponovno glasovanje in nato dva dni kasneje glasovali ZA. Vse skupaj je izpadlo precej neresno, a počasi se navajamo, da je v tej koaliciji in vladi vsak dan kaj novega, vsak dan kakšno presenečenje.

Je pa to slabo za Slovenijo in vse nas. Leto, ki se izteka, je polno prelomljenih obljub, novih administrativnih ovir, kot je obvezno štempljanje, in tudi leto višanja cen hrane in elektrike, višanja davkov, ene najvišjih stopenj inflacije, poglobljanja težav v zdravstvu. Za konec pa še ocena, da gospodarska rast naslednje leto ne bo 2,4 %, ampak le 1,8 %. Slabo, res slabo. Vse to

»Na koncu niso leta življenja, ki štejejo, ampak dejstvo, koliko življenja je bilo v teh letih.«

Abraham Lincoln

Naj vam praznični dnevi prinesejo veliko miru, veselja s svojimi najdražjimi in ponosa ob spominjanju pomembnih prelomnic v življenju našega naroda; novo leto pa naj bo zdravo in uspešno.

Srečno in vse dobro!

zaradi napačnih odločitev koalicije, ki smo jim v opoziciji nasprotovali. Na začetku mandata so razveljavili Zakon o dohodnini, s katerim smo znižali obremenitev plač in zagotovili višje plače, sedaj pa obljublajo gospodarstvenikom, da bodo razbremenili plače. Da o ugotovitvi koalicije predsednika Vlade RS dr. Goloba, da je 20 ministrstev preveč, kar smo prav tako poudarjali v času referendumov, in menjavi že 5 ministrov sploh ne govorimo. Kaj nas še čaka pred koncem leta?

Za vse informacije sem na voljo na **01/478-95-80** ali **051-374-475**.

Lahko se mi oglasite po el. pošti: **alenka.jeraj@dz-rs.si**.

Obiščite lahko mojo Facebook stran, kjer objavljam aktualne misli in vse o mojem delu v DZ.

»Ne bojte se življenja!
Naj pljuska v vas z vso silo in v vse žile,
naj vas nese ali zanese, le ne pustite,
da vas spodnese. In imejte ga radi,
da bo tudi ono, življenje, imelo rado vas!«
(T. Pavček)

Drage občanke, spoštovani občani
ter bralec Troble!
Vam in Vašim dragim želimo blagoslovljene,
mirne in vesele božične praznike
ter ponosno praznovanje Dneva
samostojnosti in enotnosti.

Zdravje in ljubezen pa naj Vas spremljata
tudi v novem letu.

SREČNO 2024!
Občinski odbor SDS Velike Lašče

SDS

Naročnik oglasa je SDS.

SLS

Čim več imenitnih dni,
takšnih, ko se nikamor ne mudi.
Tistih s smehom na obrazu,
z iskrico v očeh
in toplino v dlaneh.

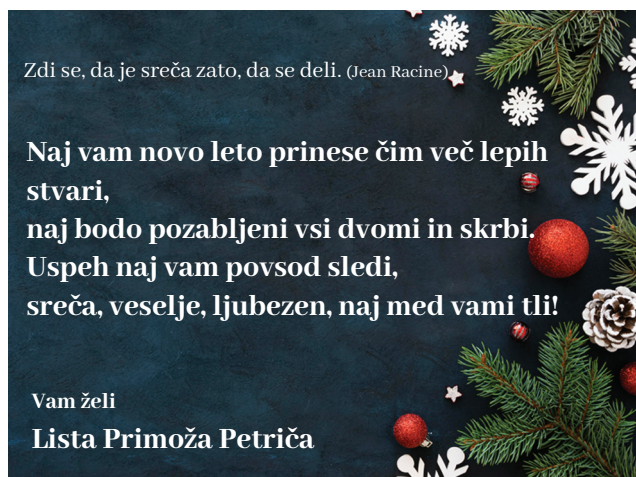
**BLAGOSLOVLJEN
BOŽIČ IN
SREČNO 2024!**

OO SLS Velike Lašče

Naročnik oglasa je SLS.

Neročnik objave je Lista Matjaža Hočevarja.

Neročnik objave je Lista Primoža Petriča.

PETER HREN, S.P.
GRADEŽ 14, 1311 TURJAK
GSM: 031/356 668
TEL: 01/7881 366

STEKLARSTVO

- Brušenje stekla
- Fazetiranje stekla in ogledal
- Peskanje stekla
- Izdelava izolacijskega termopan stekla
- Kaljeno steklo
- Tuš kabine (po meri, s tesnili)
- Ogledala
- Izdelava taljenega stekla z vzorci (fusing tehnika)
- Montaža vsega navedenega
- Ostale steklarske storitve

Mali véliki SUV + SUV²
Popolnoma nova KONA + TUCSON

+ 4 zimske pnevmatike za 1 €

Povprečna poraba goriva: 1,383 – 7,816 l/100 km, emisije CO₂: 31,40 – 177,68 g/km.
Emisije onesnaževal zunanjeje zraka iz prometa pomembno prispevajo k poslabšanju kakovosti zunanjeje zraka. Prispevajo zlasti k čezmerno povišanim koncentracijam
prijemnega ozona, delcev PM₁₀ in PM_{2.5} ter dušikovih oksidov. Slike so simbolične. Akcija velja do razprodaje zaloga. Več informacij vezanih na akcijo gonilno je na voljo pri
poblaščenih prodajalcih vozil Hyundai. Pogoji garancije in podatki o specifični porabi goriva in emisijah CO₂ so na voljo na www.hyundai.si. *ob nakupu avtomobila prejmete 4
zimске gume za samo 1 evro, gum ni mogoče zamenjati za denar oz. za dodaten popust.

Avtohiša Zalar d.o.o.,

Male Lašče 105, 1315 Velike Lašče, 01 7881 999, www.avtohisazalar.si, prodaja@avtohisazalar.si

ŠIRIMO EKIPO

INŠTALATER STROJNIH INŠTALACIJ
(elektrotehnik, strojni tehnik)
delo obsega inštalacijo strojnih inštalacij,
priklop toplotne črpalke, zagon

SERVISER OGREVALNIH NAPRAV
(elektrotehnik, strojni tehnik)
delo obsega servis toplotnih črpalk

KOMERCIALIST
delo obsega pripravo ponudb za toplotne
črpalke, ogleda na terenu pri strankah

Potrebno je imeti vsaj dve leti izkušenj.
Prošnje pošljite na elektronski naslov:
racunovodstvo@knut.si

www.knut.si

microera

Microera Jože Šilc s.p.
Hrovača 14A - 1310 Ribnica - trgovski center SPAR

☎ 01 837 31 16
☎ 051 358 762
✉ info@microera.si
www.microera.si

- vsi paketi NAJ že za 7,99 €/mesec
 - paketi NEO po enotni ceni že za 28 €/mesec
- * več na www.telekom.si

	DELOVNI ČAS
PON - PET	8.30 - 11.30 in 14.00 - 17.00
SOBOTA	8.30 - 11.30

Telekom Slovenije

*Zdravja, sreče in veselja polnih
dni v novem letu Vam želi ...*

NIBE
TOPLOTNA ČRPALKA
NIBE S2125

Eko sklad
Slovenski
okolijski
javni sklad
SUBVENCIJA

KNUT
ŠVEDSKE TOPLOTNE ČRPALKE

PRIJATELJI
V MRZLI ZIMI
ŠVEDSKI KAMINI
Contura

080/71-72 | www.knut.si

TROBLA

Oglase sprejemamo na trobla@velike-lasce.si
ali po tel. **01 7810 370**. Objava malih oglasov
(do 60 besed s presledki) je **brezplačna**.
Cenik je dostopen na spletni strani Troble.

VSE LEPO

v prihajajočem letu 2024!

www.kzlasce.si

lokalno. domače. naše.

Lokacije naših mesnic:
VELIKE LAŠČE, LOŠKI POTOK, STARI TRG, NOVA VAS

MESO SLOVENSKEGA POREKLA

Sveže meso, meso za žar, zorjeno meso, ...

www.kzlasce.si

lokalno. domače. naše.

odkup živine

odkup mleka

trgovski center

mesnica

kmetijska trgovina

potujoča trgovina

bar

odkup palet

PRIBA

OKNA

KVALITETA
VARNOST
VARČNOST
disajn

**VRHUNSKA KVALITETA IN
BREZČASEN DIZAJN**

051 402 780 / info@priba-okna.si / www.pribaokna.si
Obrtna cona Ločica pri Turjaku

Za lep nasmeh skrbimo že 25 let

 invisalign®

bredent
medical

- Preventivni pregledi in posveti
- Konzervativa
- Protetika
- **BRENT SKY** implantati
- Nevidni ortodontski aparat **INVISALIGN**
- Ortopansko slikanje zob

ZZ

Goran Petrovič dr. dent. med. | zasebna zobozdravstvena ordinacija | **25 let**

Adamičeva 30 | 1290 Grosuplje | T +386 1 787 34 13 | M +386 41 723 731

Rigler
AVTOKLEPARSTVO
VULKANIZERSTVO

POPRAVILO IN CENITEV VOZIL ZA VSE ZAVAROVALNICE

BREZPLAČNO NADOMESTNO VOZILO

AVTOMOBILSKA ASISTENCA IN POMOČ NA CESTI

SERVIS IN POLNENJE AVTOKLIME

SERVIS VSEH VRST TER ZNAMK VOZIL

VULKANIZERSTVO IN PRODAJA PNEVMATIK

KLEPARSKA TER LIČARSKA POPRAVILA

PRANJE IN KEMIČNO ČIŠČENJE

MENJAVA AVTOSTEKEL

POGODBENI SERVIS TER CENITEV VOZIL ZAVAROVALNIC:

 GENERALI
POGODBENI SERVIS

 triglav
POGODBENI SERVIS

KOMPOLJE 77
1312 VIDEM-DOBREPOLJE
041-580-295, 041-990-868
WWW.RIGLER.SI INFO@RIGLER.SI

Za varno prihodnost vaše lastnine in vas samih - zavarujte se z nami!

ZAVAROVALNO ZASTOPANJE
Boštjan Rojc s. p.

Trubarjeva cesta 67, 1315 Velike Lašče
m: 031 777 945, e: bo.rojc@gmail.com

 SAVA ZAVAROVALNICA

 VZAJEMNA zavarovalna družba

 PRVA PRVA Osebnostna zavarovalnica, d.d.

 GENERALI

I just

Spletna Trgovina

www.NalakirajNohte.si

NailBar

Salon

Tečaji

Svetovanje

Stritarjeva cesta 2 Velike Lašče

051 355 062

Družina

Družina je lepa kot rožnati cvet,
ki ves v toploto je odet.
V družini so čustva in kreg brez besed.
Je sreča, je žalost, je čustev deset.
V družini je v hiši polno veselja
kot sonce, ki sije na tla podeželja.
V družini so dnevi veseli in srečni
ali pa žalostni in zelo molčečni.
Družina najlepša izkušnja je,
ki Bog jo na pot dal vsakemu je.
Družina je kraj, kjer srce biva,
topla ga dlan ob sebi skriva.
Družina je vse, kar za vedno imam,
zato je nikoli nikomur ne dam.

Vita Antončič, 6. c

POEZIJA & UMETNOST

Jaslice

Prišli smo v tihi, Božji hram,
se poklonili jaslicam.
Tako prelepe se nam zde,
ob njih nam vztrepeta srce.
Na zlati, mehki slamici
prelepo detece leži,
Marija milostno kleči,
obraz od sreče ji žari.
Se Jožef nežno ji smehlja,
srečna sta nocoj oba,
saj se rodil je rešenik,
ljubezni in miru glasnik.
Nocoj bodimo srečni vsi,
naj luč nam upanja gori.
In vedno naj lepota vsa
v naših srcih bo doma.
Naj dlan dotakne se dlani,
nocoj naj vse se odpusti.
Toplina naj v očeh pove,
da res iskrene so želje.
Občankam in občanom
prijetne praznike, da bi
se milina in toplina
prazničnega časa dotaknila
vseh src in spremenila svet v
svetlobo in ljubezen.

Nataša Vybiralik Klinc

Zahvala

Ob nenadni izgubi moža, atija in dedija
JOŽETA PAJNIČA
iz Srnjaka, rojenega v Ribnici, nazadnje živečega v
Domu starejših občanov v Ribnici (1941–2023),

se iskreno zahvaljujemo sorodnikom, sosedom,
sokrajanom, prijateljem in znancem za izraze
sožalja, za darovano cvetje in sveče. Hvaležni smo
vsem, ki ste nam v težkih trenutkih stali ob strani in
ga na dan slovesa v Robu pospremili na zadnji poti.
Posebna zahvala Rajku Centa in sestrični Mariji Šilc
za ganljive poslovilne besede in še posebej iskrena
zahvala Kvartetu pevcev iz Ribnice za tako čustveno
zapete pesmi. Hvala pogrebni službi Marka
Zakrajška za lep obred poslednjega slovesa.
Jože, ati, dedi bo živel z mano, z nami naprej, v
mojem, v naših srcih.

Vsi njegovi

*Okoli zaprem,
v spominu vedno znova tebe uzrem.
Nikjer te ni in to boli ...
Spomin na tebe večno bo živel;
nikoli ti zares ne boš odšel;
v naših srcih večno boš živel.*

Zahvala

Zahvala ob izgubi dragega moža, očeta, dedka

**ANDREJA
JANČARJA**

1944–2023 iz Laza

Iskreno se zahvaljujemo vsem
sorodnikom, sosedom, znancem in
sovaščanom za izrečeno sožalje,
cvetje in sveče.

Hvala pogrebni službi Zakrajšek ter
pevcem za organizacijo in izvedbo
pogreba. Hvala gospodu Milanu Tekavcu
za izrečene besede ob slovesu.

Vsi njegovi

Nagradna križanka

Nagrajenka iz Troble št. 6 je Breda Ivanc Kovačič.

	SESTAVIL ANDREJ PRAZNIK	REKLAMNO SPOROČILO	PRODAJALEC SLADOLEDA	PRIPRAVA ZA PROŽENJE PUŠČIC	ADAMOV SIN, KAJNOV BRAT	MESTO V SEVERNI MAKE-DONJI	EMIL NOLDE	SPAJKA	OVOJ, OVITEK	TRAVNIK V HRIBOVITEM SVETU	ANTIČNA LADJA, TROVESLAČA
	OBNE-MOGLOST										
	PRIPRAVA ZA MERJENJE GLOBINE VODE										
	DEL ROKE							SMUČAR SAILER			
								MERILNA CEV			
	ANA DEŽMAN				MET ŽOGE V LOKU				TRENJE SREDSTVO ZA UMIVANJE		
					REDOVNICA						
	VELIKA VALJASTA POSODA ZA VINO					LEPILO (POGOV.)				ŽELJKO ERNOIČ	
						GORA V KARAVAN.				DELAVEC V TISKARNI	
	ŽAN TRONTELJ	MATEMAT. POJEM									
	ELASTIČNA SNOV										
								IZBRANA DRUŽBA			
								VNEMA ZA DELO			
										PESNIK GRUDEN	OTOK JUŽNO OD RABA
TROBLA	DRŽAVA V ZAHODNI AFRIKI	VAS ZAHODNO OD KRVAVE PEČI	ŠPORTNIK, KI TEKMUJE V SKOKIH	DELAVEC V PEKARNI	OSSIP ZADKINE	GL. MESTO FILIPINOV			SKULPTURA		
						DANIJEL (KRAJŠE)			ŽIGA DIMEC		
ŽENSKA, KI IMA OBLAST									VASICA JZ. OD VELIKIH LAŠČ		
STROGO ODPOVEDOVANJE UŽITKOM							ODSOTNOST, NENAVZOČNOST	MONGOL. VLADAR			
								IGRALEC DOUGLAS	NAVPIČNA PALICA ZA ZASTAVO		
ČAS, KO DAN PREHAJA V NOČ					SKAKALKAKRIZNAR						
					PLAČILO (STAR.)					REDEK, NEGOVAN GOZD	
BRANILEC PRI NOGOMETU				NAJEM, ZAKUP							
				PISATELJ HESSE							
ZVEZNA DRŽAVA NA SZ. ZDA						KIT UBIJALEC					
VEČJA ŽIVAL Z ROGOVI											
						UMETNO USNJE					
						GLASBEN. TURNER					
AMERIŠKA PLOŠČINSKA MERA					IVAN TAVČAR						
					VODJA SAMOSTANA		LISTNATO DREVO	RIMSKI PESNIK		RJAVA KRAVA Z BELIMI LISAMI	
TROBLA	ADAMOVA ŽENA	ČLOVEK, KI CMOKA PRI JEDI									
		STVARNIK									
EMERIK BERNARD			GOROVJE V ITALJI								
			JANEZ ERŽEN								
SPOPAD MED DRŽAVAMI						EPSKI PESNIK					
TAJNI POLICIST						KAJENJE					

Rešitev samo nagradnega gesla z vašim polnim naslovom pošljite na naslov uredništva Troble, Levstikov trg 1, 1315 Velike Lašče, ali ga oddajte v tajništvu občine oziroma pošljite na naslov trobla@velike-lasce.si. Rešitve sprejemamo do **15. januarja 2024**. Izrebanec bo prejel nagradni bon in bo objavljen v Trobli št. 1. **Nagrada radiator Nezebe.**

Festival
BOŽIČNEGA
KRUHA
VELIKE LAŠČE 2023

petek, 22. december, ob 18. uri,
Trg v Velikih Laščah
NASTOP OTROŠKEGA
ZBORČKA KRHELJKI

petek, 22. december, ob 18. uri,
izhodišče: Trubarjeva domačija
POHOD V ORGANIZACIJI
KO RAŠICA

petek, 22. december, ob 19. uri,
dvorana Levstikovega doma,
Velike Lašče
OTROŠKA PREDSTAVA
ŠKRATKA V TOVARNI IGRAČ

sobota, 23. december, ob 18. uri,
izhodišče: Dom krajanov Rob
POHOD V ORGANIZACIJI KO
ROB IN KO RUTE

sobota, 23. december, ob 18. uri,
dvorana Levstikovega doma,
Velike Lašče
GLASBENO POUČNA
PREDSTAVA: OD STARIH
MUZ DO NOVE MUZKE

ponedeljek, 25. december, ob 18.
uri, izhodišče: trg v Velikih Laščah
TRADICIONALNI POHOD Z
LUČKAMI

torek, 26. december, ob 11. uri,
pri gasilskem domu
v Velikih Laščah
ŠTEFANJI DAN
- BLAGOSLOV KONJ

torek, 26. december, ob 19. uri,
Športna dvorana
pri OŠ Velike Lašče
BOŽIČNO NOVOLETNI
KONCERT

torek, 2. januar, ob 9. uri,
izhodišče: trg v Velikih Laščah
NOVOLETNI POHOD NA
KAMEN VRH IN GRMADO

sobota, 6. januar, ob 18. uri,
cerkev v Velikih Laščah
VELIKOLAŠKA VOKALNA
SKUPINA - KONCERT
BOŽIČNIH PESMI

KOLENDAR PRIREDITEV januar/februar

sobota, 6. in 20. januar ter
3. in 17. februar med 8. in 11. uro
VELIKOLAŠKA TRŽNICA
20. januarja bo obratovala tudi
izmenjevalnica oblačil v
Levstikovem domu.

ponedeljek, 8. januar, ob 18.00
Knjižnica Frana Levstika,
Velike Lašče
PRAVLJIČNA URA
(MKL, Knjižnica Frana Levstika)

petek, 12. januar, ob 19.30
Levstikov dom, Velike Lašče
3. abonmajška predstava:
NA PRAGU NEVIDNEGA
v izvedbi Urške Centa in
Jureta Pukla
(Javni zavod Trubarjevi kraji)

sobota, 13. januar, ob 10.00
Levstikov dom, Velike Lašče
ŠKRATOVO IME
Lutkovno-igrana
predstava za otroke
v izvedbi Gledališča
Desni žepek
(Javni zavod Trubarjevi kraji)

četrtek, 18. januar, ob 18.00
Knjižnica Frana Levstika,
Velike Lašče
POGOVOR Z METKO STARIČ
(MKL, Knjižnica Frana Levstika)

četrtek, 25. januar, ob 19.00
Trubarjeva domačija, Rašica
ODPRTJE LIKOVNE
RAZSTAVE VELJKO TOMAN:
ČUTNI DIALOGI GOZDA
(Javni zavod Trubarjevi kraji)

petek, 26. januar, ob 19.30
Levstikov dom, Velike Lašče
4. ABONMAJSKA PREDSTAVA:
VSE ZASTONJ! VSE ZASTONJ!
v izvedbi Prešernovega
gledališča Kranj
(Javni zavod Trubarjevi kraji)

četrtek, 1. februar, ob 18.00
Knjižnica Frana Levstika,
Velike Lašče
POTOPIŠNO PREDAVANJE:
KRISTIJAN SRPČIČ – FILIPINI
(MKL, Knjižnica Frana Levstika)

ponedeljek, 5. februar, ob 18.00
Knjižnica Frana Levstika,
Velike Lašče
PRAVLJIČNA URA
(MKL, Knjižnica Frana Levstika)

četrtek, 8. februar, ob 18.00
Levstikov dom, Velike Lašče
PRIREDITEV OB
KULTURNEM PRAZNIKU
Ob 100. obletnici rojstva
Marije Gorše Perhaj
(KUD Primož Trubar Velike Lašče)